

ROMEINEN

HOOFDSTUK 9

DE VERKIEZING HANGT NIET AF VAN UITWENDIGE VOORRECHTEN, MAAR VAN GODS GENADE

II. Vs 1-33. De volgende afdeling, die tot het einde van Hoofdstuk 11 voortgaat en die wij om praktische redenen in drie delen verdelen, is niet een aanhangsel, maar een wezenlijk deel van het geheel, dat zowel met het voorgaande als met het volgende ten nauwste samenhangt. Het stelt de hoop voor, die de gerechtvaardigde door het geloof, zowel voor zichzelf (Hoofdstuk 8: 18-39) als ook voor het volk van Israël heeft, dat ook dit, dat ten eerste om zijn ongeloof is uitgesloten van de zegeningen van de Christelijke gemeenschap, toch nog ten slotte de zaligheid zal verkrijgen. De ontwikkeling van de hoofdgedachte van de apostel over het Evangelie, als dat gelijkelijk voor Joden en heidenen een noodwendige en zaligmakende kracht van God was (Hoofdstuk 1: 16), zou zeker onvolledig zijn als hij niet ontwikkelde waarom het Evangelie van het kruis zich juist niet zoals het schijnt aan het volk van God betoond had een zaligmakende kracht van God te zijn. Nadat daarop de apostel heeft aangewezen hoe hij verre was van elke geringschatting van zijn Israëlitische broeders en van hun hoge, genadige voorrechten (vs. 1-5) begint hij zijn eigenlijke uiteenzetting met het bewijs dat de tijdelijke uitsluiting van Israël van de zaligheid in Christus geenszins in tegenspraak is met de uitspraken van Gods Woord over Israël. Het Woord van God toch verstond toen gewoonlijk onder Israël niet de som van alle Israëlieten in het bijzonder, maar voor de tijd van het Oude, zowel als voor het Nieuwe Testament luidde de wet dat het deelgenootschap van de gemeente van God niet afhing van iets menselijks, maar alleen van de wil van Gods vrije genade. Evenzo is het in het algemeen overeenkomstig de Heilige Schrift dat het Israëlitische volk verhard is en in deze verharding aan het daarvoor bestemde gericht is overgeleverd, omdat het zich niet heeft overgegeven aan de genadige wil van God en de door Hem gegeven enige weg tot zaligheid. Niet de mens toch brengt de zaligheid teweeg, noch zou die moeten verkrijgen wanneer hij het wil of zoals hij het wil, maar God alleen is het, die de zaligheid geeft en zoals Hij die geeft moet de mens die aannemen (vs. 6-13). Wanneer nu de mens, zo gaat de apostel voort, zich voor deze wil en weg van God niet buigt, dan overkomt daardoor God niets, dat Hij geen Heer zou worden, dat iets Zijn wil zou kunnen hinderen of weerstaan, maar Zijn wil wordt daarom toch vervuld; maar zó, dat Hij zo'n mens tot een voorwerp van Zijn gericht maakt en diens hart verstokt. Het is altijd Zijn eeuwige wil, die onafhankelijk is van alle tijdelijke zaken, van alle menselijk doen en laten, van alle deugden en ondeugden, die wil in beide vervuld wordt, wanneer Hij iemand liefde en goedheid bewijst en wanneer Hij iemand verstokt (vs. 14-18). Dat echter Gods wil alle menselijk willen en doen voorafgaat en door deze niet wordt verhinderd, geeft niemand recht om met God te twisten, want Hij is de Schepper; het is Zijn zaak alleen aan iedere zaak haar bestemming te verlenen (vs. 19-21). Het is echter Gods lankmoedigheid, die hen een tijd lang laat voortgaan, die tot niets deugen dan om een prooi van het verderf te worden en tekenen van de macht van Zijn toorn. Terwijl Hij dat doet, wordt ook Zijn heilige wil volbracht aan hen, dit daarin een welbehagen hebben en daardoor bekwaam zijn om Zijn heerlijkheid te ontvangen, terwijl Hij hen juist door Zijn gerichten over de weerspanningen de rijkdom van Zijn heerlijkheid openbaart. Zo nu heeft God gedaan. Het feitelijk bewijs van Zijn genadige wil ligt in de roeping van Zijn gemeente. Want juist dat Hij Joden en heidenen zonder onderscheid tot Zijn gemeente heeft geroepen, dat Hij gelijktijdig met en door het gericht van de verstoktheid over Israël de heidenen Zijn heerlijkheid heeft geopenbaard, is het ondubbelzinnig bewijs van Zijn genadige wil. Als Israël dus niet tot de zaligheid komt, dan is

de reden daarvan alleen die, dat het op een andere weg dan die van Gods eeuwig welbehagen heeft gekozen, namelijk op de weg van de wet daartoe wilde komen en niet op de weg van het geloof (vs. 22-33). Overziet men deze gedachtegang van Hoofdstuk 9 met dit zijn slot en doel, dan kan men in het geheel niet op de gedachte komen (?), alsof de apostel hier van een dubbel eeuwig raadsbesluit van God sprak, dat aan beide zijden over een getal van enige was gemaakt, het ene tot zaligheid, het andere ten verderve. De wil van God, die erkend wil zijn, is Zijn raadsbesluit van zaligheid voor alle zondaars in Zijn Zoon Jezus Christus en alleen hij, die zich naar deze wil niet wil schikken, wordt een voorwerp van het gericht van God, waarin ook Zijn wil wordt volbracht, omdat Hij Schepper is van alles en in Zijn hand alles besloten ligt.

1. Ik a) zeg de waarheid als een, die in Christus, die de eeuwige waarheid is, zijn leven en zijn bewegen gevonden heeft (Efeze 4: 17. 1 Thessalonicenzen. 4: 1 ; ik lieg niet (mijn geweten mij mee getuigenis gevend ter bevestiging daarvan en dat liegt niet, want het getuigt geleid, verlicht en bewaard door de Heilige Geest, die in mijn hart woont).

a) Rom. 1: 9. 2 Kor. 1: 23; 11: 31. Filippenzen 1: 8. 1 Thessalonicenzen. 2: 5; 5: 27.

En waarom door de Heilige Geest? Om te kennen te geven dat, ofschoon deze liefde tot zijn familie is naar het vlees, zij echter geen vleselijke opwelling is uit vleselijke beweegredenen en tot een vleselijk doel, maar een heilige liefde tot het heil van God. Eindelijk, door de uitdrukking: Ik zou zelfs wel wensen verbannen te zijn, in plaats van: ik wens verbannen te zijn, zegt de apostel: "Als het mogelijk was", maar het is niet mogelijk, want hij zelf heeft onmiddellijk laten voorafgaan, dat niets in de hemel noch op aarde hem scheiden kan van de liefde van God, die is in Christus Jezus, onze Heer.

2. Dat het voor mij een grote droefheid en mijn hart een gedurige smart is.

In de gehele Heilige Schrift is er geen tweede plaats waar, zoals op deze, de duisternis van de diepste smart dicht naast de zon van de liefelijkste vreugde gevonden wordt. Paulus is met de vleugelen van het geloof opgevaren in de hoogte, vanwaar hij het hele rijk van de wereld en van de duivel aan zijn voeten ziet liggen en geborgen in de rotsvaste liefde van God in Christus Jezus heeft hij een triomflied gezongen in hoger koor. Daar houdt hij op en als een, die nog woont in het land van smarten en tranen, ontdekt hij juist op deze plaats zijn broeders het diep verborgen wee van zijn leven, met plechtige verzekering van datgene, wat God alleen ook weet.

Paulus spreekt de reden van zijn smart niet duidelijk uit, maar laat ons deze uit het volgende zelf opmaken. Het is nu een fijne trek van de oprechtheid en diepte van zijn droefheid, dat zijn lippen ervoor beven om datgene uit te spreken, wat zijn gehele binnenste zo sterk ontroert: hij een aanbieder van de Heere Jezus Christus en rechtvaardig door Zijn bloed; zijn naaste verwanten vervloekers van de Heere en schuldig aan Zijn bloed. Zo lang mogelijk stelt hij uit die vreselijke zaak duidelijk te noemen.

Al zei Paulus het niet hoe diep het hem pijn deed dat Israël de Heere, zijn Heiland niet erkent, zouden wij het ons kunnen voorstellen, als wij aan die innige liefde denken, die de heilige knecht van God voelde voor alle gemeenten van Zijn Heere, zowel als voor ieder in het bijzonder. Het is voor de heilige man onder alle bestrijdingen van buiten en van binnen niet genoeg, dat hij onafgebroken aan alle gemeenten, die hij zelf gesticht heeft en als kinderen liefheeft, in zijn gebeden gedenkt (1 Kor. 1: 4. Fil. 1: 3 v. Efeze. 1: 16. 1 Thessalonicenzen. 1:

2 1. 16 1Th), hij denkt ook onophoudelijk aan die, die door anderen tot roem van de heerlijkheid van de Heere Jezus Christus zijn gesticht (Rom. 1: 9 v.). Ja ieder, die de Heiland door Zijn bloed heeft gekocht en die de apostel als broeder bekend en verwant is (Fil. 4. 2 Tim. 1: 3 v.), heeft in het vurig gebed van zijn ziel een plaats. Kortom, hij voelt het lijden en de vreugde van alle leden van het grote lichaam, waartoe hij behoort. Hij roept: Dagelijks overvalt mij de zorg voor al de gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brand? (2 Kor. 11: 29). Ik zal zeer graag de kosten doen en voor uw zielen te koste gegeven worden, hoewel ik u overvloediger beminnend, weniger bemind wordt (2 Kor. 12: 15). Zo'n gloeiende broederliefde, die allen, die Christus waren ingeplant als leden met tederheid in de geest omvatte, die, begerend de hele aardbodem tot één gemeente van de Gekruisigde te verenigen, op de weg van Jeruzalem naar Illyrië geen ruimte meer vond (Rom. 15: 19, 23) voor de macht van haar werkzaamheid, moest wel van begeerte branden om juist het volk van Heere bij de gemeente in te lijven, dat dit wat de kiem aangaat in de moederlijke schoot had gedragen en voortgebracht had.

Wij mogen ook hier wel aannemen dat de apostel, door zijn droefheid vooral uit te spreken, als ook de grote hemelse voorrechten van het volk Israël, de verdenkingen heeft willen beantwoorden, die van de kant van de Joden kwamen, als was hij een gezworen vijand en vervolger van zijn volk. Daarvoor was het hier de geschiktste plaats.

3. a) Want ik zou zelf, als het mogelijk was, wel wensen verbannen, afgescheiden te zijn 1) van de zalige gemeenschap met mijn geliefde Heiland, de Heere Christus voor 2) (ten goede en in de plaats van) mijn broeders, die mijn familie zijn maar het vlees; deze lichamelijke, natuurlijke verbintenis moest mijn hart, zoals het bij alle mensen het geval is, hun toegeneegen maken.

a) Ex. 32: 33. Rom. 10: 1.

Die Christus liefheeft, heeft Hem ook geheel tot zijn eigendom, Hem zelf en Zijn gehele erfenis van de zaligheid; het blijft daarom bij de wens van de apostel. Het is er echter verre van dat deze wens een misdadige zou zijn; hij wenst toch niet van zijn geloof en zijn liefde tot Christus afstand te doen, maar hij spreekt alleen van hetgeen hij zou willen lijden, als het zijn broeders kon baten, namelijk met zijn geloof en met zijn innige liefde tot Christus in het hart toch in de eeuwige verdoemenis te smachten. Deze wens van de apostel is door de gloeiendste, onbaatzuchtigste, door de hoogste zelfverloochenende liefde tot zijn broeders ingegeven, een liefde, die ontloken is aan het vuur van de liefde van Christus zelf, die toch werkelijk voor ons een vloek werd en in de ervaring van de eeuwige verdoemenis en verwijdering van zijn hemelse Vader voor ons afdaalde, hoewel Hij de Heilige en Geliefde bleef. Hij, die stierf een werkelijk de dood van de verworpenen, opdat niet het gehele volk verloren zou gaan (Joh. 11: 50 v.). In de apostel leefde in de volste mate de liefde, die de heilige Johannes van ons allen voor de broeders eist (1 Joh. 3: 16). Een dergelijke wens, als hier de apostel heeft, sprak reeds Mozes uit, vervuld met dezelfde liefde voor zijn volk (Ex. 32: 32).

Zielen, die nog niet ontwikkeld zijn, vatten de wens van Paulus niet. Men moet niet makkelijk oordelen over de maat van liefde in Paulus en Mozes. De kleine maat van onze gedachten over de liefde is daartoe te eng, evenals een knaap de heldengeest van een veldheer niet begrijpt. Ook bij dat heldenpaar van de liefde zelf zijn het buitengewone uren geweest, waarin zij als het ware boven zichzelf werden verheven en het was niet in hun macht, ten alle tijde zo'n heldengeest uit hun hart te voorschijn te roepen. Smart en treurigheid over de ellende en

de jammer van het volk, schaamte in de ziel over de schuldigen, ijver om hen te redden, om een zo grote menigte te behouden, voor vermeerdering van Gods eer door de bekering van zo'n groot volk, drong hen zo sterk, dat zij daardoor een poos zichzelf vergaten.

Men merke dan aan dat het woord, hier met "verbannen" vertaald, overeenkomt met het Hebreeuwse woord, cherein, dat bij de Joodse schrijvers is een uitbanning en wel van de grootste soort, het formulier daarvan, zoals het bij hen opgegeven wordt, is verschrikkelijk "Joh 9: 22 en zo mag men denken dat het woord Anathema hier voorkomende, gemeld wordt als een formulier van afzonderingen (1 Kor. 16: 22. Gal. 1: 8, 9) van alle zulke, die Christus en Zijn Evangelie niet liefhebben en dit tonen door hun beginselen, of door hun gedrag of door beiden. Als men nu het woord neemt in deze zin, dan zal de mening van de apostel zijn dat hij zou wensen afgezonderd te zijn van Christus, dat is, van het lichaam van Christus, van de kerk van Christus, van Zijn bediening afgezet te zijn, vanzelf geen lid van Christus huishouding te wezen. Hij zag dat deze takken, het volk van de Joden, afgesneden zouden worden en niet langer zijn leden van de kerk van God en zijn genegenheid jegens hen was zo groot, dat hij liever zou wensen zelf afgesneden te worden, opdat zij gespaard mochten worden.

2) Israël had, Jezus een vloek noemend (1 Kor. 12: 3), zichzelf tot een vloek gemaakt (1 Kor. 16: 22). Als nu Paulus wenst voor Israël een vloek te worden, dan wenst hij dat zeker tot hun behoud, maar toch duidelijk het in hun plaats te worden. De afval van Israël, die in vs. 2 verzwegen was, is hier uitgedrukt, maar toch slechts indirect en zo, dat de liefde aan de waarheid haar scherpte heeft ontnomen.

Het is alsof de apostel zei: Ik zou dit wel wensen, als het zo'n grote menigte gelukkig kon maken. Ik zou zelfs zo'n grote zegen voor mijn broeders wensen, al was het zelfs met verlies van mijn eigen geluk.

4. Zij zijn echter nog veel meer dan alleen mijn broeders naar het vlees, namelijk leden van het volk, dat afstamt en zijn edelen verheven naam heeft van die strijder met God, die eens ook voor hen de zegen van God heeft afgeworsteld (Gen. 32: 28; 48: 16); en van wie de belofte en verwachting op hen is overgegaan. Zij zijn het a) die Israëlieten zijn, van die daarom in de eerste plaats is de aanneming tot kinderen, de grote genade en eer kinderen van God genoemd te worden (Ex. 4: 22 v. Deut. 14: 1 vv. ; 32: 6. En tevens was in hun midden de heerlijkheid van God of de Sjechina, het zichtbare teken van God genadige tegenwoordigheid onder Zijn volk, in de wolkkolom boven de cherubim, die tot aan de verwoesting van Salomo's tempel in het Heilige van de Heilige aanwezig was (Exod. 24: 16. 1 Kon. 8: 10 vv. Ezechiël. 1: 28) en waarvan de wederkomst met de Verlosser door de profeten was beloofd (Hagg. 2: 7. Mal. 3: 1 waren hen gegeven b) de verbonden van God met hen, zo vaak aan de vaders herhaald en bevestigd en de wetgeving, die slechts eens en slechts hun op de gehele aarde, op wonderbaar heerlijke manier van de Sinaï werd gegeven en de dienst van God, die de enig ware was en in offeranden en gebeden bestond en vooral de beloftenissen, zo vaak herhaald, van de toekomstige zaligheid in Christus, als de inhoud van het verbond van God, zoals de godsdienst de ziel was van de wet.

a) Deut. 7: 6. Rom. 2: 17; 3: 2. b) Efeze. 2: 12.

De naam Israël staat bovenaan, omdat in deze alle goddelijke voorrechten van het volk besloten liggen en omdat zoals de verheven naam Israël tot het hele volk werd uitgebreid, zo ook het volk in deze voorvader, in diens karakter en geschiedenis zijn voorbeeld in elk

opzicht had. Alle verdere voorrechten, die door een zes malen herhaald "en" in een lange rij aan elkaar verbonden zijn, zijn slechts ontwikkeling van de betekenis van de naam "Israël." Ten eerste het kindschap van God, God had aan de Sinai het gehele volk tot Zijn kind aangenomen. Maar deze daad van God moest ook in het Oude testament door het geloof bij ieder in het bijzonder tot werkelijkheid komen en hen geschikt maken om eens het eeuwige Kind van God te ontvangen en dan door deze in de volste zin van het woord mondige kinderen en erfgenamen te worden. De tegenwoordigheid van de Heere onder Zijn volk, zoals die door de wolkkolom in het heilige van de heilige was afgebeeld, was het eigenlijke kenteken dat Israël Gods heilige volk was en maakte dit eerst daartoe. Het weggaan van de wolkkolom vóór de verwoesting van Jeruzalem (Ezechiël. 10: 14 vv.) uit de tempel gaf te kennen dat nu het gericht over het volk begon en het onder de heidenen verstrooid, vóór een tijd ophield Gods heilig volk te zijn. Dit zinnebeeldige wonen van God onder Zijn volk was echter een feitelijke profetie van de tijd toen het woord vlees werd en onder ons woonde met Zijn heerlijkheid, wanneer de Heere, weer tot heerlijkheid verheven, dagelijks bij ons wilde zijn tot aan het einde van de wereld. En zoals het Israël's heerlijkheid geweest is, dat de heerlijkheid van de Heere onder hen aanwezig was, zo rust het wezen, de heiligheid en heerlijkheid van de Christelijke gemeente daarop, dat de Godmens Jezus Christus ten allen tijde met Zijn woord en sacrament onder hen is. Als nu de apostel hier de heerlijkheid van de Heere optelt onder de voorrechten aan Israël door God verleend, dan wil hij natuurlijk niet ontkennen, dat die Sjechina in de voortdurende tegenwoordigheid van Christus onder ons vervuld is; maar hij wil ook, door die voorrang op de voorgrond te plaatsen, zeggen hoe Israël door zijn karakter als volk van het eigendom boven alle andere volken aanspraak op genade had gehad een Christelijke gemeente te worden, waarin al Zijn voorrechten tot waarheid en volkomenheid zouden worden verheven.

Het hoofdvoorrecht van de Joden bestond hierin, dat zij Israëlieten waren, dat is, afstammelingen van de beroemde aartsvader Jakob, die zich door zijn vorstelijk gedrag met de engel van de Heere de erenaam van Israël verworven had. Zij worden hier niet naar Abraham en Izaäk, maar alleen naar Jakob benoemd, omdat de eerst gemelde nog vele andere nazaten hadden, die van de voorrechten aan de Joden geschonken waren uitgesloten. Als Israëlieten behoorden de Joden tot die begunstigde natie, die God tot het volk van Zijn bijzonder eigendom uitverkoren, en met een nadere openbaring verwaardigd had (verg. Ps. 147: 19, 20). Uit dit hoofdvoorrecht vloeiden vele andere zegeningen voort: 1) De aanneming tot kinderen. Zij bestond hierin, dat God het nageslacht van Jakob met voorbijgang van alle andere natiën tot het volk van zijn bijzonder eigendom en onder Zijn onmiddellijke bescherming had aangenomen. Door dit uitnemend voorrecht hadden zij niet alleen een bijzondere betrekking tot God, als hun verzorger en beschermer, maar ook gelegenheid gekregen om de enige en de ware God, alsmede de weg van de verzoening te leren kennen (verg. Deut. 32: 6).

2) De heerlijkheid is de eer van de Goddelijke inwoning in Gods bijzondere tegenwoordigheid, in het binnenste heiligdom; men kan er bijvoegen die menigte van verbazende wonderen, waarin God Zijn heerlijkheid zo vaak geopenbaard heeft om Israël te begunstigen en te verlossen. 3) De verbonden, of zoals er eigenlijk staat de beschikkingen, zijn de beloften, die God herhaalde keren aan Israël gedaan heeft, zo in hun voorvaderen, als in hun eigen personen: Bijzonder mag men denken aan het Sinaitisch Verbond, waarin God de Israëlieten allerlei aardse zegeningen en voorrechten in Kanaän beloofde aan hen, die Zijn geboden nauwkeurig onderhielden (verg. Deut. 28). Verbonden in het meervoudig getal zegt, volgens de Hebreeuwse schrijverstijl, uitnemende en gunstige beschikkingen. 4) De wetgeving was een zeer groot voorrecht voor Israël. Er was geen groot volk, dat zulke rechtvaardige rechten en inzettingen had als deze hele wet (Deut. 4: 8). 5) De dienst van God

is de plechtige eredienst, naar het voorschrift van de schaduwachtige wetten. Deze eredienst mocht wel, in zeker opzicht, een juk genoemd worden, dat ondraaglijk was (Hand. 15: 10), maar in het oogmerk was het een heerlijke godsdienst, die een voorbeeld was van hemelse zaken. 6) De beloftenissen doen ons denken aan de grote beloften over de Messias, die uit Jakob's nageslacht stond voort te komen en een eeuwige gerechtigheid zou aanbrengen. Deze toezegging wordt, om haar uitnemende voortreffelijkheid, naar de gewone spreektrant van de Hebreeuwen, onder de meervoudige benaming van beloftenissen voorgesteld. 7) De apostel voegt er nog een onschatbaar voorrecht van de Israëlieten bij, bestaande in hun luisterrijke familiebanden, zo in de opklimmende als nederdalende linie (vs. 5).

5. Zij zijn het, van die zijn de vader Abraham, Izaäk en Jakob met de twaalf patriarchen en waaruit eindelijk - en dat is de hoogste en grootste voorrang, zonder welken al het andere niets zou betekenen - ook Christus is, zoveel het vlees aangaat, naar Zijn menselijke natuur, a) die tevens is God, boven allen te prijzen, als de almachtige Heer, door alle engelen, zaligen en gelovigen in de eeuwigheid, amen.

a) Jer. 23: 6 Joh. 1: 1. Hand. 20: 28. Rom. 1: 4. Hebr. 1: 8-10.

Die laatste woorden op Christus te laten doelen, zodat Hij de Vader geheel gelijk gesteld wordt, is niet alleen de enig natuurlijke, maar ook de noodzakelijke verklaring. Want omdat "zoveel het vlees aangaat" duidelijk een tegenstelling eist, is het het natuurlijkste dat als die, zoals hier werkelijk het geval is, in de woorden, die duidelijk volgen, gevonden wordt, deze ook als uitdrukking van deze tegenstelling worden verstaan. Dit is echter niet alleen natuurlijk, maar ook noodzakelijk. In het tegenovergestelde geval moest de tegenstelling tot "zoveel het vlees aangaat" verzwegen en dus in gedachte aangevuld worden. Het "zoveel het vlees aangaat" staat er echter alleen om het volgende: "die is God boven allen te prijzen". Zonder deze tegenstelling hield het een verklaring in van voorrechten, die hier zeker niet bedoeld was. De apostel zou dan eenvoudig hebben geschreven: "waaruit Christus is voortgekomen." Want dat de Messias van de Joden afstamt, is een hogere voorrang dan dat Hij slechts naar het vlees van hen afstamt. Dat echter Hij, die God is boven alles te prijzen, van hen naar het vlees afstamt, is de hoogst denkbare voorrang. De hoofdbedenking, die men tegen de verklaring van de woorden omtrent Christus heeft gemaakt, is ontleend aan de leer van de apostel over de persoon van Christus. Men zegt, er komt bij de apostel nergens anders een zo sterke uitspraak van Christus voor, evenmin als een loven van Hem, nergens noemt hij Hem ergens anders "God" en had hij dat eens gedaan, dan zou hij bij Zijn verering van de goddelijke Meester Hem wel vaak zo hebben genoemd. Maar ten eerste is het zeker dat Paulus Christus, wij zouden zeggen bijna overal, waar hij Hem noemt en iets van Hem legt, indirect als God voorstelt en Hem dus in elk geval als God gedacht heeft, ook wanneer hij Hem niet direct zo noemde. Want Hij, die goddelijke eigenschappen, als eeuwigheid (Kol. 1: 15, 17), alomtegenwoordigheid (Efeze. 1: 23; 4: 10) en genade (Rom. 1: 7. 1 Kor. 1: 3 enz., goddelijke werken, als schepping en onderhouding van de wereld (Kol. 1: 16 v.) en het houden van het gericht (Rom. 14: 10. 2 Kor. 5: 10. 2 Thessalonicenzen. 1: 7-10 en de goddelijke verering (Rom. 10: 13. Fil. 2: 10 v.) toekomt, die moet ook zelf God zijn. In een tegengesteld geval zou de apostel met recht het verwijt van schepselvergoding, dat de Christenen werd toegevoegd van de Joden, verdiend hebben. Ook zeggen inderdaad hetzelfde de benamingen "Zoon, evenbeeld van God, Heere" (de vertaling van Jehova), die bij Paulus zo veelvuldig aan Christus worden gegeven. Zij zijn gelijk aan de benaming "God" en karakteriseren slechts tevens de specifieke eigenaardigheid van de tweede persoon van de Godheid, alsook de verhouding van de Godmens tot de gemeente, die tot Zijn dienst gekocht is. Heeft dus Paulus Christus als God gedacht, dan kon hij Hem ook God noemen en onze

plaats beslist reeds alleen daarvoor, dat Hij dit heeft gedaan. De voorstelling van Christus als God komt inderdaad bij Paulus veel menigvuldiger voor dan de uitleggers willen toestaan: 1 Kor. 15: 19. Kol. 2: 9. 1 Tim. 3: 16. Fil. 2: 6. Efeze 5: 5. Tit. 2: 13. Gelijke lofprijzingen van Christus worden nog gevonden 2 Tim. 4: 18. 2 Thessalonicenzen. 1: 12 vgl. 2 Petrus 3: 18. Openbaring 5: 12 v. 1 Petrus 4: 11. Onze opvatting van de woorden van Paulus is overigens die, die vanouds algemeen is aangenomen.

Zonder te hebben uitgesproken wat Israël is overkomen, wijst de apostel voor alles elke gedachte af van die aard, alsof hetgeen daarin is gebeurd in tegenspraak was met de Heilige Schrift. Hij rechtvaardigt dus God in hetgeen gebeurd is zonder het te hebben genoemd.

Ten aanzien van de opklimmende linie hadden de Joden een zeer edele afkomst. Welker zijn de vaders. Men denke aan al hun gelovige en godvruchtige voorvaderen, onder de belofte en onder de wettische bedeling, zowel vóór als na de Babylonische gevangenis, bijzonder aan die beroemde aartsvaders, Abraham, Izaäk en Jakob, aan Mozes, David en andere grote mannen. Met betrekking tot de neerdalende linie waren de familiebanden van de zaken nog onvergelijkelijk edeler: en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat. De Joden genieten de grote eer dat Christus, de beloofde Messias, uit hun volk oorspronkelijk was, zoveel het vlees, dat is zijn menselijke natuur, aangaat. Een eer, die des te groter was naarmate van de oneindige heerlijkheid van die verheven persoon, vermits Hij boven allen is, of boven alles, oneindig verheven, niet alleen boven de gemelde vaders, maar ook boven de engelen en de allervoortreffelijkste van alle geschapen wezens; trouwens Hij is waarachtig God, te prijzen of geloofd in de eeuwigheid. De hele ziel van de apostel was zodanig vervuld met het eerbiedigste beseffen van de oneindige waardigheid van de Heiland, dat hij nauwelijks van die verheven persoon spreken kan zonder zijn eerbied te betuigen voor die aanbiddelijke persoon. Hij voegt er het woordje Amen bij, ten betoge van zijn hartelijk verlangen dat de goddelijke Jezus, van hem en van anderen, die hulde mocht ontvangen, die Hem toekomt. Beschouwt men nu deze grote voorrechten van de Joden, dan zal men makkelijk begrijpen kunnen dat de apostel hartelijk bedroefd was over het aanstaande rampzalige lot van een natie, die boven alle andere volken zozeer begunstigd was en waartoe hij zelf zo'n nauwe betrekking had.

6. En dit Israël, dat zo rijk begiftigd was, zozeer boven alle andere volken onderscheiden, is afgefallen en heeft zijn zaligheid versmaad. Maar ik zeg dit niet, als ik mijn diepe droefheid hierover uitspreek a) alsof het woord van God was uitgevallen, alsof wat in het Oude Testament staat en waarbij God aan Israël als volk de eeuwige zaligheid en verlossing in Christus beloofd heeft, on vervuld zou blijven en teniet gedaan zou zijn; b) want die zijn niet allen het ware met Gods wil overeenkomstige Israël, die uit Israël zijn, die tot het uitwendige volk van Israël behoren; en zoals duidelijk is, aan deze komen toch alleen Gods beloften toe.

a) Num. 23: 19. Rom. 3: 3. 2 Tim. 2: 13. Joh. 8: 39. Rom. 2: 28.

7. a) Noch omdat zij leden van het volk Israël, Abrahams zaad, diens lichamelijke nakomelingen zijn, zijn zij daarom ook reeds allen ware kinderen Abrahams, wat zijn geest en zijn gezindheid aangaat en daarom erfgenamen van de genade aan zijn geloof toegezegd; b) maar het bekende woord van God (Gen. 21: 12) zegt: "In Izaäk zal u, o Abraham, het ware zaad erkend en genoemd worden. Izaäk en niet Ismaël zal uw eigenlijke nakomeling zijn. Niet de lichamelijke geboorte, of enig natuurlijk recht, dat ook bij Ismaël bestond, maar de goddelijke belofte, die alleen bij Ismaël aanwezig was, beslist dus wie een ware zoon van Abraham is.

a) Gal. 4: 23. b) Gal. 3: 29. Hebr. 11: 18.

8. Dat is, daarmee is de gedachte uitgesproken: niet de kinderen van het vlees, niet zij, die door uitwendige natuurlijke afstamming kinderen van Abraham zijn, die zijn kinderen van God. Zij zijn niet reeds door het geloof van hun vader Abraham en door de belofte aan zo'n geloof geschonken, degenen, die in genade tot kinderen van God zijn aangenomen; a) maar de kinderen, die in de geest en door de kracht van de belofte verwekt zijn, zoals Izaäk, worden voor het ware zaad van Abraham in de geestelijke zin van dit woord door God gerekend.

a) Gal. 4: 28.

De apostel wil de Joden hiermee te kennen geven dat niet allen, ook niet die alleen, die uit het zaad van Abraham naar het vlees waren voortgekomen, aangemerkt werden als kinderen van God, volstrekt of met uitsluiting van al de anderen van welk volk of land, die geloven zouden zoals Abraham gedaan had, in de beloften van God voor het zaad van Abraham zouden gerekend worden.

9. Izaäk alleen is een echte zoon, door de belofte, d. i. door de almachtige kracht van de genadige wil van God, die zich in haar uitspraak en openbaarde, tegen alle wetten van de natuur geboren. Want dit is het woord van de belofte, dat de Heere (Gen. 18: 10, 14) tot Abraham heeft gesproken: "Omtrent deze tijd, in het eerstkomende jaar zal Ik weer komen en Sara zal door de almachtige werking van Mijn wil een zoon hebben.

Dat God Zijn verkiezing niet aan vleselijke voorrechten verbindt komt nog duidelijker uit in het voorbeeld van Izaäks zonen, dan in die van Abraham. Bij de tegenoverstelling van Izaäk en Israël kon worden geantwoord dat de eerste van de dienstmaagd, van het bijwif Hagar was, de ander daarentegen van de vrije, van de wettige vrouw Sara geboren was en juist deze slechts uitwendige vleselijke betrekking God in Zijn keus zou hebben bepaald. Anders was het bij de zonen van Izaäk, Jakob en Ezau. Deze waren tweelingen, uit dezelfde moeder geboren, ja Ezau was zelfs de oudste en toch kende God Jakob het recht van eerstgeboorte en erfenis toe dat Hij Ezau ontzegde. Dit geschiedde zelfs reeds vóór de geboorte, voordat de kinderen nog iets goeds of kwaads hadden gedaan, zodat dus tegelijk werd afgesneden en afgewezen wat misschien de tegenstander zou kunnen inbrengen, dat Ismaël was afgewezen om zijn boze werken, omdat hij zich als een spotter had gedragen.

10. En niet alleen deze Izaäk, de zoon van Abraham, wijst dat aan, omdat alleen hij en niet Ismaël, noch een van de zonen van Ketura in Gods ogen een ware zoon van Abraham was, omdat alleen op hem de belofte zag, a) maar ook Rebekka is daarvan een bewijs. Nog duidelijker komt de alleen bepalende kracht en beschikking van de wil van Gods genade in de zonen van Izaäk uit, als zij uit een bevrucht was, namelijk uit Izaäk, onze natuurlijke vader, waarom ons, Joden, wat van zijn zonen zal worden gezegd, vooral aangaat.

a) Gen. 25: 21).

11. Hoewel zij de vrouw was van de zoon van de belofte, heeft zij toch geen zonen voortgebracht waartussen geen onderscheid bestond; want toen de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, waardoor God geleid zou kunnen zijn om enig besluit omtrent hem te nemen, is het tegendeel reeds gebleken. Opdat het recht duidelijk zou worden dat het voornemen van God, dat naar de verkiezing is, vast bleef, opdat Zijn heilig raadsbesluit, wie de drager van de belofte zou zijn en wie tot Zijn heilige gemeente zou

behoren, niet alleen in dit bijzonder geval, maar ten allen tijde zou blijven en als zodanig erkend worden, heeft God daarvoor tevoren gezorgd. Hij heeft bewezen, dat die keus een vrije was van Hemzelf, door niets dan door Hemzelf bepaald en niet door natuurlijke geboorte of voorrang, ook niet door menselijk doen of laten, niet uit de werken, zodat die als het ware God tot een besluit zouden hebben gedrongen, maar uit de roepende, ten gevolge van en op grond van Zijn vrije genade.

De Heilige Schrift nu spreekt hier op zo'n manier zich uit, dat voor wie aan haar uitspraken betekenis hecht, alle twijfel onmogelijk wordt. Gaan wij met haar letter te rade, ongetwijfeld wordt er van uitverkiezing ook in geheel andere zin dan de hier bedoelden gesproken (zie bijv. Joh. 6: 70; 13: 18) en geeft men vaak voor de leer van de voorbeschikking bewijspplaatsen aangevoerd, die bij nader onderzoek wegvallen zoals MATTHEUS. 20: 16; 22: 14. Hand. 15: 18. Maar toch blijven er, na zo'n schifting, niet weinig uitspraken van de Heer en Zijn apostelen over, die het ons nu niet mogelijk is in een andere zin te verstaan dan daaraan door de voorstanders van de leer van een voorverordining ten eeuwigen leven gehecht wordt. Men leest en overweegt plaatsen als MATTHEUS. 11: 25, 26; 16: 17; 20: 23; 24: 24. Luk. 10: 20 Joh. 6: 37-40; 17: 2, 24 Al de apostelen en hun medegetuigen zijn hierin met de Meester eenstemmig. Lukas, Hand. 13: 48; Jakobus 1: 18. Judas 1: 1 vgl. vs. 4. 1 Petrus 1: 2; 2: 7-9; 2 Petrus 1: 10. Johannes. Openbaring 3: 5; 13: 8. Paulus vooral 1 Thessalonicenzen. 5: 9. 2 Thessalonicenzen. 2: 13. Tim. 1: 9. Inzonderheid de beide laatste plaatsen verdienen hier nauwgezette opmerkzaamheid; de eerste omdat zij ons een welgeordende "catena salutis" in haar onafscheidelijke samenhang voorstelt, de andere omdat zij Gods absolute soevereiniteit in het verlenen en onthouden van Zijn hoogste weldaden niet slechts uitspreekt, maar tegen hardnekkige weerspraak verdedigt. Het baat weinig of men zich al met de uitvlucht redt, dat hier alleen van massale en nationale verkiezingen tot de zegeningen van het Godsrijk gesproken wordt. Het waarachtig deelgenootschap aan de zegeningen van het Godsrijk op aarde sluit tegelijk dat aan de eeuwige zaligheid in zich, de massa bestaat uit individuen en uit hetgeen de apostel (Hand. 9: 14, 18) van Mozes en Farao getuigt blijkt overvloedig dat hij zich de zaak ten aanzien van enkelen niet anders dan ten aanzien van allen heeft voorgesteld. Dat het misbruik, zoals van elke zo ook van deze waarheid, tot velerlei ellende kan leiden is bekend; maar bewijst op zichzelf tegen de juistheid van onze voorstelling niets. Zolang ten aanzien van de zonde slechts het verschil tussen toelating en voorbeschikking wordt vastgehouden, loopt men geen gevaar van de Heilige godslasterlijke dingen te denken. Het geloof in Zijn eeuwig raadsbesluit ten gevolge waarvan alleen de gelovige zalig wordt, is even weinig een dekkleed van de traagheid als de erkenning van een goddelijk wereldbestuur, de verplichting tot eigen werkzaamheid opheft. Wie hier een vrijheid vindt voor zorgeloosheid en zonde, toont daarmee alleen dat hij alleen in schijn niet in wezen tot Gods uitverkorenen en geliefden behoort; de welbekende, gepredestineerde dief verdiende ten volle het antwoord dat hij dan ook "gepredestineerd" was tot hangen. Tegenover zulke banale excentriciteiten staat het veelbetekenend feit dat geen van de Hervormers grotere diensten aan de Christelijke moraal heeft bewezen dan juist de vaak zo diep gehoorde Calvijn.

12. Zo werd door Hem, die een mens tot drager van Zijn zaligheid wilde roepen, aan Rebekka op haar vraag een antwoord gegeven en tot haar gezegd: "De meerdere of oudste zal de mindere of jongere dienen. Die zal - dit is Mijn heilige wil, de Heere des huizes en de erfgenaam van Gods beloften zijn.

13. Zoals Mal 1: 2 geschreven is, waar diezelfde gedachte omtrent de verkiezing van Jakob wordt uitgesproken: "Jakob heb Ik naar Mijn vrije, heilige wil liefgehad. Hem heb Ik de

voorrang gegeven en tot drager van Mijn heil verkoren en Ezau heb Ik gehaat, die heb Ik deze voorrang niet geschonken en niet tot drager van Mijn zaligheid verkozen (Luk. 14: 26). "

Een bepaling van God omtrent de eeuwige zaligheid of de eeuwige verdoemenis van Jakob en Ezau ligt hier, evenals ook boven bij Izaäk en Ismaël geheel buiten de kring van de gedachten en buiten het verband. Ook wordt hier niet gesproken van roeping tot zaligheid; deze wordt pas dan beschouwd, als de genade van God, die zich hier in de verkiezing van Ezau in Jakob openbaart, op Nieuw-Testamentische wijze wordt toegepast. Ezau was wel niet geroepen tot drager van het heil, maar hij was niet van de zaligheid uitgesloten. Had hij de roeping van Jakob tot werktuig van God erkend en zich aan hem onderworpen, dan was hem de zaligheid, het aandeel aan de inhoud van de belofte, die Jakob moest dragen en voortplanten, zeker geworden. Pas dat hij zich, zoals ook later de Joden deden, tegen het geheel vrije raadsbesluit van God verzette, maakte dat hij geen deel aan de zaligheid kreeg. Jakob was toch niet verkozen in tegenstelling met Ezau, maar tegenover elke menselijke aanspraak of menselijke voorrang en verdienste, zoals Gods verkiezing voor hen, die zalig zullen worden ook niet geschiedt in tegenstelling met anderen, die niet zalig zullen worden, maar alleen in tegenstelling met elke mogelijke aanspraak of ieder werk en als de Heilige Schrift van "uitkiezen" spreekt, dan doelt dit "uit" niet op een grote menigte mensen, waaruit enigen uitgekozen zijn, maar op de zondige toestand en de verdoemenis, waaruit Gods barmhartigheid besloten heeft alle zondaars te redden.

Vgl. de Aanhalingen van onder Hoofdstuk 8: 28.

Wij vinden hier een waarschuwing en vermaning van God tot bekering aan Israël, opdat Hij naar het voorbeeld van de pottenbakker uit het bedorven vat (Israël en zijn zonen) weer een vat ter eer mocht maken. Zeker zijn Gods genade en oordelen afgronden van barmhartigheid en heiligheid, maar juist daarom moeten wij ze niet proberen te peilen door God toe te schrijven wat Hij zelf in Zijn woord weerspreekt. Vergeten wij niet, dat onze en gevolgtrekkingen en die van alle mensen niet alleen feilbaar maar zeer gebrekkig zijn, dat wij ze dus nooit mogen stellen tot lijnen, die God Zich voorgenomen heeft te volgen, of zelfs wel tot lijnen, die Hij volgen moet. Wij hebben slechts het boek van Job ten einde toe te lezen om het antwoord van God op onze redeneringen te ontvangen, dat onze wijsheid tot dwaasheid maakt en ons met Job doet uitroepen: "Ik weet dat u alles kan en dat geen van Uw gedachten afgesneden kan worden. Wie is Hij, zegt u, die de raad verbergt zonder wetenschap. Zo heb ik dan verhaald hetgeen ik niet verstond, dingen die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist. Hoor toch en ik zal spreken. Ik zal vragen en onderwijs U mij. Met het oor van het gehoor heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog; daarom verfoei ik mij en ik heb berouw' in stof en as (Job 42: 2-6). Wij weten dat Gods vrijmacht de eeuwige macht is, die bestaat, waardoor Hij de wereld geschapen heeft, zoals Hij ze schiep en haar bestuurt, zoals Hij ze bestuurt. Trouwens hoe zou het anders? Gods wil is de hoogste en daarmee de enige regel van al Gods doen. Maar Gods wil is oneindig, heilig en goed en zo is ook Zijn vrijmacht heilig en goed en het volstreckte tegendeel van willekeur. En dat moet voor het schepsel genoeg zijn, om in Gods vrijmacht te berusten; want het is genoeg. Maar nu moeten wij Gods vrijmacht in het tijdelijke niet vermengen of vereenzelvigen met Zijn vrijmacht in het eeuwige. Is niet op aarde alles het bewijs van Gods vrijmacht? Zijn wij niet allen mensen uit één klomp leem afgesneden? Hebben wij dus niet allen op en in onszelf beschouwd, gelijke rechten? En hoe wordt dan nu het ene kindje op de troon geboren en het andere op een bed van stro, het ene met een aanleg tot alle kunst en wetenschap en het andere zonder enige bijzondere aanleg, zodat de ene mens reeds van zijn geboorte af tot aan zijn dood tot dienaar van de andere is gesteld? Waaraan dat toe te schrijven dan aan Gods vrijmacht, die de natuur en het menselijk

leven zo heeft ingericht, dat er deze onderscheidingen noodzakelijk uit voortvloeien. Wel verre echter dat dit de verstandige een bezwaar zou zijn, ziet hij hierin Gods wijsheid en goedheid, omdat een andere orde van zaken in een wereld als deze niet denkbaar is. Zou deze wereld bestaan blijven, zo moest zij worden ingericht zoals zij is. Zonder minderheid en dienstbaarheid van de ene tegenover de ander is er geen maatschappij denkbaar en die minderheid of meerderheid moest uit de aanleg en ontwikkeling van de mensen zelf voortkomen. Daarom zijn ook alle pogingen van de vrijdenkers om gelijkheid, vrijheid en broederschap onder de mensen, met middelen van buiten af tot stand te brengen zo vruchteloos als dwaas. Het voorname punt van onze aanbidding van Gods vrijmacht in de aardse bedelingen is echter, dat zij slechts tijdelijk zijn. Wat de geboorte ongelijk maakt, dat maakt de dood weer gelijk. De vorst wordt uit zijn paleis, de arme uit zijn stulp onder dezelfde aarde bedolven en de wijsten en onwetendsten rusten naast elkaar. Het is dus waar, een kleine tijd, dat de rijkbegaafde geniet en de minder bevoorrechte ontbeert, terwijl het eeuwige wel of wee niet afhangt van iemands uitwendige toestand, maar van zijn innerlijke gesteldheid, van zijn godsvrucht of goddeloosheid, die beiden in de armste zowel als in de rijkste kunnen bestaan. Alles is een wonder, want God kan niets doen dan wat een wonder is voor het schepsel; maar niet alle wonderen zijn onmiddellijke wonderen, zo ook: alles is vrijmacht van God, want God werkt alles alleen naar de raad van Zijn wil (Efeze. 1: 11), maar niets is willekeur, alles is uitverkiezing van God, want van Gods genade hangt alles af, maar niet alles is eeuwige uitverkiezing. Immers er is zoals in aardse zo ook in geestelijke dingen een zuiver tijdelijke uitverkiezing. U herinnert u het woord van de Heere: Heb Ik niet u twaalf uitverkoren en een uit u is een duivel (Joh. 6: 70). Deze uitverkiezing geldt dus alleen voor de bedieningen in het koninkrijk van God, die met het kindschap van God (de uitverkiezing van eeuwigheid tot eeuwigheid) gepaard, maar ook niet gepaard kan gaan. Abraham, Izaäk en Jakob en zo velen als er meer als kinderen van God in de Schrift genoemd worden, waren het door de genade van God, die hen lief had in de Geliefde, de Zoon, met een eeuwige liefde (Jer. 31: 3. Efeze. 1: 4). En omdat zij het waren, werden zij ook uitverkoren tot hetgeen tijdelijk bij het koninkrijk van God behoorde, namelijk tot het vaderschap naar het vlees van de beloofde Verlosser van de zonde en tot zijn profeten of voorverkondigers. Alleen het heilig zaad werd tot deze bedieningen beroepen, maar deze bedieningen hielden op in de tijd. Met de komst van de Heere in het vlees was het doel van al deze voorbereidingen bereikt en ook de heilige vadersen werden niet zalig, omdat zij tot deze heilige tijdelijke bedieningen verkozen werden, maar uit kracht van Gods eeuwige verlossing. Daarom spreekt de apostel Paulus in ons teksthooftdeel allereerst van deze eeuwige verkiezing uit genade (9: 8) en de woorden: niet de kinderen van het vlees, die zijn kinderen van God, maar de kinderen van de belofte worden voor het zaad, het heilige zaad, gerekend en gaat hij vervolgens over tot het aantonen van het tijdelijk bewijs van deze eeuwige uitverkiezing, opdat, zegt Paulus vs. 11, het voornemen van God, dat naar de verkiezing is, vast bleef, niet uit de werken, maar uit de roepende door de voorkeur van Izaäk boven Ismaël en van Jakob boven Ezau in het vaderschap van de Messias. Met dit laatste spreekt hij dus van Gods vrijmacht op aarde; en zo ook wanneer hij Farao tot voorbeeld aanhaalt van Gods verwerping. Zoals dan ook God zelf zegt tot Farao: Tot dit heb Ik u verwekt, opdat Ik in u Mijn kracht bewijzen zou en opdat Mijn naam verkondigd wordt op de hele aarde. Zo is er dan een betoning van Gods vrijmacht voor de aarde en voor de eeuwigheid. Dat wij ze beiden vasthoudend en uit elkaar houden! Want anders zouden wij tot de grote dwaling vervallen, die blijkbaar in het hart van vele machtigen en rijken van deze wereld zetelt, deze: dat zij vanzelf voor de aarde vol macht en rijkdom geboren zijnde, ook vanzelf voor de andere wereld bestemd zijn en komen zullen. Houden wij vast aan de waarheden van de Schrift, dat de rechtvaardige behouden wordt door Gods genade en de goddeloze verloren gaat door zijn eigen zonden en dat God in de eeuwigheid Zijn

vrijmacht, Zijn uitverkiezing voor de tijd en voor de eeuwigheid volkomen in het licht stellen en rechtvaardigen zal.

Verstaan wij door het liefhebben van Jakob die vrije weldoensgezindheid, die God reeds van eeuwigheid deed besluiten om Jakob zonder enig opzicht tot zijn karakter en verrichtingen, tot een voorwerp van Zijn bijzondere gunst te stellen in tijd en eeuwigheid. Deze eeuwige liefde van God tot Jakob had tengevolge dat hem de genade van het geloof geschonken werd, dat hij de kennelijkste blijken van Gods bijzondere gunst naar lichaam en geest ondervonden heeft, dat hij juichend gestorven in van de zaligheid deelachtig geworden is en ten aanzien van zijn nageslacht dat het uit alle andere natiën tot het volk van Gods bijzonder eigendom is aangenomen. God heeft Ezau gehaat, niet slechts voor zover Hij hem minder liefhad dan Jakob. Wanneer het haten aan God werd toegeschreven sluit het een stellige afkeer en weerzin van en tegen iemand in (vergel. Ps. 5: 6). Dit haten van Ezau moet in een stellige, maar voor God betamelijke zin genomen worden, voor zover God over deze Ezau van eeuwigheid niet in betrekking als Zijn schepsel, maar aangemerkt als een verdoemelijke zondaar, met een heilige weerzin verkeerde en besloot hem Zijn rechtvaardig ongenoegen in tijd en eeuwigheid te doen ondervinden. Een handelwijze van God, waarin wel diepten zijn, ondoorgrondelijk voor ons eindig verstand, maar die evenwel niet de minste onrechtvaardigheid insluit, zoals in het vervolg nader blijken zal. God had Ezau van eeuwigheid gehaat en daarvan was het gevolg, dat Hij hem de genade van het geloof, die Hij aan niemand verschuldigd is, onttrok en hem zelfs zo ver aan zichzelf overgaf, dat hij het recht van de eerstgeboorte aan hetwelk de belofte van de Messias en Zijn geestelijke zegeningen verbonden was, moedwillig verkocht, een onheilig leven leidde en hoe langer hoe meer verhard werd en ten aanzien van zijn nazaten dat zij van Gods nadere openbaring verstoken bleven en ten slotte door het Joodse volk zijn ten onder gebracht.

14. Wat zullen wij dan zeggen? a) Is er onrechtvaardigheid bij God, dat Hij, zoals wij uit de geschiedenis van Abraham, Izaäk en Jakob duidelijk hebben gezien, niet in aanmerking neemt wat iemand naar zijn geboorte of verdere natuurlijke voorrechten is en Hij niet beloont wat Hij zelf heeft gegeven, maar alleen Zijn heilige wil, die alle menselijke voorrechten en menselijke werken voorafgaat, in aanmerking neemt en volbrengt? Integendeel.

a) Deut. 32: 4. 2 Kron. 19: 7.

Het zou onrechtvaardigheid van God zijn als Hij Zich door het werk van de een liet leiden, door dat van de anderen niet. Maar Hij laat zich door geen mensenwerken of zijn in Zijn raadsbesluit bepalen. Het is echter ook helemaal verkeerd als men in de leer van het eeuwig raadsbesluit gedachten innemt van Gods eeuwige voorwetenschap over de gezindheden en daden van de mensen. Er is geen dode voorwetenschap van God. Wordt zij als levend en werkzaam gedacht dan houdt daarmee, omdat de wil van God door de nog toekomstige, maar door Gods voorwetenschap reeds aanwezige gezindheden en handelingen van de mensen bepaald wordt, de vrijheid en onafhankelijkheid van dit raadsbesluit op en door de inmenging van de werkzame bepalende voorwetenschap van God worden onze gedachten meteen weer geleid tot een voorbeschikking van enigen ter zaligheid, die gedachte de zielenrust verstoort en in de Heilige Schrift geen grond heeft, maar door de eigen gedachten van de mens daarin is ingebracht.

15. Want Hij zegt (Exod. 33: 19; 16: 23) tot Mozes, als Hij op zijn bede belooft hem een openbaring te geven, waardoor hem een indruk van het gehele goddelijke wezen ten deel zou worden, om hem te leren dat zo'n openbaring een onverdiende en onverdienbare betoning van

genade was: "Ik zal Mij ontfermen over die Ik Mij ontferm en zal barmhartig zijn, die Ik barmhartig ben. Waar en wanneer Ik aan iemand Mijn ontferming en barmhartigheid betoon, geschiedt dit niet omdat hij aldus is en dit of dat gedaan heeft, maar het is Mijn geheel vrije daad, die haar grond alleen heeft in Mijn wil, in Mijn ontfermende liefde. Als nu voor Mozes, die toch zo getrouw was in de dienst van God, de genade, die hem daar ten deel werd, nooit een door hem verworven betaling, maar alleen een vrije betoning van de genade van God was en moest zijn, bij welk ander mens zou er dan sprake van kunnen zijn als hem genade ten deel wordt, dat die een andere dan louter vrije genade zou zijn?

Niet omdat God vooraf weet hoe de mens, die Hij Zijn genade bewijst, in de toekomst zal zijn, betoont Hij hem Zijn genade, maar omgekeerd Gods genade, die Hij de mens bewezen heeft, brengt pas de goede gedachten en werken in hem teweeg.

In deze woorden eist de Heere op de eenvoudigste manier het recht om Zijn genade te geven of te onthouden, volgens Zijn soevereine wil. Zoals de uitspraak over leven en dood in het bezit van de aardse vorst is, zo heeft de Rechter van de hele aarde het recht de goddelozen te sparen of te veroordelen, naardat Hem het beste dunkt. De mensen hebben door de zonde al hun aanspraak op God verloren; zij verdienen wegens hun zonden te sterven en als dit gebeurt, hebben zij geen grond om te klagen. Als de Heere intreedt om enigen te behouden, kan Hij dit doen zonder het recht te verkrachten; maar oordeelt Hij het goed, dat de veroordeelden het rechtvaardig vonnis ondergaan, dan mag niemand Hem van onrecht beschuldigen. Dwaas en beschaamd zijn al die vertogen over de rechten van de mensen, om allen op dezelfde voet geplaatst te worden; onwetend, ja erger zijn zij, die twisten over onderscheidende genade, die slechts bewijzen zijn van de weerspannigheid van de hoogmoedige menselijke natuur tegen de kroon en scepter van Jehova. Als wij ertoe gekomen zijn om onze eigen volstrekte onwaardigheid en de rechtvaardigheid van het goddelijk vonnis tegen de zonde in te zien, dan twisten wij niet langer over de waarheid, dat de Heere niet verplicht is ons te redden; wij mopperen niet als Hij verkiest anderen te redden, alsof Hij ons onrecht aandeed; maar wij voelen dat, als Hij Zich verwaardigt ons aan te zien, het een vrije daad van onverdiende goedheid zal zijn, waarvoor wij eeuwig Zijn naam zullen zegenen. Hoe zullen zij, die het onderwerp van goddelijke uitverkiezing zijn, genoeg de genade van God kunnen aanbidden? Alle roemen op eigen verdienste wordt door de erkenning van Gods soevereiniteit uitgesloten. De wil van de Heere alleen wordt verheerlijkt en de minste verheffing van menselijke verdienste wordt als een schandelijke gedachte verworpen. Geen leer is er in de Schrift, die meer verootmoedigt, meer tot dankbaarheid stemt, meer de heiligmaking bevordert dan die van de uitverkiezing. Gelovigen moesten er niet bevreesd voor zijn, maar er zich aanbeddend in verheugen.

16. Zo is het dan niet aan degene, die wil, noch degene, die loopt, dat hem de zaligheid van God ten deel wordt, maar alleen van de ontfermenden van God; het is alleen een gevolg van Gods vrije liefde, die onafhankelijk is van het willen en handelen van de mensen.

Het raadsbesluit van de genade of de wil van de heilige liefde van God (die altijd slechts een en dezelfde is, namelijk dat Hij de zondaar in Christus al zijn zonden wil vergeven en hem het eeuwige zalige leven wil meedelen) kan bij geen mogelijkheid door de mens worden bepaald. Dat is eeuwig, alle menselijk willen en doen is echter tijdelijk. Het laatste moet dus aan het eerste onderworpen zijn en de mens moet de genade, die hem wordt aangeboden, zo aannemen, als die hem wordt aangeboden, zonder er iets aan toe of iets van af te willen doen. Neemt hij ze echter niet aan, dan blijft daarvoor toch Gods wil de enige, die geldend is en wordt ook zo aan hem vervuld, maar door het gericht.

De apostel spreekt het eerst van de uitverkiezing in genade. Uitverkiezing in genade is vrije genade. Waar God uitverkiest, daar ontfermt Hij Zich, daar openbaart en bewijst Hij Zijn barmhartigheid. En zo is het voor de uitverkorenen een onuitsprekelijke gunst, een onverdiend voorrecht en tevens een bewijs dat hun uitverkiezing niet rust op iets, dat in henzelf is, op hun willen en lopen, maar dat zij enkel Gods ontferming tot bron en oorsprong heeft. Dat is de waarheid, waardoor God op het hoogst verheerlijkt en de mens op het diepst vernederd wordt. Niet de mens toch is het einddoel van alles, zoals velen menen en leren, maar God. Door de mens, het schepsel, voor het einddoel te houden, bestaat God voor de mens en niet de mens voor God.

17. Zelfs is Mijn wil onafhankelijk van het tegenstreven en de boosheid van de mensen. Integendeel moet de boosheid en de tegenstand van de mensen tegen God er nog toe bijdragen, dat Zijn wil volbracht wordt; want de Schrift en dus God (Exod. 9: 16), zegt tot Farao, die zich tegen Gods welbehagen vijandig en vermetel verzette: Tot dit heb Ik u verwekt, u in de geschiedenis van Mijn volk laten optreden, opdat Ik, nadat u zich eenmaal tegen Mijn welbehagen verzet heeft, in u, in de geschiedenis van u en van uw volk Mijn kracht en heerlijkheid bewijzen zou. U wordt aan het oordeel van de verharding ten prooi en vergaat in uw tegenstand tegen Mijn wil, terwijl u zelf tot verheerlijking daarvan moet dienen en opdat Mijn naam, waarin Mijn eeuwig genadig welbehagen Zich openbaart, verkondigd en geprezen wordt op de hele aarde.

Deze verstoktheid werd Farao toegezonden, nadat ook de zesde plaag, die van de boze zweren, geheel geen invloed gemaakt had; hijzelf had zijn hart te voren moedwillig verstokt (verg. Exod. 7: 13, 22; 8: 15, 19, 32); het was eerst na diezelfde plaag, dat God het hart van deze koning verstokte; daarom was dit oordeel van de verstoktheid een rechtvaardige straf van zijn zesmalige en moedwillige verharding. - Daarenboven moet men zich van dit oordeel van de verstoktheid een juist denkbeeld maken. Te weten, men moet de zaak zo niet begrijpen alsof God door Zijn onmiddellijk werkende invloed deze verstoktheid teweeg had gebracht. Zo'n begrip zou de heilige God tot de oorzaak van het kwaad maken. Maar, nadat Farao tegen alle vorige vermaningen en oordelen, ook tegen de herhaalde ontwakingen van Zijn geweten, zich moedwillig had aangekant, heeft de Heere ten slotte deze hardnekkige zondaar aan zijn eigen verstokt hart geheel overgelaten, zonder zijn geweten te doen ontwaken, waardoor hij nog hoe langer hoe meer verhard werd. God onttrok hem Zijn beteugelende invloeden, die Hij aan niemand verschuldigd is en vooral niet aan iemand, die ze moedwillig en bij herhaling verzonddigd had.

18. Zo ontfermt Hij Zich dan over die Hij wil, over ieder, van wie Hij vindt dat die in Zijn heilig, eeuwig welbehagen lust heeft en dat aanneemt, zoals Mozes deed en Hij verhardt die Hij wil. Door Zijn gericht maakt Hij hard en onvatbaar een ieder, van wie Hij vindt dat die Gods eeuwig vrijmachtigwelbehagen niet wil erkennen en aannemen, evenals Farao. Zijn wil gaat steeds vooraan en wordt altijd vervuld, zowel bij hem, aan wie Hij Zijn genade mededeelt, als bij hem die Hij aan het oordeel van de verharding overgeeft, zodat Hij in hem Zijn macht openbaart. Daarom is elke ongerechtigheid aan de zijde van God uitgesloten.

Ook in vs. 17 is er geen sprake van, dat God Farao van eeuwigheid tot verstoktheid en verdoemenis zou hebben voorbeschikt. De woorden: "Hiertoe heb Ik u verwekt" enz., betekenen niets anders dan: "Ook daarin openbaart zich Mijn wil, dat Ik aan u Mijn macht openbaar". Dat Gods wil tot zaligheid ook de wil van het oordeel in zich sluit, dat Gods liefde de heilige toorn over de weerspanningen tot keerzijde heeft, spreekt vanzelf, juist omdat er een heilige liefde in God is. Er is echter niet een dubbel raadsbesluit van God een dubbele

voorbeschikking op grond van de goddelijke voorwetenschap. Farao werd dus niet door Gods willekeur van de zaligheid uitgesloten. Had hij de wil van God, door Mozes geopenbaard, erkend, dan was hem de genade van God evengoed ten deel geworden, als zij voor Ismaël en Ezau had opengestaan, hoewel zij niet waren verkoren tot dragers van de zaligheid. Ook in vs. 18 is van een willekeurige keuze geen sprake; daar wordt niet gezegd dat Hij naar Zijn willekeur Zich ontfermt en verhardt, maar dat Zijn eeuwige wil vervuld wordt aan de gelovigen als een wil van de genade, aan de ongelovigen als een wil van het gericht. Zelfs waar de mens het tegendeel doet van hetgeen Gods wil van hem eist, komt Gods wil tot werkelijkheid. Het zou een onverdraaglijke gedachte zijn als er stond dat God er hier een uitgrijpt om hem genade te bewijzen, daar een die Hij van de verharding overgeeft. Wat dat voor een wil is, die zowel aan de begenadigd, als aan hem, die een prooi van de verharding wordt, volbracht wordt, moet ieder opmerkzaam lezer uit de hele brief van de apostel weten. Deze toch wil uiteenzetten die de eeuwige wil van de genade van God is aan de zondaar en de enige weg voor deze, dat die aan hem vervuld wordt en hij tot zaligheid komt, namelijk die gerechtigheid, die voor God geldt, is de wil van God, die aan alle menselijk handelen en willen onveranderlijk voorgaat.

De gedachte van het 17de en 18de vers leidt vanzelf tot de toepassing omtrent de Israëlieten, die het Evangelie tegenstreven, dat, die de zaligheid niet als een vrije gift van Gods vrije genade, dus zoals Hij die geeft, wil aannemen, langs geen andere weg daartoe kan komen, maar daardoor, dat Hij Gods genade tegenstaat, Gods wil om Zich te verheerlijken niet ontkomt, maar door verharding het gericht, de verheerlijking van Gods macht, tegemoet wordt gevoerd.

Vgl. de Aanm. onder Hoofdstuk 8: 28 van Kuyper; van v. Oosterzee onder Hoofdstuk 9: 11 enz.

19. U zult dan hierop wel tot mij zeggen: "Als het zo is, dat altijd of genadebetoning of verharding plaats heeft, Gods wil altijd wordt volbracht, dan heb ik ook gelijk als ik vraag: "Wat, waarom en met welk recht klaagt Hij dan nog, als wij Zijn genade niet willen aannemen? " Want wie heeft Zijn wil weerstaan? Wie weerstaat die? en zo heeft Hij dan toch geen reden om te berispen, te straffen, te verharden?

20. Maar toch, o mens, u had gelijk, als u met God gelijk stond; maar wie bent u, die tegen God antwoordt, Hem van ongerechtigheid bij het volbrengen van Zijn vonnis aan weerspanningen wilt beschuldigen? Het is zeker verzet tegen Gods wil, als iemand kwaad doet, al is het dat hij toch daarmee Gods wil moet dienen, ja, als een getroffene door Gods oordeel en als een verharde Gods almacht moet verheerlijken. Zou de Schepper geen recht hebben om zo'n schepsel tot verheerlijking van Zijn macht te gebruiken. a) Zal ook het maaksel tot degene, die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom heeft U mij zo, onder die omstandigheden, gemaakt? Waarom heeft U mij niet ongeschapen gelaten, als het met mij tot verharding moest komen? " Dat wilt u toch eigenlijk zeggen met de vraag van uw ontevredenheid, die u ingegeven wordt door de leer van de verharding, waardoor u zich getroffen voelt.

a) Jes. 45: 9. Jer. 18: 6.

Alsof de apostel zei: wat een stoute en ongehoorde vermetelheid is dit, dat een mens, een blind en onkundig mens, een schuldig en zondig mens, aan de toorn en eeuwige dood onderworpen, zou ondernemen om de handelingen en bedoelingen te beoordelen, of te

berispen van de allerhoogste en heilige God, alsof ze onbestaanbaar waren met rechtvaardigheid en wijsheid!

21. Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp leem te maken a), het ene een vat ter ere, tot edel gebruik en het andere ter onere, tot onedel gebruik? Heeft dan ook de Schepper geen vrije macht om mensen te scheppen, die later, alleen door eigen schuld, daartoe moeten dienen, dat zij Zijn rechterlijke macht bewijzen?

a) 2 Tim. 2: 20.

Er is hier geen sprake van dat God ook de inwendige staat van boosheid en tegenstand van de mensen, die een prooi van de verharding worden, teweeg brengt, maar alleen van Zijn recht om degenen die Zijn genade niet willen erkennen en dus aan Gods gericht worden overgegeven, niet ongeschapen te laten, maar ze integendeel daartoe te gebruiken, dat zij Zijn macht verheerlijken. De pottenbakker maakt alle vaten van één leem, dus zijn voor Gods ogen alle mensen gelijk, namelijk arme, ellendige mensen, die verlossing nodig hebben. Daaruit nu, dat de pottenbakker vooraf bepaalt dat een deel van zijn vaten voor het ene of andere gebruik van de mensen moet dienen, mag men niet op een gelijke voorbeschikking van God besluiten. (?) De apostel gebruikt een gelijkenis en daarin mag niet te veel worden gevonden. Het punt van vergelijking ligt niet in de voorbeschikking, maar in de macht van de Schepper over Zijn tegenstrevend schepsel, dat zichzelf verstokt, aan het oordeel van de verharding over te leveren. Slechts in zoverre vindt een voorbeschikking van God plaats, als Hij besloten heeft dat de mens alleen in Christus uit genade rechtvaardig en zalig kan worden; die deze genade tegenstreeft echter niet zalig zal worden, maar voorwerp van het oordeel van de verharding en diensgevolge van de verdoemenis, overeenkomstig de heerlijkheid van God als Schepper. Dit besluit van God is eeuwig en dus vroeger dan het tegenstreven van de mensen en hoewel het zich niet tot het bepalen van personen uitstrekt, kan men toch zeggen dat Gods eeuwig raadsbesluit volbracht wordt in ieder, die Gods wil tegenstaat. In ons vers is niet meer gezegd dan dat het tot Gods macht als Schepper behoort om mensen te scheppen, zonder er eerst naar te vragen, welk doel zij zullen hebben, die Hij heeft geschapen.

Wij moeten hier bijzonder letten op het beeld, door Paulus gebruikt om zijn bedoeling goed te verstaan. Hij wil er niet mee zeggen dat God sommige mensen geschapen heeft tot oneer, tot het verderf. Hoe zou zo iets denkbaar zijn in God, de Volkomen en zegt Hij zelf niet (Ezechiël. 18: 23, 32; 33: 11): Zou Ik enigszins lust hebben aan de dood van de goddelozen? Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere, Heere, zo Ik lust heb in de dood van de goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Bekeer u, bekeer u van uwe boze wegen, want waarom zou u sterven, o huis van Israël! Want Ik heb geen lust in de dood van de stervenden, spreekt de Heere, Heere, daarom bekeer u en leef. Voeg hierbij het woord van de Schrift (1 Tim. 2: 4): God wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis van de waarheid komen. God wil het goede, hoe zou Hij anders kunnen willen, omdat Hij de eeuwige Liefde is; maar de uitverkiezing is juist het uitvloeisel van Zijn eeuwige liefde, maar in verband met Zijn eeuwige raad, die voor ons ondoorgrondelijk is. En zo heeft dan de verwerping van de goddelozen niet haar grond in Gods welbehagen, in Zijn eeuwige vredesraad, in Christus, zoals de uitverkiezing, maar in de onbekeerlijkheid van de goddelozen, waarvoor zij als redelijke en zedelijke schepselen verantwoordelijk zijn. De klomp leem, waarover de apostel spreekt, is dus niet de klomp aarde waaruit de eerste mens door God oorspronkelijk geformeerd is, maar het gevallen, zondige en gevonnisd mensdom. En heeft nu God niet de macht en het recht om uit dit verloren mensdom Zich een volk te formeren dat niet verloren gaat? Wie zal Zijn genade niet prijzen? En heeft niet God ook de

macht en het recht om de zondaar, die zich moedwillig in zijn zonden verhardt en al de roepstemmen van Gods genade ongehoorzaam is, in zijn zonden verloren te laten gaan? Wie zal Hem die macht en dat recht ontzeggen? Dit zien wij ten duidelijkste bevestigd in de Schriftplaats waaraan de apostel zijn beeld had ontleend.

22. Maar ik moet u op uw vraag, waarom God zulke mensen, waaraan zich alleen Zijn rechterlijke macht openbaart, niet ongeschapen heeft gelaten een nog veel belangrijker mededeling en een hogere bedoeling te kennen geven. En afgod, die aan zulke mensen als Farao Zijn toorn wilde bewijzen, als een, die Zich niet ongestraft laat tegenstreven en Zijn macht bekend maken, waarin Hij Zijn raadsbesluit toch weet te volvoeren, ondanks de boosheid die zich tegen Hem verzet, ja zelfs met hulp van deze, of God daartoe geen recht zou hebben, wie zou het kunnen betwijfelen? Temeer heeft Hij dat, omdat Hij met vele lankmoedigheid Zijn gericht heeft uitgesteld, alhoewel Hij niet meer op hun verbetering kon hopen, maar toch de vijandschap, die zich tegen Hem stelde, kon aanzien en zo verdragen heeft de vaten van de toorn, de mensen, die ten gevolge van hun ongehoorzaamheid tot openbaring van Zijn toorn bestemd waren, tot het verderf toebereid, alhoewel zij voor het gericht reeds gereed en rijp waren.

23. En aan de andere kant heeft Hij dit lankmoedig laten bestaan van dergelijke mensen ook daarom beschikt, opdat Hij, terwijl Hij Zijn genadige roeping tot anderen liet komen, zou bekend maken de rijkdom van Zijn heerlijkheid over de vaten van de barmhartigheid, aan degenen, die door hun geloof geschikt werden om met genade en barmhartigheid vervuld en verzadigd te worden, die Hij door Zijn roeping, rechtvaardiging en heiligmaking zelf tevoren bereid heeft, dat zij tot heerlijkheid zouden komen.

De apostel heeft aangewezen dat God gerechtigd is tot en heilig is in de manier waarop Hij handelt met hen, die in hun verharding moeten dienen tot openbaring van Zijn macht, terwijl Hij wees op het recht van de maken over zijn maaksel. Dit treedt echter nog meer daardoor op de voorgrond, dat Gods toorn zich nooit zonder Zijn liefde openbaart, de wil van Zijn toorn nooit van de wil van Zijn liefde gescheiden is. De apostel wil zeggen dat God steeds Zijn oordelen over Zijn vijanden niet dadelijk heeft volvoerd, maar lankmoedigheid heeft betoond, omdat Hij Zijn macht en Zijn toorn duidelijk voor ieder wilde openbaren. Zo bij Farao. Hoe langer God Zijn gericht over Farao uitstelde, des te duidelijker werd voor de ogen van de mensen de openbaring van de macht en de toorn van God over Zijn vijanden. Maar tevens heeft Zijn lankmoedigheid het doel om ook het raadsbesluit van Zijn genade te volvoeren: want nooit werkt Gods toorn zelfstandig en alleen, omdat die alleen de achterzijde van het welbehagen van Zijn liefde is. Waar God gericht houdt over de goddelozen, daar doet Hij het om de gelovigen te redden en te begenadigen. Zo was het ten tijde van Mozes in Egypte, zo ook toen Israël de treurige rol van Farao overnam en zich tegen Gods genade in Christus verhardde. Terwijl God het verharde volk met lankmoedigheid draagt, roept Hij de heidenen. - Als nu de apostel hier spreekt van vaten van de toorn en van vaten van de barmhartigheid, dan denkt hij nog aan zijn gelijkenis van de pottenbakker. Hij, die deze gelijkenis heeft verstaan, zal de apostel ook hier verstaan en zal hem de mening niet toedichten, als was een bepaald getal mensen van eeuwigheid tot vaten van de toorn, anderen weer tot vaten van de barmhartigheid bestemd. Uit de leer van de apostel van het algemene diepe verderf van de mensen moet het toch ieder bekend zijn, dat ieder mens van nature zo'n vat is, waarover de toorn van God zweeft. Volgens zijn zondige natuur heeft de mens de neiging en ook de macht om Gods genade, die hem wordt aangeboden, te tegenstreven en zich tegen Hem te verharden. Hoe langer hij dit tegenstreven voortzet, des te nader komt hij aan het gericht van God, het gericht van de verharding, dat niets anders is dan het zegel van God, waardoor de reeds

aanwezige toestand van de hardnekkige tegenstand tegen Gods geopenbaarde wil vast en onherstelbaar wordt gemaakt en de mens nu begint voor de Almachtige een middel te zijn om Zijn heilige toorn te tonen, een vat, waarin Hij Zijn toorn uitgiet. Maar even zeker als de mens de zonde in de beginne niet uit zichzelf heeft voortgebracht, maar gevallen is door de verleiding van de duivel, dus ook niet zelf duivel geworden is, maar de mogelijkheid van verlossing gebleven is, zo zeker is het hem ook mogelijk Gods genade, die tot hem kwam, niet te tegenstreven en dan is het de genade van God zelf, die de ene keten van de duisternis na de andere, waarmee zijn binnenste is gebonden, losmaakt en verbreekt en hem eindelijk tot een vat stelt, waarin God de rijkdom van Zijn barmhartigheid kan uitstorten. Daarom zegt Paulus ook van de vaten van de toorn: "tot het verderf toebereid", zonder dat hij het nodig acht nog in het bijzonder te zeggen, dat niet God dit heeft gedaan, maar zij zichzelf tot zulke vaten hebben toebereid en God slechts in zoverre, als Hij op hun werk door verharding Zijn zegel gedrukt heeft. Van de vaten van de barmhartigheid zegt hij echter: "die Hij tevoren bereid heeft", zonder erbij te voegen dat de mens, door niet te weerstaan, het begin heeft gemaakt. Eveneens acht de apostel dat het vanzelf spreekt dat een ieder, die zonder enige verdienste door de macht van de genade een vat van barmhartigheid is geworden, door vernieuwde afval toch nog weer een vat van de toorn kan worden. Eindelijk blijkt uit de hele samenhang dat in het woordje "tevoren" niet "in de eeuwigheid" te lezen is, zodat het zou betekenen dat God de vaten van de barmhartigheid reeds van eeuwigheid daartoe zou hebben bestemd, waarom zij ook niet de werkingen van de genade zouden hebben tegengestaan. Zeker heeft God hen, zoals alle mensen, in eeuwigheid bestemd om vaten van Zijn barmhartigheid te worden, maar niet zonder de wil van de mensen. Omdat nu echter velen, ja de meesten, dat welbehagen van Zijn genade niet in zich laten volbrengen, moeten zij Hem zonder hun wil dienen en Gods gericht ondervinden.

Merk op, van de vaten van de toorn zegt de apostel tot het verderf toebereid, maar van de vaten van de barmhartigheid zegt hij: Die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid. Op dezelfde manier zegt de Heere tot de bokken aan Zijn linkerhand: "Ga weg van Mij, u vervloekten, in het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is", terwijl Hij tot de schapen aan Zijn rechterhand zegt: "Kom, gezegenden van Mijn Vader, beërf dat koninkrijk, dat u bereid is vóór de grondlegging van de wereld. " Voor de vaten van de barmhartigheid is Gods verkiezing uit genade tot heerlijkheid, de vaten van de toorn zijn door de zonde, waarin zij moedwillig blijven. Immers van nature zijn alle mensen kinderen van de toorn (Efeze. 2: 3), waaruit God in Zijn barmhartigheid sommigen stelt tot toonbeelden van Zijn barmhartigheid.

Het is als wil Paulus zeggen: wat meent u? zou God geen recht hebben Zich over u te beklagen, die zo spreekt. Maar wie bent u dan, o mens, die immers tegen God antwoordt? U verstout tegenover God u te beklagen over Zijn handelwijze? Is dit dan geen onrecht in u, die immers geen recht heeft om God rekenschap af te vragen over de meerdere voorrechten, die Hij de een boven de ander uit hetzelfde geslacht wil geven? Moet dus niet uw vraag, dat God Zich niet over u beklagen kan, op uw lippen verstommen? Of heeft God geen recht om uit een volk of geslacht de een boven de ander te stellen, zoals de pottenbakker uit dezelfde klomp het ene vat ter eer en het andere ter oneer maakt? Er zijn slechts enkelen, uit Israël, die in het koninkrijk van de nieuwe bedeling de eerste plaats bekleden, terwijl anderen achterstaan en achterblijven; dit is geenszins in tegenspraak met het recht en geen voldoende grond voor iemands ongeloof of weigering om tot de gemeente toe te treden of langer daartoe te willen behoren. Zo geeft het redebeleid van de apostel ons inziens een goede zin en is het geheel in de geest van Paulus, die het geweten van zijn lezers uit de Joden, die door het drijven van hun volksgenoten in gevaar waren om te worden medegesleept, wil wakker maken en hen wil

doen zien hoe de bedenking, die hij in hun hart las, met hun volkstrots samenhang. Zij meenden: het Israël naar het vlees moest in zijn geheel de erfgenaam zijn van de belofte en de heidenen moesten als de vaten ter oneer van een andere klomp op behoorlijke afstand daarachter zich scharen, om slechts langs de weg van de Joodse wetsvervulling een lagere plaats in het nieuwe koninkrijk te ontvangen. En nu keerde God de verhouding bijna geheel om. Weinigen slechts uit Israël en merendeels heidenen vormden de kern van de nieuwe gemeente. Dit kwetste hen en wekte hun wrevel. Hoe geheel andere de Kananése vrouw in haar dagen, die harerzijds wel als een vat ter onere beneden Israël staan wilde om de kruimels onder de tafel van de kinderen op te lezen. Ach, was Israël met die geest bezielde geweest. Maar hier schulde juist hun fout en nu waren de eersten de laatsten geworden. Hadden zij de laatsten willen zijn, - zij hadden de eersten kunnen blijven. Hiermee is nu vooralsnog over de rampzaligheid van de vaten ter onere niets gezegd. Een vat ter onere is daarom nog geen vat van de toorn. Maar het wordt het, wanneer het geen vat ter ere wil zijn en in zijn zondige weerstand tegen Gods beschikkingen volhardt. Zo was het met Farao geweest, zie vs. 17, die er zich tegenover Mozes aan gestoten had dat er een God van de hemel en van de aarde zijn zou, die Israël Zijn eerstgeboren zoon noemde, dat is: ten hoofd van de volken (het vat ter ere bij uitnemendheid) bestemd had. Hij wil tegenover dit slavenvolk op zijn Egyptische troon geen vat ter onere zijn en ofschoon de God van de hemel hem in een aantal plagen Zijn macht bewijst, volhardt hij in zijn tegenstand en wordt een vat van de toorn, ja, de plagen zelf dienen tenslotte slechts om hem nog meer te verharderen. Zo verhardt God dan wie Hij wil - en toch niet zonder de schuld van degenen die Hij eindelijk aan de verharding prijs geeft. Ja, God heeft (zie vs. 22) met vele lankmoedigheid hem gedragen en daarvan in de herhaalde zending van Mozes en de reeks plagen zelf het bewijs gegeven, omdat deze oorspronkelijk de uitwerking hadden kunnen hebben, dat de koning zich gewonnen gaf. Evenzo was het nu ook met het Israël in de dagen van de Heiland. Zij verzetten zich tegen Hem, die tollenaars en zondaren zalig sprak en de kinderen het koninkrijk van de hemelen beloofde. En nu vroeg men nog: wie heeft Gods wil weerstaan? Zeker Gods raad was niet door hun weerstand omver te werpen, maar er was evenwel een weerstaan van die raad, een tegenstreven van de wil van God, een niet willen buigen voor Zijn beschikkingen en bedoelingen, waar deze met de zin van het vlees niet overeenkwamen, hetgeen hen tot vaten van de toorn maakte. Had de Farizeeër de tollenaar Levi en de Galileese vissers als vaten ter ere willen laten voorbijgaan, dan waren ook zij, zo goed als de Kananése vrouw, gebleken vaten van de barmhartigheid te zijn. Reden tot klagen had dus het ongelovig Israël niet, maar God had reden van beklag over hen. Toch droeg de Heere ze ook in de dagen van Paulus nog in Zijn lankmoedigheid, want de tijd van de bekering was nog niet voorbij. Maar bleven zij in hun ongeloof volharden, werden zij door het zien overgaan van de heidenen in het koninkrijk van de nieuwe bedeling verhard en verbitterd, dan zou het eerlang blijken, dat zij, door hun ongeloof ten verderve toebereid, vaten van de toorn waren. Dan was het billijk en recht, wanneer de Heere hen in Zijn toorn verbrak, zoals de pottenbakker zijn vat verbreekt. Wanneer het blijkt niet te voldoen aan zijn bestemming.

24. Zie hier het feitelijk bewijs daarvan: de Christelijke gemeente bestaat uit diegenen, die Hij om ze tot heerlijkheid te leiden, ook geroepen heeft om vaten van de barmhartigheid te worden, terwijl Hij Zijn gericht over de vele vaten van de toorn onder de Joden nog heeft uitgesteld. Hij heeft namelijk ons geroepen, die nu de rijkdom van Zijn barmhartigheid door het geloof in Christus in ons dragen, niet alleen ons, die uit de Joden zijn, maar ook hen, die uit de heidenen zijn. Hieruit moest ieder zien hoe uitgebreid Zijn genade was en hoe weinig het voor Hem een onderscheid is, wat de mens is, die Hij roept, als deze aan die roeping gehoor geeft. Ja, dat voor Hem het grootste onderscheid, dat tussen Joden en heidenen, niets betekent.

25. Hij heeft betoond dat Zijn genade een geheel vrije daad is, als Hij mensen tot Zijn heerlijkheid roept en Israël niet om zijn aardse voorrechten begenadigd wordt, wanneer het eens wordt aangenomen, zoals Hij ook in Zijn woordduidelijk heeft gezegd. Aan Hosea beval Hij een vrouw te nemen, waarvan deze vooraf wist dat zij hem ontrouw zou worden, opdat de profeet de smart van de Heere over de ontrouw van het volk, alsook de barmhartigheid van de Heere in de onverdiende wederaanneming en begenadiging van Zijn volk in zichzelf zou voorstellen. Daarop zegt de Heere (Hoofdstuk 2: 23): "Ik zal eens in de tijd van de geopenbaarde zaligheid, hetgeen ten gevolge van het gericht van de verwerping Mijn volk niet was, maar aan uw zoon Lo-ammi (Hos. 1: 9) gelijk was geworden, weer Mijn uitverkoren, begenadigd volk noemen en die niet bemind was, Lo-Ruchama een niet begenadigde, die met uw tweede dochter overeen kwam, Mijn beminde. "

26. En verder zegt de Heere ook door diezelfde profeet (Hoofdstuk 1: 10) over Zijn volk: het zal zijn als de tijd daartoe vervuld is, in de plaats van hun ballingschap onder alle heidenen, waar tot hen gezegd was: a) "Jullie zijn Mijn volk niet", aldaar zullen zij weerkinderen van de levende God genoemd worden.

a) 1 Petrus 2: 10.

De apostel wil door deze woorden van Hosea aan te halen zeggen, dat het geheel en al overeenkomstig het raadsbesluit van Gods vrije genade was, als Hij, zoals Hij in vs. 24 heeft gezegd een gemeente van God uit Joden en heidenen vergaderde, dat in deze roeping duidelijk was gebleken, dat Gods ontferming geheel algemeen was, die op niemands natuurlijke voorrechten zag. Dit kon hij niet beter doen dan wanneer hij uit de profeten aanwees dat zelfs Israël, het zozeer begenadigde volk van God, dat de belofte had, uit de staat van verwerping en vervreemding niet op grond van zijn aanspraken, maar alleen door Gods geheel vrije genade zou worden opgeheven. Staat dit over Israël volgens de profeet vast, dan spreekt het vanzelf dat ook niets God verhinderde om de heidenen, die nooit Gods volk waren, maar in vervreemding hadden geleefd, ondanks al hun zonden Zijn genade te betonen en tot Zijn rijk te roepen. Daarom heeft dus de apostel bij de aanhaling van deze woorden niet, zoals vele uitleggers menen, in de eerste plaats ten doel gehad aan te wijzen dat de heidenen volgens de profetie aan het rijk van Christus aandeel moesten hebben; nog minder heeft hij zich vergist en gemeend dat Hosea hier sprak van een latere bekering van de heidenen.

27. En ook Jesaja, de bode van de zaligheid en de hulp van de Heere, zoals zijn naam te kennen geeft, stemt met de woorden van Hosea overeen. Hij roept in Hosea 10: 22hetzelfde luid over Israël uit, opdat zijn volk het hoort en opmerkt, terwijl hij tevens het woord van Hosea, dat bij hem het in vs. 26 aangehaalde voorafgaat, bevestigt en de naam van zijn zoon Schear-Jaschub verklaart. Zo zegt hij: Al was het getal van de kinderen van Israël ook talrijk zoals het zand van de zee, zo zal noch dit grootgetal noch enige voorrang of aanspraak van het volk de volkomen vrije genade van de Heere kunnen noodzaken, om het gehele volk zonder onderscheid te redden; maar toch zal God omwille van Zichzelf genadig zijn en zo zal toch het overblijfsel, een klein, gering deel, uit het gericht van God worden gered en behouden worden.

28. Want, zo gaat Jesaja volgens de Alexandrijnse vertaling voort, Hij voleindt een zaak namelijk het gericht van de verwerping, dat over Zijn volk gekomen is en snijdt ze af, bepaalt en besluit ze vast, in rechtvaardigheid, zodat Zijn gerechtigheid zich duidelijk openbaart en Zijn volk, voor zover het is overgebleven, weer een rechtvaardig en heilig volk zal worden;

want de Heere zal een afgesneden zaak, een vast en onveranderlijk einde van oordelen doen op de aarde.

29. En zoals Jesaja tevoren (Hoofdstuk 1: 9) gezegd heeft: "Als de Heere Sebaoth, de Heer van de legerscharen, naar Zijn almacht en barmhartigheid ons uit al die zware oordelen geen zaad had overgelaten, dat zich onder Zijn toorn boog en Zijn vergeving verkreeg, dan waren wij allen tezamen a) als Sodoma geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest, d. i. ons gehele volk zou in Zijn gericht verdelgd zijn, hoewel het Gods volk is en de belofte heeft.

a) Gen. 19: 24. Jes. 13: 19. Jer. 50: 40. Ezech. 16: 46.

De aangehaalde woorden van Jesaja moeten, zoals duidelijk is, hetzelfde te kennen geven wat die van de profeet Hosea hebben uitgesproken. Had de verkiezing van het volk Israël en de belofte aan zijn vaderen gegeven, de betekenis, dat zij aan het volk als zodanig een aanspraak op genade verlenen, dan had de Heere niet kunnen zeggen dat slechts een klein overblijfsel zalig zou worden. Maar de belofte geeft alleen aan hen aanspraak op genade, die volgens de belofte zijn voortgebracht. Als het gehele volk in het oordeel was vergaan en als Sodom was geworden, dan zou daardoor de belofte van God en het raadsbesluit van Zijn genade niet vernietigd zijn, want ook onder de heidenen werden mensen gevonden die, volgens de belofte verwekt, Abrahams ware kinderen waren. De betoning van de liefde en genade van God of de roeping tot gemeenschap aan Zijn lieve Zoon blijft dus steeds een geheel vrije daad van de liefde van God, door generlei voorrang van de mensen afgeperst of af te persen. - De apostel wil eigenlijk zijn stelling niet met woorden van de Heilige Schrift bewijzen, maar alleen een leer van de Schrift van de wederaanneming van Israël, een leer die vaak voorkomt, met woorden van de Schrift uitspreken. Daarom is het ook niet nodig de woorden van Jesaja woordelijk uit de grondtekst aan te halen, maar hij haalt ze aan volgens de Alexandrijnse vertaling en, zoals het schijnt, uit het geheugen, d. i. niet volkomen nauwkeurig. In het bijzonder wijkt in vs. 28 de Alexandrijnse vertaling van de moeilijke grondtekst af, zoals die door de latere verklaarders (zie de uitlegging bij Jes. 10: 23) wordt verstaan. De grondtekst spreekt alleen van het zware oordeel, dat over het volk zal komen. Daarentegen vindt de Alexandrijnse vertaling in het woord van de profeet ook de aanduiding van de wederopname van de volk, die op het gericht zal volgen. Dit verschil heeft echter voor de apostel Paulus, die de grondtekst zeer goed kende, geen betekenis, omdat zijn doel was om de gedachte, in Jes. 10: 22 reeds vervat, nogmaals te bevestigen. Dit deed de Alexandrijnse vertaling van vs. 23 Overigens zijn er onder de nieuwere Schriftverklaarders ook degenen die de Alexandrijnse vertaling van Jes. 10: 23 in hoofdzaak voor juist houden en de grondtekst zo verklaren, dat daarin ook de latere wederaanneming van het volk is uitgesproken. - De gedachtengang van de apostels van vs. 22-29 is dus de volgende: "Als het heeft plaats gehad dat God schepselen, wier einde het verderf is, tot openbaring van Zijn toorn heeft laten dienen, dan heeft daarbij toch ook de andere bedoeling van God bestaan, om Zijn goedheid te tonen aan degenen, wier einde is, dat zij tot heerlijkheid komen. Het is dus niet alleen de onvoorwaardelijke almacht van de Schepper, die zich daarin betoont, maar ook het raadsbesluit van de genade van God, de Verlosser. Deze is ook in de roeping van de gemeente van Christus bewezen, bij welke roeping toch niet datgene, wat zij waren, die Hij riep, bepalend was, maar alleen de genade van Hem, die ze riep. Dat dit de aard van Gods in de Schrift aangewezen raadsbesluit is, daarvan geven die plaatsen getuigenis, die zeggen dat bij de wederaanneming van Israël in het einde niet bepalende zijn zal, "Dat, wat Israël is en die redding uit het gericht een zal zijn, waarvoor Israël alleen God dankbaar zal hoeven te zijn, omdat het Gods wil alleen is, die heeft teweeg gebracht dat het niet geheel en al met Israël ten einde gekomen is. "

30. Wat zullen wij dan zeggen, om het voorafgaande kort samen te vatten en daaruit een besluit te trekken? Dat de heidenen, die de rechtvaardigheid, die voor God geldt, niet zochten, er niet naar gejaagd hebben, maar zonder geopenbaarde wet daarheen leefden en zich door hun natuur lieten leiden, de rechtvaardigheid verkregen hebben, zoals dat in iedere Christen uit de heidenen te zien is. Maar hoe is die bevremende zaak te verklaren? Vergeten wij niet dat wij spreken van de rechtvaardigheid, die uit het geloof is en bij deze is geen worstelen en zoeken, lopen en strijdennodig, want zij wordt de mens van God aangeboden en uit vrije genade geschonken en die haar gehoorzaam wordt en aanneemt, die heeft haar. Aldus valt al het bevreemdende en raadselachtige bij dit feit weg.

32. Waarom is dit en hoe is het te verklaren? Omdat zij die wet, dat ideaal van rechtvaardigheid zochten niet uit het geloof en dus ook niet door genade, maar als was die uit de werken van de wet te vinden, die zij menen volbracht te hebben, zodat zij op verdiensten aanspraak zouden kunnen maken. Zij willen de enige door God gegeven, van eeuwigheid besloten, in het gehele Oude Testament geopenbaarde weg van vrije genade van God niet erkennen. Zij willen niet geloven dat men uit vrije genade rechtvaardig en zalig kan worden; want zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots, de Zoon van David, Jezus Christus, die voor allen, die door eigen verdiensten zalig willen worden een aanleiding tot struikelen en vallen is.

31. Maar Israël, a) die de (liever "een wet van rechtvaardigheid zocht, heeft door zijn vasthouden aan de door God gegeven wet, naar een wet of een ideaal van gerechtigheid voor God met ijver gezocht en zie, het is tot de wet, tot het ideaal van de rechtvaardigheid niet gekomen.

a) Rom. 10: 2; 11: 7.

32. Waarom is dit en hoe is het te verklaren? Omdat zij die wet, dat ideaal van rechtvaardigheid zochten niet uit het geloof en dus ook niet door genade, maar als was die uit de werken van de wet te vinden, die zij menen volbracht te hebben, zodat zij op verdiensten aanspraak zouden kunnen maken. Zij willen de enige door God gegeven, van eeuwigheid besloten, in het gehele Oude Testament geopenbaarde weg van vrije genade van God niet erkennen. Zij willen niet geloven dat men uit vrije genade rechtvaardig en zalig kan worden; want zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots, de zoon van David, Jezus Christus, die voor allen, die door eigen verdiensten zalig willen worden een aanleiding tot struikelen en vallen is.

33. Daarin is hen niet iets toevalligs overkomen, maar hen is geschied, zoals reeds lang tevoren is voorzeggd en in Jes. 28: 16; 8: 14, de inhoud aangaat, geschreven is: a) "Zie, Ik leg in Zion een kostelijke steen, namelijk de belofte van het toekomstige rijk van Jezus Christus, in wie gerechtigheid, leven en zaligheid te vinden is. Voor ieder, die niet gelooft, zal deze zijn een steen des aanstoots en een rots van ergernis, waarover hij valt, zodat hij verloren gaat; en een ieder die in Hem, de Koning, die dit rijk brengt en in Wie alle belofte vervuld wordt, gelooft, zal niet beschaamd worden, noch in deze tijd, noch in de eeuwigheid (1 Petrus 2: 6 vv.).

a) Ps. 118: 22. MATTHEUS. 21: 42. b) Ps. 2: 12. Spr. 16: 20. Jer. 17: 7.

De eerste plaats (Jes. 28: 16) luidt volgens de grondtekst: "Zie, Ik leg een grondsteen in Zion, een beproefde steen, een kostelijke hoeksteen, die goed gegrondvest is, wie gelooft, die zal

niet haasten. " De tweede (Jes. 8: 14 luidt: "Dan zal Hij (namelijk de Heere) jullie tot een heiligdom zijn; maar ook tot een steen des aanstoots en tot een rotssteen van de struikeling van de twee huizen van Israël. " Beide plaatsen laat Paulus slaan op hetzelfde subject, Christus, die voor de gelovigen een uitverkoren, beproefde hoeksteen, maar voor de ongelovigen een steen des aanstoots en een rots van ergernis is, zoals in 1 Petrus 2: 6 en 7 met uitdrukkelijk op de voorgrond stellen en aaneenknoping van beide verklaringen gezegd is. Paulus stelt daarom, als hij Jes. 28: 16 ten grondslag legt, overeenkomstig zijn doel in de plaats van de beproefde steen, de kostelijke steen, die wel gegrondvest is, uit Jes. 8: 14, de steen des aanstoots en de rots van ergernis; want hij handelt hier over hetgeen Christus voor de ongelovigen en niet over hetgeen Christus voor de gelovigen is. Inderdaad heeft men ook tot de verklaring over de Messias, alsook tot de daarop gebouwde verbintenis van beide plaatsen volkomen recht. Volgens Jes. 8: 14 wil de Heere zelf de gelovigen tot een heiligdom zijn, dat is tot een plaats van vrede, van troost, van geestelijke versterking en verkwikking, die belofte in de tijd, toen Christus in de plaats trad van de tempel met handen gemaakt, als de ware, geestelijke tempel (Openbaring 21: 22), haar hoogste vervulling verkreeg. Dit gebouw, voor het stoffelijk oog onzichtbaar, is echter tevens voor de vleselijke gezindheid een steen des aanstoots en een rots van ergernis. Met Jes. 28: 16 moet worden vergeleken Zach. 3: 9, waar sprake is van de steen, die voor Jozua ligt, waarop de zeven ogen van God zijn gevestigd, die de Heere met graveersel wil graveren en de ongerechtigheid van het land wegnemen. Deze steen is een beeld van de theocratie en van haar zetel, de tempel, om aan te wijzen haar geringheid in die tijd en de verheerlijking, die de Heere teweeg zal brengen. Deze heerlijkheid zal door de Messias, de knecht Zemah ("Spruit (Zach. 3: 8) teweeg worden gebracht. Hetzelfde is waar van de beproefde hoeksteen (Jes. 28: 16), die een beeld is van de ideale theocratie, die door Christus werd hersteld. Ja, het doelen op de Messias zal op deze plaats nog wel meer direct plaats hebben dan op de plaats van Zacharia. Daarvoor spreekt in de eerste plaats het woord "grondsteen", dat gemakkelijker dan van de theocratie, zoals die op nieuwe, onwankelbare fundamenteën zal worden gebouwd, van de Heere zelf, haar Stichter, kan worden verklaard, zo ook vooral Jes. 8: 14 Evenals daar de Heere zelf het heiligdom en tevens de steen des aanstoots wordt genoemd, zo heet Hij hier de kostbare en beproefde grondhoeksteen van dit heilig gebouw. Terwijl Hij Zichzelf het fundament van het nieuwe Godsrijk maakt, is het op onwankelbare grond gebouwd. Ook deze belofte heeft haar eigenlijke en volledige verwezenlijking eerst in Christus gevonden en wordt dienvolgens met recht door de Apostel in het bijzonder van Hem verklaard.

Draagt het ongeloof van Israël, zoals Paulus in vs. 31 v. zegt, de schuld van zijn verwerping, dan kan niet de onvoorwaardelijke goddelijke genade als de oorzaak daarvan worden gedacht. Want als de Joden hun ongeloof wordt verweten, dan moeten zij ook kunnen geloven; maar stond het geloven of het niet geloven in hun macht en is hun ongeloof slechts het gevolg van hun weerbarstige wil, dan kan niet tegelijk geloof en ongeloof afhankelijk zijn van willekeur van de goddelijke voorbeschikking. Want anders zou in hun macht staan wat toch tevens niet in hun macht staat. Onmogelijk kan God verder eisen wat Hij zelf onthoudt en straffen wat Hij zelf teweeg heeft gebracht. Dat zou in tegenspraak zijn met de door God geopenbaarde idee van goddelijke gerechtigheid en liefde. Eindelijk, was reeds in Hoofdstuk 9: 6-29 de mening van de apostel deze, dat Israël door het eeuwig raadsbesluit van God (het decretum absolutum) van de zaligheid in Christus was uitgesloten, dan kon hij onmogelijk in vs. 32, waar hij de vraag naar de reden van die uitsluiting opwerpt, het vroeger reeds gegeven antwoord geheel verloochenen, nog minder in de plaats daarvan het tegenovergestelde antwoord geven.

HOOFDSTUK 10

DE RECHTVAARDIGHEID NIET UIT DE WET, MAAR UIT HET GELOOF

III. Vs. 1-21. De apostel bespreekt in dit hoofdstuk nog nader de vraag hoe het gekomen is, dat Israël van de zaligheid in Christus voorlopig blijft uitgesloten en handelt nader over de oorzaak, die hij in vs. 30-33 van het vorige hoofdstuk heeft genoemd, namelijk over Israël's werkeilichheid en ongeloof. Ook hier begint de apostel met de verzekering van zijn smart over het ongeloof en de daaruit voortgekomen verwerping van Zijn volk (vs. 1 en 2). Vervolgens handelt hij nader over de schuld van de Joden, in hoofdstuk 9: 32 uitgesproken. Hij zegt: het volk heeft wel een ijver voor God en voor de gerechtigheid voor God, maar nooit kunnen zij op de weg van vervulling van de wet door zichzelf komen tot het doel van de gerechtigheid voor God, alleen is dit mogelijk door het geloof in Christus. Die dubbele weg, die van gerechtigheid uit de wet en die van gerechtigheid uit het geloof heeft reeds Mozes zelf aangeduid, maar in het Nieuwe Testament is de weg van de rechtvaardiging door het geloof als de alleen veilige weg tot zaligheid voor Joden en heidenen nog duidelijker geopenbaard (vs. 3-13). De Joden kunnen zich echter niet daarmee verontschuldigen, dat hun de juiste weg tot rechtvaardiging niet voldoende zou zijn verkondigd. Er zijn toch in de gehele wereld verkondigen van het Evangelie uitgegaan, maar niet allen zijn het Evangelie gehoorzaam geworden. Ook dit ongeloof is reeds door de profeten voorspeld; daarom kan van een niet vervullen van het Woord van God over Israël (Hoofdstuk 9: 6) te minder sprake zijn (vs. 14-21).

1. Broeders, met wie ik - God zij dank - door gemeenschappelijk geloof in die kostelijke hoeksteen van Zion (Hoofdstuk 9: 33) van mijn zaligheid verzekerd ben. Mijn dienst is wel aan de heidenen gewijd, maar de genegenheid van mijn hart en het gebed dat ik, door die liefde gedrongen, tot God voor mijn, bij al ons inwendig verschil door mij zeer geliefde, broeders in Israël doe, is tot hun zaligheid. Ik bid voor hen, dat zij door de Heere Jezus nog Gods genade zullen verkrijgen en dus door datzelfde geloof mijn broeders zullen worden en hetzelfde heil deelachtig (Hoofdstuk 9: 1 vv.).

2. Want 1) ik geef hun getuigenis, dat zij a) een ijver tot God hebben, maar niet met verstand. Hun verstand of hun erkentenis is niet verenigd met overgave van het hart aan God en hun gedachten en wensen zijn niet alleen gericht op Gods wil en mening 2).

a) Hand. 22: 3. Rom. 9: 31. Gal. 4: 17.

1) Let op dit "want". Het getuigenis van goede trouw en welmenende godsdienstijver, dat de apostel de bestrijder van het Evangelie, dat hij predikte, schuldig is en betaalt, beweegt zijn hart voor hen tot een te diepere deernis en maakt hem vuriger in het gebed. Ook wij zouden vuriger voor de dwalenden bidden, als wij ons niet toegaven in hen te verdenken, als wij ons beijverden hun recht te laten overkomen en ook zelfs dan wanneer de schijn tegen hen was en het ons moeilijk viel, onszelf nog konden overreden, liever het beste dan het slechte van hen te geloven.

2) Deze dwaling is niet slechts een dwaling van het verstand, het is vooral een dwaling van het gemoed. Zij komt uit de zonde, zij komt uit de hoogmoed van het hart voort. Deze dwaling is hardnekkig. Zij houdt stand tegenover de duidelijke verkondiging van een betere gerechtigheid. Zij blijft ongevoelig voor de prediking van dat Evangelie, dat de zondige mens zijn rechtvaardiging voor God aanbiedt door het geloof in Christus. Nee, hiervan wilden de

eigengerechtigde Joden niets weten, hiervan niets inzien. Aan deze prediking, al wordt zij ook met wonderen en tekenen van de hemel ondersteund, onderwerpen zij zich niet. Integendeel, zij verzetten zich met kracht. Het dwalend Israël van Paulus' dagen is niet verdraagzaam, het is vervolgziek. Het ijvert voor zijn dwaling tegen de waarheid, die Paulus predikt; het ijvert niet slechts met woorden, maar met geweld. De apostel voorwaar heeft het ondervonden. Wat heeft hij, omdat hij uit Corinthiërs aan de Romeinen schrijft, al niet te verdragen gehad van het dwalend, het door zijn dwaling verblind, het in zijn dwaling zich verhardend Jodendom. Wat al tegenstand, smaad, mishandeling en geselslagen in hun synagogen, steniging door de hand van een heidense bevolking, maar die door hen met stenen is gevuld.

De apostel kon zeker van hun ijver getuigen, want hij was vroeger hun medehelper geweest (Hand. 22: 3). De geest van ijver is een goede geest, als de "vertoornde liefde" naar de ware God en tegen het verachten van Hem gericht is (Ps. 119: 139). Nu was de ijver van de Joden volgens hun mening voor God, voor Zijn wet en Zijn belofte, voor Zijn volk en verbond en hoewel Paulus moet ontkennen, dat hun ijver was voor de ware God en Zijn waarachtige goederen, (want in hun onverstand ijverden zij niet volgens die kennis, die alleen God vindt, namelijk in Christus), gaat toch hun onverstandige ijver hem zeer ter harte, omdat deze een hoewel misvormd overblijfsel is van Israël's ingeschapen rotsaard en kracht, die al het aardse en tijdelijke voor de eer van God opoffert.

Er is een ijver ten leven en een ijver ten dode. De ijver ten dode is het lopen op eigen wegen, het geestelijke naar eigen keus (Kol. 2: 20). Nu is zeker soms de kennis, waar de ijver wordt gemist, maar dan is het ook niet de juiste kennis.

De kennis, hier door de apostel bedoeld, is altijd verbonden met liefdevolle overgave en energie van de wil voor de persoon, die men kent.

3. Want als zij de rechtvaardigheid van God niet kennen, niet willen weten van de gerechtigheid, die God zelf de mensen uit genade verleent en die daarom ook alleen voor God geldend is en zij hun eigen gerechtigheid een door vermeende vervulling van de wet uit eigen krachten verworvene proberen op te richten en voor God als oorzaak van hun zaligheid te doen gelden, dan zijn zij aan de rechtvaardigheid van God niet onderworpen, zij buigen zich niet voor de wil van God, die ons de weg van de genade als de enige weg tot behoud heeft aangewezen.

De eigen gerechtigheid is die, waardoor een mens bij God aangenaam en deelgenoot van Zijn genade denkt te zijn, hoewel God die niet heeft verordend, noch voorgeschreven, noch goedkeurt en die op een verkeerd onderwezen en niet onderworpen wil gebouwd is, met een valse mening van rechtvaardigheid en zaligheid. Van deze aard is na de val de werkheiligheid, die in het bijzonder in tegenstelling van de gerechtigheid door het geloof, die toegerekend is een eigen wordt genoemd. Zij bestond bij de Joden in het bijzonder daarin, dat zij op het uitwendige verbond van God, als Zijn volk en eigendom, op hun vleselijke afkomst van de vaders, op hun vermeend houden van de wet, dat zij alleen in uitwendige werken stelden, op hun tempel, godsdienst, offers, vasten, aalmoezen, op hun nauwkeurig volbrengen van de voorvaderlijke instellingen vertrouwden en daarbij, ondanks hun zonden en hun ongeloof, zich diets maakten bij God in genade, rechtvaardig en van de zaligheid zeker te zijn. Zij meenden dat ook dus het geloven in Jezus van Nazareth en het aannemen van Zijn Evangelie onnodig, ja, omdat het met opheffing van hun wet en van het oude verbond moest geschieden, onrechtvaardig en godslasterlijk was.

De mens is met zijn eigen gerechtigheid een ware duizendkunstenaar, zoals de duivel zelf. Duizenden wegen, die goed schijnen, kunnen de slangenaard en list in de mens uitdenken, waardoor men God denkt te winnen. Zoals het naar de omstandigheden van tijd, personen, zaken enz. de oude Adam behaagt, gaat men naar eigen keus te werk. Ieder gaat naar eigen mening. Nu wil men deze deugd naar eigen keuze volbrengen en verkrijgen en dan een andere. Men wil zelf bidden en tegen de zonde strijden zonder de Geest van Christus. Men vormt zichzelf een valse ootmoed in het gemoed met uitwendige gebeden, woorden en inzettingen. Men maakt zichzelf een bekering naar eigen gevoel en bouwt daarop een valse tevredenheid met huichelachtige troostgronden, stelt zijn vroomheid in zekere ontberingen en andere uitwendige zaken en wil met alle macht voor zichzelf vroom worden. Heeft men dan daarbij nog enige tedere ervaringen van de genade van God, dan stelt men zichzelf gerust, vertrouwt op zijn opgevatte meningen en volgt geen ernstige, strenge tucht van de wijsheid, ja wordt zelfs niet gebonden door duidelijke getuigenissen. Dit alles komt daarvan, dat de mensen zo graag hun eigen gerechtigheid willen oprichten en de ware evangelische niet gehoorzaam willen zijn. Zij willen niet geloven dat God alleen rechtvaardig en heilig maken kan, daarentegen alle mensen leugenachtig en vals zijn, ook bij hun bevindingen en godsdienstige verrichtingen, die de beste schijnen. Daarom geven zij hun Schepper niet de eer, dat zij zich door Hem alleen laten leren en leiden, maar zij verlaten de bron van alle waarachtig leven en graven zichzelf bakken, die geen water houden. De vleselijke gezindheid blaast zichzelf op en stelt zich niet alleen de mensen voor als recht, maar ziet er ook geen zonde voor God in om zijn eigen wil te doen en als onomstotelijk voor te stellen, in plaats van voor God neer te vallen en zich aan Zijn oordeel te onderwerpen.

4. Gerechtigheid door de werken en gerechtigheid door het geloof zijn volstrekt onverenigbaar. a) Want het einde 1) van de wet is Christus. Waar Hij, het doel, de volkomen Vervuller van de wet Zich openbaart, daar houdt de mens op zijn eigen gerechtigheid te willen werken, daar houdt de wet ook op aan te klagen en te verdoemen. Christus alleen is voldoende tot rechtvaardigheid een ieder, die gelooft. Die Zijn volkomen gehoorzaamheid, Zijn plaatsbekledend lijden en sterven gelooft, die ontvangt vergeving van de zonden, vertroosting tegen Gods toorn, behoud van de eeuwige dood en is door de mededeling van Zijn gerechtigheid rechtvaardig voor God.

a) Hand. 13: 38. 2 Kor. 3: 13.

Het Griekse woord telov is hier terecht door "einde" vertaald. Ja, het is het hoogste goed van de gerechtvaardigde, dat hij in de vrijheid van de genade van God van haar en door haar leeft, zodat de wet niet meer als een uitwendige, eisende letter, niet meer als een koud aanklager en veroordeler staat met zijn "mens! u moet sterven" en hij daarop blij kan antwoorden: "Ik ben gestorven, ja, heb de eeuwige dood geleden, want alles wat Christus gedaan heeft is het mijne. " En de wet klaagt zo iemand ook niet meer aan, omdat de gerechtigheid van Christus en de liefde van God hem omgeeft, die juist de zin en de bedoeling van de wet is, in zijn hart woont en dus de wet is, die in de vlezen tafels van zijn hart is geschreven.

Hoewel nu telov ook de betekenis van "doel" kan hebben, is dit hier niet gemeend, maar bij het woord "einde" verondersteld. Want voor wie de wet nog geen tuchtmeester tot Christus is geweest, voor die bestaat zij in haar volle kracht als letter ten dode. Het spreekt ook vanzelf dat de apostel niet bedoelt dat de gerechtvaardigde de wet, dat is de boete, in het geheel niet meer nodig heeft, of ook, dat hij van het door de wet geëiste heilige leven door het geloof is losgemaakt. Niemand, die zich in waarheid in de Heere Jezus verheugt, kan dat menen, hij

weet dat door het geloof in Christus de wet pas echt wordt vervuld, lief en dierbaar wordt en aan het hart in haar hele goddelijke diepte openbaar wordt. (Hoofdstuk 3: 31. Matth. 5: 17).

5. Dit groot verschil en het onverenigbare van eigengerechtigheid en gerechtigheid van het geloof is echter geen nieuwe uitvinding, maar wordt ook door het Oude Testament, ja ook door die, die de gever van de wet is, steeds duidelijk betuigd. Want Mozes beschrijft in Lev. 18: 5, als hij op de gehele wet van God het oog vestigt, de rechtvaardigheid, die uit de wet is en zegt: a) "De mens, die deze dingen doet, al wat de Heere in Zijn wet heeft bevolen, zonder enig gebrek, zal daardoor leven; door het volbrengen van de wet zal hij het eeuwige ware leven verkrijgen (Ezechiël. 20: 21. Neh. 9: 29. Luk. 10: 28. MATTHEUS. 19: 16 vv.)

a) Gal. 3: 12.

6. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt uit de mond van diezelfde Mozes in Deut. 30: 12 vv., daar waar hij het volk voor de laatste maal vermaant tot gelovig aannemen en opvolgen van de openbaring, die het in de wet van God heeft ontvangen. Hij spreekt daar aldus: "Zeg niet in twijfelmoeidigheid en ongeloof in uw hart: "Wie in de hele wereld zal in de hemel opklimmen? Dat is in het Oude Testament de openbaring van de heilige wil van God in Zijn wet en hier in het Nieuwe Testament Christus, de openbaring van de Heilige wil van God en Zijn Evangelie, van boven afbrengen. U hoeft er niet voor bezorgd te zijn, hoe u zelf de openbaring van God, Zijn zaligheid en zijn verlossing zou tot stand zou kunnen brengen, zij is reeds gegeven door Gods vrije genade, zij is in Christus verschenen en heeft uw vlees en bloed aangenomen.

7. Of wie zal van de hele wereld in de afgrond, het rijk van de doden, neerdalen? Dat is in de voorafbeelding van het Oude Testament de openbaring van de wet en hier in de vervulling van het Nieuwe Testament de openbaring van Zijn genadige verlossing te voltooien en Christus uit de doden opbrengen. U hoeft er niet voor bezorgd te zijn, hoe u zelf de openbaring van God of Zijn verlossing tot voleindiging zou kunnen brengen, zij is door Gods groteliefde en macht volbracht, want Christus is reeds van de dood opgestaan en leeft in eeuwige heerlijkheid. Uw gerechtigheid en zaligheid is dus aanwezig, grijp die aan en neem ze.

Liever moet men in de beide laatste verzen in plaats van "dat is enz. " vertalen, "namelijk om Christus af te brengen", "namelijk om Christus uit de dood op te brengen".

8. Maar wat zegt zij nu over zichzelf door de mond van Mozes? Nabij u en iedere mens is het woord, waarin God de openbaring van Zijn heilige wil, eerst van Zijn wet, later van Zijn verlossing, heeft gegeven, het is namelijk in uw mond en in uw hart. De Heere zelf legt het door Zijn Heilige Geest daarin. Strek slechts uw hand uit en neem het aan.

EPISTEL OP de DAG VAN ST. ANDREAS - Vs. 18. Uit 4: 18.

Dit woord, waarop de profeet Mozes in de geest gewezen heeft, is geen ander dan het woord van het geloof in Jezus Christus, waarop de gehele wet wijst, waarin God Zijn wil in volkomen mate heeft geopenbaard en dat wij, apostelen, nu in de hele wereld prediken, zodat het in ieders mond en hart komt.

Het is de apostel in deze verzen 5-8 er duidelijk om te doen dat hij aanwijst, hoe het Oude Testament, in het bijzonder zijn hoofd-vertegenwoordiger Mozes zelf heeft bevestigd dat

Christus het einde van de wet is en dat gerechtigheid door de wet en gerechtigheid van het geloof sterk tegen elkaar over staan. Op een hoogst merkwaardige manier plaatst nu de apostel tot dat einde twee gezegden naast elkaar, beide van Mozes, waarvan het eerste als gevolg van het houden van de goddelijke geboden de zaligheid belooft, terwijl in het tweede de gerechtigheid door het geloof wordt voorgesteld. Door deze bijeenvoeging leert de apostel tevens wat hij ook elders zo herhaald en duidelijk verklaart, dat niet in het Oude Testament de gerechtigheid uit de wet en in het Nieuwe Testament die uit het geloof, dus een andere weg tot zaligheid in het ene en in het andere wordt gewezen. Wanneer nu God over Zijn hele wet (niet alleen van de zedenwet, maar evenzeer van de godsdienstige of offerwet) zegt: "De mens, die deze dingen doet, zal daardoor leven", dan beschrijft Hij daarmee zeker een gerechtigheid, die door de mens door eigen handelen wordt verworven, maar toch niet in de mening dat enig mens, die vlees uit vlees geboren is, op deze weg het leven zou kunnen verwerven. Integendeel weet God wel dat ieder, die deze weg betreedt, of in Farizeese zelfmisleiding en huichelarij of in wanhoop over al zijn eigen werk vervalt, zodat hij zich daardoor gedrongen voelt om zich aan God op genade of ongenade over te geven en van Zijn ontferming in Christus vergeving te verwachten. Wij kunnen toch geen spotten van God in deze woorden zien, met de dwaze, opgeblazen mens, die zich inbeeldt de wet te kunnen houden. Integendeel wijst God op de enige, die eens zal komen en de hele wet van God in Zijn leven van de kribbe tot het kruis met volkomen gehoorzaamheid zal vervullen en voor Zich, de waarachtige mens, als ook voor allen, die in Hem geloven en daarvoor Zijn plaats bekledende gehoorzaamheid tot hun eigendom verkrijgen, het eeuwige leven zou verwerven. Sinds Hij is verschenen, is het woord: "De mens, die deze dingen doet, zal leven", voor iedere gelovige van kracht. Deze vervult de wet door het geloof in Hem, die het voor hem vervuld heeft en zo ontvangt hij het leven. - Bij het tweede woord, dat de apostel uit Deut. 30 aanhaalt, is veel door de uitleggers gestreden, of de apostel deze woorden van Mozes, in strenge zin aanhaalt om daarmee de aard van de gerechtigheid van het geloof aan te wijzen, zodat hij zelf ook gemeend heeft, dat Mozes op die plaats van diezelfde gerechtigheid van het geloof sprak, of dat de apostel de woorden van Mozes slechts tot de zijne maakte om er zijn bedoeling in te leggen, terwijl hij zich bewust is geweest dat Mozes daarin niet in de eerste plaats van het geloof, maar van de wet sprak. Wij voor ons kunnen niet voor de laatste opvatting beslissen, omdat zij ons voorkomt moeilijk met de waarachtigheid van de apostolische leerwijze verenigd te kunnen worden. Wij menen dat de apostel krachtens zijn bekende diepe opvatting van het Oude Testament in die plaats van Deuteronomium een uitspraak heeft gezien, die zeker in de eerste plaats doelt op de openbaring van de wet, maar vervolgens in het algemeen over de openbaring van God handelt en over de verhouding, die de mens tot deze moet innemen; dus in elk geval spreekt van de hoogste trap van de goddelijke openbaring ook in de volkomenste mate. Zeker haalt de apostel de woorden van Mozes met bewonderenswaardige vrijheid aan, want hij verandert de woorden van de Alexandrijnse vertaling: "Wie zal in de diepte van de zee neerdalen?" in: "Wie zal in de afgrond (de hel) neerdalen", omdat hij een tegenstelling wil maken tegen de opstanding van de Heere uit de dode. Verder voegt hij zijn eigen verklarende woorden tussen de woorden van Mozes. Maar door dit alles wordt de bedoeling van Mozes' woorden niet veranderd. Die zin drukt P. Gerhard in zijn lied: "Hoe zal ik u ontvangen?" met de volgende woorden uit:

"Wees niet bekommerd, zondaar, Vol angsten dag en nacht. Hoe u Hem aan moogt grijpen Met menselijke kracht. Hij komt, Hij komt gewillig. Vertrouw het toch gerust; Uw krankheên te genezen Is 's Heren vreugde en lust. "

Het kinderlijk aannemen van de genade van God, zoals die zich aanbiedt, zonder eigen gedachten daarin te mengen, zonder door eigen willen en lopen iets te willen uitwerken, met gehele erkenning van haar uitgestrektheid en volkomenheid, dat is juist het wezen van het geloof, dat de gerechtigheid verkrijgt.

9. En dit woord geeft aan ieder, die het aanneemt, gerechtigheid, leven en zaligheid. Namelijk, als u met uw mond zult belijden de Heere Jezus, dat Hij, de arme, vernederde mensenzoon, de waarachtige God is, die van de hemel is neergedaald, die verloren en veroordeelde mensen verlost heeft en gered van alle zonden en als u met uw hart zult geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft (vs. 7) en door Hem leven en onverderfelijkheid aan het licht heeft gebracht, dan zult u door zo'n levend en belijgend geloof rechtvaardig en zalig worden (vs. 5).

De woorden "mond" en "hart" in de aangehaalde plaats worden door Paulus opgevat in hun diepe betekenis, in de zin van het Nieuwe Testament. Reeds in het Oude Testament was door Gods genade Zijn woord de mens zozeer nabij gebracht, dat hij het in hart en mond met zich kon omdragen; maar het woord hem toen geopenbaard, was vooral heilvoorspellend, doordat het op de toekomst wees. Des te meer evenwel geldt nu, wat daarvan gezegd is, van het woord van God in het Evangelie. De woorden zijn, zoals uit vs. 10 blijkt, zo op te vatten: "Wanneer u met uw mond Jezus als uw Heer belijdt en deze belijdenis het uitvloeisel is van het geloof van uw harten, dat God daarin heeft verwekt." De belijdenis van de mond staat op de voorgrond, omdat de apostel spreekt in verband met vs. 8 Jezus als Heer belijden sluit de hele gehoorzaamheid van het geloof in zich. Van de opstanding spreekt Paulus kort, als de voleinding van geheel het verlossingswerk, omdat door haar de verzoening overgegeven, de dood overwonnen en het nieuwe leven van Christus de gelovigen is meegedeeld geworden.

Als de heilige apostelen het Evangelie in dergelijke korte belijdenissen uitspreken, dan is altijd de gehele Christus daarin vervat, die in alle artikelen van de leer van de zaligheid beleden en in elke verkeerde leer wordt verloochend. Dit wordt de dwalenden voor ogen gehouden, of zij ook zouden verschrikken; dat is werkelijke liefde, terwijl de roem van "zachtheid en gematigdheid" onverschilligheid en lauwheid genoemd moet worden, die noch voor God kan bestaan, noch voor de naaste nuttig is. Die in onze tekst wordt aangesproken is dus niet onder die velerlei geesten, die de klank van de woorden: "Jezus is de Heer", in de mond hebben, maar in de gemeente van de Heilige Geest, die in alle waarheid leidt, omdat Hij in dat éne inleidt, dat Jezus de Heere is. Weer baat echter de belijdenis van de mond, die de ware Jezus werkelijk Heere noemt, toch hun niet ter zaligheid, die er een werk van maken en een soort van gerechtigheid van de leer in plaats van gerechtigheid van het geloof oprichten.

"Zo zult u zalig worden", zegt de apostel tot de gelovige belijder met grote zekerheid. Kracht en vertroosting van deze Evangelische belofte begrijpen wij juist, als wij die in het licht van de tegenstelling tot de belofte van de wet opvatten, die luidt: "De mens, die deze dingen doet, zal daardoor leven" (vs. 5). Wij moeten toch de wil van de Vader van onze Heere Jezus Christus doen, om in het koninkrijk der hemelen te komen (MATTHEUS. 7: 21); die wil van Gods genade heet: belijd in het geloof en geloof met belijdenis. De wet van het geloof, het dierbaar Evangelie, brengt leven en zaligheid aan, omdat het gerechtigheid en vergeving van zonden toedeelt in de naam van de Heere Jezus, de Gekruisigde en Opgestane.

10. Beiden, geloven en belijden, zijn onafscheidelijk verbonden; want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid voor God, omdat het geloof de gerechtigheid van Christus aangrijpt en met de mond belijdt men ter zaligheid.

De apostel vervolgt hier, waar niet meer, zoals in vs. 9, de uitwendige afhankelijkheid van het Mozaïsche woord (vs. 8) bestaat, de gedachtegang, die voor de inhoud van ons vers ook onvoorwaardelijk nodig is, omdat hij het "met het hart geloven" vóór het "met de mond belijden" plaatst. Men zou kunnen zeggen, dat noch het geloven zonder belijden tot

gerechtigheid leidt, noch het belijden zonder te geloven. Evenals dus geloof en zaligheid, zo zijn ook gerechtigheid en zaligheid steeds onafscheidelijk met elkaar verbonden en de scheiding, die hier plaats vindt, moet weer niet zozeer als een zakelijke, maar alleen uitwendige beschouwd worden, die om het parallellisme wordt aangebracht. Intussen is de gedachte, die hier op de voorgrond moet worden gesteld, deze, dat wel het geloof van het hart rechtvaardigt, dat dit zich echter daardoor als rechtvaardigend geloof van het hart moet betonen, dat werkelijk tot zaligheid leidt, dat hij belijdt, omdat het geloof dat stom, dat zonder belijdenis is, het ware niet is. Omdat dus alleen de belijdenis de verzekering aanbiedt voor het aanwezig zijn van het rechtvaardigend geloof, dat tot zaligheid leidt en omdat alleen het geloof, niet de belijdenis, zelfs niet wanneer zij als gelovige belijdenis wordt gedacht, de gerechtigheid tewegg brengt, komt het plaatsen van de gerechtigheid bij het geloof van het hart en van zaligheid bij belijdenis van de mond, ook zakelijk voor als voldoende gerechtvaardigd. In de belijdenis, die niet alleen in de juiste vorm, maar ook van de juiste aard is, betoonde zich overigens, niet alleen in de eerste tijden van de Christenvervolging, maar ten allen tijde op de duidelijkste en meest besliste manier zowel het aanwezig zijn van het geloof in het algemeen, als ook de maat en graad daarvan, terwijl een vrijmoedige belijdenis, zonder aanzien van de gevolgen een belijdenis van Jezus Christus als de Heere, het meest besliste bewijs daarvoor levert, dat het zo belijdende subject deze Heere reeds inwendig zijn leven geheel ten offer heeft gebracht (MATTHEUS. 10: 32. 2 Kor. 4: 13)

Gods levend woord komt eerst tot het hart van de mens en overtuigt hem van al het valse van rechten en aanspraken, die hij op het rijk van God maakt, waarbij men de Heere Zijn hemel graag door Zijn eigen zaken zou willen afkopen. Dit wijst het woord "met het hart" af; verwerpt alle schijnheilige voorraad van eigen werken voor God, het stelt de mens naakt en bloot voor als de ellendigste zondaar, huichelaar en bedrieger. Daarnaast wijst het met de vinger van de Heilige Geest op een geheel andere manier om voor God rechtvaardig te zijn en neemt het schijnheilige verstand onder een andere gehoorzaamheid gevangen, zodat men niet meer begeert, maar het gevaarlijk acht om voor zichzelf alleen te lopen en te werken, zonder Christus en Zijn Geest - maar men leert God omwille van Zijn lieve Zoon bidden, dat Hij Zijn eeuwig woord en leven in Christus zalig en krachtig toont tot een andere en nieuwere grond van een goddelijke gerechtigheid in Christus Jezus. Dan gaat de zorg teniet die men had, alsof men daarom niet in het uitwendige getrouw en rechtvaardig zou hoeven te worden, omdat de ware gerechtigheid voornamelijk uitwendig en geestelijk is. Want uit zo'n goddelijke gerechtigheid kunnen vervolgens niets anders voortkomen dan rechtvaardige en goede werken, evenals uit een zuivere bron zuiver water komt. En zo wordt de wet niet door het geloof opgeheven, maar vervuld.

Hier splitst de apostel de werkzaamheid van het hart en haar vrucht en die van de mond. Door het hart, onze innerlijke, eigen persoonlijkheid, geloven wij en in dat geloof worden wij de rechtvaardigheid van God in Christus deelachtig. Door de mond voegen wij het uiterlijk zegel aan ons innerlijk geloof en openbaren wij aan de mensen Gods genade aan ons geschied, tot eer en heerlijkheid van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest. Daarom is het belijden even nodig als het geloven, omdat zonder belijdenis bijzonder de naam van de Zoon niet geëerd wordt, terwijl de Vader die geëerd wil hebben als Zijn eigen naam en de Heilige Geest wil, dat ieder door Hem bekeerde mens, met Hem de getuige worde van de Zoon, tot heerlijkheid van de Vader. De belijdenis is dan ook de blijdschap, de aanvankelijke zaligheid van de gelovige; zonder belijdenis mist hij de vreugde van het geloof.

11. Niets, volstrekt niets anders dan geloof van het hart is nodig om de gerechtigheid en zaligheid deelachtig te worden. Want de Schrift zegt: (Jes. 28: 16 vv. ; Hoofdstuk 9: 33) "Een

ieder, die in Hem, de kostelijke hoeksteen, gelooft, die zal in zijn hoop op Godsgerechtigheid en de toekomstige zaligheid niet beschaamd worden.

Het bezitten van het goddelijk woord in zichzelf, in onuitsprekelijke nabijheid, zodat het ons nader is dan wij onszelf zijn, is het wezen van het geloof, die het belijden in zich sluit. Hij, die dit bezit, verkrijgt door de kracht van het goddelijke, dat in Hem is gelegd, de zaligheid, waartoe hij zonder dit niet zou gekomen zijn. Deze kracht van het geloof, die tot de zaligheid leidt, erkent Jesaja in Hoofdstuk 28 Geen waar geloof blijft zonder belijdenis, evenmin als het vuur zonder de glans; iedere belijdenis veronderstelt het geloof.

Door het geloof in Christus komen wij tot vergeving van de zonden. Daarop moet ook het belijden volgen, dat wij niet stom zijn maar spreken, zoals wij het in ons hart geloven. Dit maakt dan iemand tot een Christen, alle andere werken maken het hem niet. Deze twee stukken vullen elkaar aan. Het is het ware geloof niet, wanneer u heimelijk in het hart in Christus wilt geloven en Hem in een boek wilt prijzen; u moet Hem vrij voor ieder met de mond belijden, zoals u in uw hart gelooft. Daaraan hangt dan uw leven. Want zo'n belijder wil noch duivel noch mens horen; het kruis is aan zo'n belijder verbonden, zodat de profeet terecht zegt: "Ik zal de beker van de verlossingen opnemen en de naam van de Heere aanroepen. " Wanneer ik God wil loven en belijden, dan zullen ze mij daarom wel de drinkbeker van de marteling doen drinken. Welaan, ik wil die aannemen in de naam van God en daarom van Gods lof niet zwijgen; het zal mij ook geen schade doen, maar tot genezing en tot zaligheid strekken.

12. a) Want er is wat de weg ter zaligheid aangaat, geen onderscheid, noch van Jood, de bezitter van de wet, noch van Griek of heiden (Hoofdstuk 1: 16), die zonder de wet van God in de wereld leven; want eenzelfde Middelaar is Heere van allen, namelijk Jezus Christus, evenals zij allen dezelfde schuld dragen, rijk zijnde in genade en ontferming over allen, die Hem in geloof aanroepen.

a) Hand. 15: 9. Rom. 8: 22.

Paulus' mond vloeit over van lof over de rijkdom van de Heere Jezus. Hier roemt hij niet alleen de volheid van de genade, waaruit ieder, de gehele menigte van alle volken mag drinken, zonder dat de overvloed wordt uitgeput, maar ook dat allen, die drinken, uit de rijkdom van vrije genade putten, zodat niemand onder allen, die zalig worden, de Heere verrijkt door enige voorafgaande gave, of door eigen bereiden van het vat, om mee te putten, of zelf optrekken van de emmer uit die bron. - Kortom, dat het niet ligt aan iemands willen of lopen, maar aan Gods ontferming (Hoofdstuk 9: 16); deze is de boven allen even heerlijk uitgestorte rijkdom, die Paulus predikt. Luther zegt: "Let op deze woorden: "over allen", of ook u niet daaronder behoort en een van die bent, die onder de veldtekenen van de zondaars liggen en strijden. Zoals dan uw hart zelf u zal overtuigen en u in uw geweten voelt, wilt u te hoog stijgen en vliegen en aan verkeerde gedachten plaats geven en Gods woord in de wind slaan. Daarom heeft u meer reden om te bidden en te smeken en zo biddend te vertrouwen. Als God uitstelt en niet dadelijk komt, blijft Hij toch niet geheel weg, want Hij verlaat niet degenen die Hem aanroepen. U moet het vrezen en sidderen door dat bidden terzijde stellen, ja, geheel en al uitdrijven en aan de wanhoop en haar hoofd, dat is de duivel, afscheid geven."

13. a) Want het is in Joël 3: 5 voorspeld en nu vervuld dat een ieder, wie hij ook zij, die de naam van de Heere zal aanroepen, zalig zal worden.

a) Joël 2: 32. Hand. 2: 21.

De profeet spreekt van de heerlijkheid van de laatste tijd, die zich in het bijzonder zou openbaren in de algemene uitstorting van de Heilige Geest. De Heere treedt in deze tijd op bijzondere manier op als de Zoon van God, als de Messias, daarom vat de apostel het daar vermelde aanroepen terecht op als door Christus gezegd en geeft daarmee tevens aan de Zoon de naam van de Allerhoogste. (V.).

Omdat Christus Heer van allen is, heeft Hij het vermogen of de macht hen allen, heidenen en Joden, als zij Hem in geloof aanroepen; de zaligheid deelachtig te maken.

Aanroepen en belijden zijn twee manieren waarop het geloof zich in woorden uitdrukt, de ene gericht ten hemel, de andere tot de wereld. Daarom verbindt de apostel boven het geloof en het belijden, hier het geloven en aanroepen. Hier past de uitdrukking "aanroepen" beter, omdat de zaligheid als beantwoording van het aanroepen, als beloning van het gebed van de gelovigen wordt gedacht.

In het bijzonder moeten wij letten op het onbeperkte woord: "een ieder", dat Paulus vooral gedrongen heeft dit woord aan te halen; want God sluit niemand van de zaligheid uit, die Hij degenen, die Hem aanroepen, om niet en vrijwillig belooft. Het heeft zijn nut dit te weten, om verkeerde en daardoor gevaarlijke gedachten tegen te gaan over de verkiezing van de genade, zoals die de harten buiten het woord van God, ja zelfs tegen dat woord koesteren. Want ten eerste wordt in deze en dergelijke uitspraken in het algemeen aan allen het woord en de barmhartigheid van God aangeboden. Daarom hebben ook de dienaars van het goddelijke woord het bevel om aan een ieder zondevergeving te prediken. Met deze goddelijke bepaling moeten wij tevreden zijn en geloven dat, omdat God ons Zijn woord zendt, wij degenen zijn die verkoren zijn. Daarom moesten wij ook naar deze belofte aanroepen en op de zaligheid vertrouwen, die Hij zo duidelijk belooft. Dat is in weinige woorden samengevat: daarin alleen bestaat onze zaligheid, dat wij de goddelijke barmhartigheid inroepen en deze verlangen, zoals van dergelijke plaatsen de Psalmen vol zijn.

Ons hoofdstuk wordt beheerst door twee hoofdgedachten, die de apostel in vs 3 heeft uitgesproken. De eerste gedachte, dat de zaligheid van het Nieuwe Testament werkelijk bestaat in de gerechtigheid, die voor God geldt en die uit genade door het geloof wordt aangenomen. Dat Christus, in Wie alleen deze gerechtigheid is, het einde is van de wet, is door de apostel in het vorige uiteengezet. Hij gaat er nu toe over om de tweede gedachte, dat de Joden aan deze gerechtigheid niet gehoorzaam zijn geworden, uit elkaar te leggen en te bewijzen.

14. Hoe zullen of kunnen zij, de mensen in het algemeen, dan Hem als Heere en Redder aanroepen, waarin zij niet geloofd hebben, omdat toch, zoals vanzelf spreekt, aan hem, die in geloof aanroept, alleen de belofte van de zaligheid is gegeven? En hoe zullen of kunnen zij in Hem, in de Heere geloven, waarvan zij niet gehoord hebben? En hoe zullen of kunnen zij horen zonder die hun predikt?

15. En hoe zullen of kunnen zij Hem prediken, als zij daartoe niet door God gezonden worden? Een goddelijke opdracht toch is voor alle dingen nodig tot een prediking zo belangrijk, die de enige weg tot zaligheid in dit en het volgend leven aanwijst. Ja zeker, God zelf moest met de uitzending van apostelen en predikers het begin maken, wanneer het zou komen tot een gezegende verkondiging van de zaligheid in Christus, of van de gerechtigheid,

die voor God kan bestaan, tot een gezegend horen, tot geloof, tot aanroeping in geloof en eindelijk daardoor tot zaligheid van de hoorders. Ook Jesaja heeft dat geprofeteerd, toen hij in de geest de snelle voeten zag van de door God gezonden apostelen en predikers van de toekomstige zaligheid; zoals geschreven is in Jes. 52: 7 : a) "Hoe liefelijk, hoe troostvol en verblijdend voor alle vermoeide en bedrukte harten, zijn de voeten van degenen, die de vrede verkondigen, die God zelf, tegen wie zij hebben gezondigd, tot stand heeft gebracht en voor ieder heeft opengesteld, de voeten van degenen die het goede verkondigen, dat God in deze vrede aan de zielen schenkt (God moet de eerste steen leggen en in u beginnen, zodat u Hem zoekt en bidt).

a) Nah. 1: 15.

Hij is reeds aanwezig als u begint en zoekt. Is Hij er niet, dan vangt u niets aan dan enkel zonde en des te grotere naarmate u groter en heiliger werken u voorneemt; u wordt een verstokte huichelaar.

Deze plaats is van zeer groot belang voor de leer van het predikambt. De apostel verzekert hier helder en duidelijk de noodzakelijkheid van het ambt tot stichting en onderhouding van de kerk, zijn goddelijke instelling en daarom ook zijn voortduren tot aan de volmaking van het rijk van God in heerlijkheid. Tegenover deze woorden verdwijnen alle zelf uitgedachte dromerijen van een voortkomen van het ambt van het Nieuwe Testament uit de gemeente om de uitwendige orde.

O hoeveel is er voor een mens nodig om zalig te worden; horen, leren, roepen. Schone keten! Maar waaraan ontbreekt het? Aan het horen, aan juist en grondig prediken, velen duizenden aan zending en roeping. Een ontzaglijke schade! U ongeroepen, of u die door uw vlees, vrouw, geld of zelfs door de duivel geroepen bent, vlucht; ongeroepen predikers te horen is zielenmoorden, zegt Paulus.

Alles is gelegen aan de roeping en het gezonden zijn. Daarom moet het goed zijn. De menselijke roeping blijft voor hetgeen het maatschappelijke aangaat. Maar er is nog een ander fundament nodig bij degenen die dienaars van het Evangelie willen zijn. Zij zijn door God gezonden, die geen slechten, maar herders naar Zijn hart zendt en zelf ze daartoe maakt, dan kunnen zij ook met kracht leren en prediken. Zijn er ware predikers, dan horen de toehoorders niet tevergeefs het woord van de predikers aan, maar het valt diep in het hart en groeit bij hen op tot vrucht, zodat het ten minste niet leeg terugkeert.

16. Zijn er nu in de eerste plaats boden van Gods genade nodig, het heeft waarlijk aan deze niet ontbroken. Heerlijk is vervuld wat Jesaja heeft geprofeteerd. Maar zij, zowel die uit Israël als die uit de heidenen zijn, zijn niet allen het Evangelie, de goede boodschap van de vrede, gehoorzaam geweest. Zij zijn dus niet gekomen tot de zaligheid, die het deel wordt van allen, die Hem aanroepen, maar zij zijn onder de toorn en het gericht van God gebleven. Zo dragen zij zelf alleen de schuld daarvan door hun ongeloof, of ongehoorzaamheid aan de goddelijke prediking. Maar ook dit ongeloof van zo velen in Israël was reeds lang tevoren verkondigd en bevestigd slechts de waarheid van het woord van God. Want dezelfde Jesaja, die de uittrekkende boden van het Evangelie in de geest gezien heeft, voorspelt, waar hij van de vernedering van de knecht van God spreekt, ook dat Israël zich daaraan zal ergeren en aan het Evangelie, dat deze vernedering van de knecht van God tot de dood van de kruis verkondigt, de rug zal toekeren, als hij in Jesaja 53: 1 zegt: a) "Heere, wie heeft onze prediking, de prediking van Uw boden, de profeten en de apostelen geloofd?

a) Joh. 12: 38.

17. Zo bevestigt dan Jesaja in deze woorden, wat ik boven (vs. 14) gezegd heb en zo is dan het geloof uit het gehoor van de prediking van het Evangelie en het gehoor van die prediking door het woord van God. Het bevel, de roeping van de Heere om te prediken, maakt alleen dat dit woord kracht heeft om geloof te wekken en tot zaligheid te leiden.

Even ontwifelbaar als het is, dat de kracht van de prediking van Christus rust op het bevel en de opdracht van God en een prediker alleen dan zich kan troosten met de belofte: "Die u hoort, die hoort Mij" en zo waarschijnlijk als het is, dat hier onder het "woord van God" in de eerste plaats moet worden verstaan de uitzending van de kant van God, omdat vs. 17 een gevolg uit vs. 16 en een bevestiging van vs. 14 inhoudt, zo zeker is de gewone uitlegging van ons vers, volgens welke "woord van God" de inhoud van de prediking te kennen geeft en met het "woord van de waarheid, van de goddelijke openbaring gelijke betekenis heeft, volkomen juist. Wie zou willen bestrijden dat het eeuwige woord van God, waarin alle leven, alle wijsheid en alle genade besloten is, de bron is van de kracht van elke evangelische prediking?

Wij zijn ook wel gewoon de tekst zó te verstaan: het woord van God, dat geschreven staat, is de bron en het woord van God, dat gepredikt wordt, is de beek. Dat is ook juist. Paulus bedoelt echter niet uitsluitend het geschreven woord, als hij aan het woord van God tot opwekking van prediking en aan de prediking het werken van geloof toeschrijft. De heilige Schrift is weliswaar regel en richtsnoer van alle prediking; wat God de Heilige Geest heeft gesproken door de profeten en apostelen, licht steeds op de kandelaar van de Schrift als een helder licht. Het woord, dat de kerk leert, belijdt en predikt, wordt door dit licht ontstoken en door dat schijnsel helder gemaakt als Gods woord en verlicht haar, zodat zij licht uit licht wordt. Het verwekt zichzelf predikers en geeft de tongen tot uitspreken, evenals op de Pinksterdag het woord van de Geest, dat zij spraken, die de Heilige Geest ontvingen, gever en bewerker voor hen zelf was (Hand. 2: 4). Omdat het woord van de prediking van de Geest doortrokken is, d. i. omdat de persoonlijke Geest van God in, bij en onder de mensenstem, die gehoord wordt, met kracht aanwezig is, daarom komt het prediken uit het woord van God voort, evenals de zonnestraal uit de stralende zon.

Dit heiligdom is het ware heiligdom, de ware zalf, die ten eeuwigen leven zalft. Wij spreken echter van het uitwendige woord, door mensen als u en ik, mondeling gepredikt. Want dat heeft Christus achtergelaten als een uiterlijk teken, waaraan men Zijn kerk of Zijn heilig Christen-volk in de wereld zou kennen. Ook spreken wij van zo'n mondelinge prediking, als welke ernstig geloofd en openlijk beleden wordt voor de wereld. Waar u nu hoort of ziet dat zo'n woord geloofd, beleden en daarnaar gehandeld wordt, dan is er geen twijfel aan, of daar moet een ware ecclesia sancta Catholica, een heilig Christenvolk, zijn, hoewel zeer weinig daarvan te zien is. Gods woord toch keert niet leeg terug (Jes. 55: 11), maar moet minstens een vierde deel van de akker hebben. Gods woord kan niet zonder Gods volk zijn. En weer Gods volk kan niet zonder Gods woord zijn. Wie zou het anders prediken of horen prediken, als er geen volk van God was? En wat zou Gods volk kunnen of willen geloven, als Gods woord er niet was? Dit is het wat alleen wonderen doet, alles terecht brengt, allen onderhoudt, alles volvoert, alles teweeg brengt, alle duivelen uitdrijft, alle bedevaartduivels, aflaatduivels, bulleduivels, broederschapduivels, heiligheduivels, misduivels, papenduivels, oproerduivels, ketterduivels, alle pausduivels en antinomianenduivels; maar niet zonder geschreeuw en geroep. Maar het baat hun niet, de duivel moet er uit en kan de kracht van het woord niet verdragen. Zij zelf belijden dat het wel Gods woord en de Heilige Schrift is, maar uit de vaders en conciliën kan men het beter weten, hoe het hoofd-deel en heiligdom de kerk

reinigt, onderhoudt, voedt, sterkt en beschermt, zoals Augustinus zegt. Die zulke vervolgen en verdoemen, die zich daaraan houden, deze openbaren zichzelf door hun vruchten. Waar het uitwendige hoorbare woord niet wordt gepredikt, daar vermoedt men niet dat de Heilige Geest daar werkt. Het is evenals met de zon, die twee zaken aan zich heeft, het licht en de warmte. Waar nu het licht en de glans heengaan, daar komt ook de warmte, maar waar het licht niet heengaat, daar blijft ook de warmte weg. Zo gaat het ook met het uitwendig woord en de Heilige Geest. De Heilige Geest werkt nergens, waar Hij niet te voren door het woord, als door een buis, in het hart komt.

19. Maar ik zeg of vraag verder: "Heeft Israël het misschien niet begrepen, dat het woord van de door God gezonden predikers in alle landen d. i. ook tot de heidenen zou uitgaan en dienvolgens ook uitgegaan is? Heeft het dus misschien enig recht gehad om zich daaraan te ergeren? " Ja waarlijk, zij moesten het weten, dat het Evangelie voor de hele wereld bestemd was en dat de heidenen tot God zouden terugkeren. Mozes toch zegt eerst (treedt reeds als de eerste in de heilige Schrift op tegen die enghartige zelfzucht in Deut. 32: 21, waar de Heere het afgodische Israël dreigt dat Hij de Kanaänieten zou zegenen en het daardoor tot jaloersheid verwekken omdat het Hem door zijn afgoderij tot toorn heeft verwekt, zodat Hij met dat woord de latere algemene bekering en zegen van alle heidenen door het Evangelie voorspelt): "Ik zal jullie, die Gods heilig woord verwerpt en dat ongehoorzaam bent, tot jaloersheid verwekken door degenen, die geen volk zijn, die deze naam vanwege hun goddeloosheid en verdorvenheid onwaardig zijn en die Ik toch door de prediking van Mijn Evangelie wil begenadigen en tot een waar volk, ja tot Mijn volk wil maken. Door een onverstandig volk, een volk dat aan de dwaasheid en het onverstand van de afgoderij is overgegeven, zal Ik u tot toorn verwekken, zodat ook u uit jaloersheid u weer tot Mij zult keren en Mijn zaligheid in geloof zoeken zult.

20. En Jesaja bevestigt deze voorspelling van Mozes. Hij drukt zich zelfs nog sterker uit, als hij de aanneming van de heidenen, die nog in de toekomst is, als reeds aanwezig ziet; hij verstout zich en zegt in Hoofdstuk 15: 1 : "Ik de Heere, ben gevonden, heb Mij laten vinden (Hand. 17: 27) door degenen die Mij niet zochten. Ik ben openbaar geworden, heb Mij in liefde en genade geopenbaard aan degenen die daar Mij niet vroegen.

21. Maar tegen Israël zegt hij, dezelfde Jesaja in Jes. 65: 2, de ongehoorzaamheid jegens God en Zijn heilige wil bestraffend en het ongeloof aan het Evangelie eveneens voorspellende: "De hele dag heb Ik, de Heere, Mijn handen, liefderijk en vriendelijk lokkend en uitnodigend, uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk, dat altijd Mijn woorden ongehoorzaam is. Dit is nu vervuld, want ook nu daaraan de uitnodiging om tot Christus te komen en Zijn genade aan te nemen is verbonden, heeft Israël weerbarstig gezegd: "Wij willen niet! " (MATTHEUS. 23: 37. Joh. 19: 12).

HOOFDSTUK 11-13

DE VERKIEZING IS ONVERANDERLIJK

IV. Vs. 1-36. Paulus heeft tot hiertoe de oorzaak blootgelegd, hoe het gekomen is dat Israël, het volk dat zulke grote, goddelijke voorrechten heeft ontvangen, van de zaligheid in Christus uitgesloten gebleven is. Hij is tot het resultaat gekomen dat de schuld daarvan volstrekt niet bij God ligt, maar alleen in Israël's ongehoorzaamheid jegens het genadig welbehagen van God, dat toch duidelijk was geopenbaard, zoals Mozes en Jesaja dit ook hadden voorspeld. Nu wendt hij zich van dat treurig vernederend beeld van de verharding af, die over een groot deel van Israël is gekomen, tot de vertroosting van de toekomst. In deze zal het in een veel hogere zin blijken dat Gods belofte geenszins teniet gedaan is; deze zal ook bij het volk van Israël wonder-heerlijk worden vervuld. God heeft, zegt Paulus, Zijn volk niet willekeurig verstoten, maar reeds een overblijfsel uit genade gered, maar de overigen om hun werkheiligheid aan het oordeel van de verharding overgegeven (vs. 1-10). Deze verharding van Israël is geenszins het doel van de wegen van God met Israël, maar alleen een middel van Zijn eeuwige liefde, opdat Hij aan de heidenen genade geeft en daarna, alsmede daardoor, eindelijk ook Israël als volk weder opneemt en zalig maakt (vs. 11-15). Deze toekomstige wederaanneming van Israël volgt reeds uit zijn hem van God zelf gegeven roeping onder de volken van de aarde, die op het eeuwig raadsbesluit van de liefde rust. Daarom moeten zich de heidenen door de tijdelijke verwerping van het volk van God en hun verkiezing en de verkiezing van deze in hun plaats niet laten verleiden tot zelfverheffing en tot hoogmoedig verachten van Israël, maar integendeel altijd gedachtig blijven dat zij niet als kinderen van het huisgezin van God geboren, maar alleen gasten in het huis van God zijn; dat het lot van de ongehoorzame kinderen nog veel zekerder de weerspannige gasten zal treffen en dat het meerdere recht van de kinderen boven de vreemden ondanks hun ogenblikkelijke uitdrijving uit het huis slechts buiten werking is gesteld, maar later weer zal worden hersteld (vs. 16-24). Op deze voorstelling van de hoop, die door de aard van de zaak wordt teweeg gebracht, volgt de uitdrukkelijke verkondiging van de bekering van Israël als geheel, die in de toekomst op de door God vastgestelde tijd te wachten is. Deze belofte heeft haar grond deels in de getuigenissen van de heilige Schrift, deels in de trouw, de uitgebreidheid en algemeenheid van de Goddelijke barmhartigheid (vs. 25-32). Eindelijk sluit de apostel de gehele afdeling, waarin hij de troost en de hoop van de toekomst uit elkaar heeft gezet, met een terugzien op de gehele verwezenlijking van het eeuwig raadsbesluit van God over Israël en alle volken, terwijl hij een loflied vol geestdrift aanheft op de ondoorgrondelijke wijsheid en liefde van God, waarmee Hij Zijn hele tempel van de genade heeft ingericht.

1. Ik zeg dan ten slotte (Hoofdstuk 10: 18, 19): a) "Heeft God dan, zoals misschien iemand uit die uitspraken van de profeten ten onrechte zou kunnen besluiten, Zijn volk, dat Hij zelf verkoren heeft, geheel verstoten (Ps. 94: 14), omdat Hij toch nu Zijn genade en Zijn zaligheid aan de heidenen heeftgegeven?" Integendeel b), want was dit het geval, dan zou ook niet een enkele tot de genade van Christus zijn gekomen. En dit is toch het geval; want ik Paulus, ben toch ook een Israëliet en wel een, die zijn afstamming nauwkeurig kan opgeven, niet een, die uit de heidenen onder het volk is opgenomen, maar uit het echte zaad van Abraham, van de stam Benjamin, dus de kern van het volk, dat uit de ballingschap is teruggekeerd. Heeft God mij nu in genade aangenomen, hoe zou het mogelijk zijn, dat het gehele volk verstoten was?

a) Jer. 31: 37. b) 2 Kor. 11: 22. Fil. 3: 5.

2. Nee, God heeft Zijn volk zeker niet verstoten, dat Hij tevoren, nog voordat het bestond en Hij het als Zijn volk riep, in goddelijke liefde gekend heeft Ro 8: 28 en getrokken heeft om het Zijn genade deelachtig te maken. Het zou zo een tegenspraak van God tegen Zichzelf zijn als Hij het verstoten had. Of weet u niet wat de Schrift zegt van Elia (eigenlijk "in Elia" d. i. wat de Schrift in dat gedeelte, dat over Elia handelt, zegt) namelijk in 1 Kon. 19: 10, 14, 18 ? Hoe hij, Elia, op Horeb in het uur van zware bestrijding en donkerheid, die hem de ogen verblindde, God aanspreekt tegen Israël, en zei:

3. "Heere! zij hebben Uw, de door U gezondene ware profeten gedood en Uw altaren, die de gelovigen, voor wie het bezoeken van de tempels verhinderd is, uit nood op de hoogten hebben gebouwd, omgeworpen en ten gronde toe verwoest en ik ben van al Uw dienaren alleen overgebleven en zij zoeken ook mijn ziel.

Deze is nu de eeuwige uitverkiezing van God in Christus, die van God alleen uitgaat en de zondaar opneemt en behoudt. Tot dezen behoorde Paulus zelf (Gal. 1: 15, 16) en allen die uit Israël geloofden. God wilde Israël niet geheel in het ongeloof laten wegzinken en daarom behield Hij Zich voor, om door Zijn almachtige genade enkelen tot gelovigen en rechtvaardigen te stellen. Wie die uitverkorenen zijn zouden, zou blijken uit hun geloof.

4. Maar wat zegt tot hem het goddelijk antwoord? "Wees getroost. Gods volk zal ondanks dat groot verderf door heidense gruwelen niet ophouden te bestaan. Ik heb Mijzelf ook nu nog zeventuizend mannen overgelaten, getrouwe vereerders van Mij, die de knie voor het beeld van Baäl, dat alle overigen hebben aanbeden, niet gebogen hebben. "

5. a) Zo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd, waarin het grootste gedeelte van dat volk weer verblind is en wel door de aanbidding van de afgod van hun eigen gerechtigheid, een overblijfsel geworden. Er bestaat nog een klein overblijfsel tegenover de grote menigte van verstokten. Ook nu is er nog zo'n gemeente van 7000, die naar de verkiezing van de genade (Hoofdstuk 8: 33; 9: 11), zonder enige eigen verdienste de zaligheid van God in Christus ontvangen en aangenomen heeft.

a) Rom. 9: 27.

Dit was een overblijfsel naar de verkiezing van de genade. Het geloof en de behoudenis van deze Joden was geenszins het gevolg van hun verdiensten, maar een vrucht van Gods ongebonden genade en een gevolg van Zijn onveranderlijke verkiezing, volgens welke Hij Zich uit de diep bedorven Joden nog enigen tot de zaligheid door het geloof in Jezus Christus bestemd had. Deze verkiezing had haar enige grond in enkel genade: want, bij de genade kan geen verdienstelijkheid van werken in aanmerking genomen worden, of men vernietigt de gehele natuur van de genade.

6. a) En als het door Gods vrije, van alle menselijke verdienste onafhankelijke genade is, dat dit overblijfsel in Israël tot de zaligheid in Christus is gekomen, zo is het niet meer uit de werken daartoe gekomen. Anderszins is de genade geen genade meer, want deze bestaat daarin dat zij vrij en voor niet geeft. En als het is uit de werken, dat men tot de gemeenschap met Christus komt, zo is het weer geen genade meer, die daartoe gebracht heeft, anderszins is het werk geen werk meer; want dit is de aard van een verdienste, dat de gave niet voor niet wordt ontvangen. Genade en verdienste sluiten elkaar dus wederkerig uit. Godseeuwige raadsbesluit nu luidt, dat Hij alleen uit genade door het geloof en niet door de werken rechtvaardig en heilig wil maken.

a) Deut. 9: 4.

7. Wat kunnen wij dan als besluit trekken uit hetgeen wij tot hiertoe hebben gezegd? (vs. 1-6). Dit: hetgeen Israël met zijn eigenaardige ijver zoekt, namelijk de gerechtigheid voor God (Hoofdstuk 9: 31 vv.), dat heeft het niet verkregen, omdat het die in zijn eigenwerken zocht. Maar de uitverkorenen, d. i. het kleine hoopje van degenen die zich de verkiezing van de zondaars tot zaligheid hebben laten welgevallen en de gerechtigheid als een geschenk hebben aangenomen, hebben het verkregen, omdat deze gerechtigheid alleen uit genade wordt gegeven. En de anderen, de grote menigte in deze tijd, zijn in hun verstand en hun wil door God verhard geworden; zij zijn door het oordeel van de verharding getroffen, zodat zij nu, nadat zij Gods genadig welbehagen lang hardnekkig wederstonden, de zaligheid in Christus niet meer kunnen aannemen.

8. Deze verstoktheid van het volk in zijn geheel tegen de grote genade van God is ook door de profeten voorspeld, zoals in Deut. 29: 4 en ook in Jes. 29: 11 en 6: 10 29. 11 geschreven is: "God heeft hun, van de menigte van het volk, gegeven een geest van de diepe slaap en van de bedwelming, waarin een mens de weg niet kan vinden en plotseling tot de val komt, a) ogen om niet te zien wat waarheid is en recht en oren om Gods liefelijke uitnodiging niet te horen, tot op de huidige dag. Deze huidige dag, waarvan Mozes spreekt waarop het oordeel van de verharding zal ophouden, is echter nog niet gekomen en daarom betreft deze voorstelling ook nu nog het volk en zal blijven voortduren totdat het zich tot God bekeerd heeft en alleen op Zijn genadig welbehagen zal vertrouwen.

a) Ezech. 12: 2. Matth. 13: 14. Mark. 4: 12. Luk. 8: 10. Joh. 12: 40. Hand. 28: 26.

De tegenspraak, die daarin schijnt te liggen, dat het oordeel van de verharding een mens of een volk, dat God ongehoorzaam is, blind en doof maakt en dat toch van hem geëist wordt zich te bekeren, wordt opgelost als men bedenkt, dat achter Gods toorn altijd Zijn liefde blijft en dat het oordeel van God het inwendige van de mens, volgens hetwelk hij zich door de zware last van Gods toorn kan laten verootmoedigen, nooit teniet doet. Israël zal eens ten gevolge van grote ellende en vervolgingen zich verootmoedigen en dan zal de ban van blindheid en doofheid van zijn hart worden weggenomen, zodat het weer zal horen, zodat het weer kan zien, die Heer het doorstoken en veracht heeft. Deze tijd ligt echter geheel in de hand van de genade van God, die op haar tijd zo'n ootmoedige verbrijzeling van het volk zal bewerken en vervolgens de zaligheid in Christus weer zo dicht onder de ogen zal plaatsen, als in de tijd van Christus en van de eerste Christen-gemeente. Maar heden, nu het grootste deel van de Christenen zelf in blindheid en doofheid, in afgodendienst en zonde is weggezonden, is duidelijk de tijd van genade voor Israël nog niet aangebroken en de ban van God werkt voort.

9. En David zegt in Ps. 69: 23 en 24 van datzelfde Israël, dat tegen Gods wil zich verzet: "Hun tafel, waaraan zij in overdaad zwelgen en die met spijs en drank overvloedig bezet is, wordt tot een strik en tot een val, tot een jachtgaren, waarin hen, terwijl zij zorgeloos en gerust voortleven, plotseling onheil en verderf overvalt en tot een aanstoot, zodat zij bezwijken en tot een rechtvaardige wedervergelding voor hen, voor hun opstand tegen Uw en Uw goed en genadig welbehagen.

Men heeft veel gesproken tegen de vloekpsalmen van David, als onmenslievend; maar wat moeten wij dan zeggen als Paulus, de bedienaar van het Evangelie, van het Nieuwe Testament, van de genade, van de vrede, ze overneemt? Men vergeet over welke mensen zo'n

oordeel wordt uitgesproken. Het zijn de verharde goddelozen, die de menselijke natuur hebben uitgeschud, wier lust het is kwaad te doen en te verderven. Mannen als Joab, die onder vriendschapsschijn twee mannen kon vermoorden: dus de sluipmoordenaars, de gifmengers, de bedriegers van beroep, de dieven, die nauwelijks uit het tuchthuis ontslagen meteen weer het oude misdrijf opvatten, in een woord, de goddelozen, die zich verheugen als zij kwaad kunnen doen. En hoe velen zijn er van die lieden nog in onze tegenwoordige maatschappij! Vraag het aan de jaarboeken van het lijfstraffelijk recht en u zult verbaasd staan tot welke allerergste goddeloosheden mensen kunnen vervallen, zonder te blikken of te blozen. Het geweten is dood in hen en alle zedelijk gevoel is in hen ten enen male uitgedoofd. Hoe hard het oordeel van God van de Schrift dus over hen klinken mag, het is ten volle rechtvaardig.

10. Dat hun ogen verduisterd worden, nadat zij ze zelf zolang hebben gesloten, om de weg van de vrede niet te zien en verkrom hun rug, zodat zij ten allen tijd dienstknechten moeten zijn van hun eigen boze wil en van hun verzet tegen de waarheid van God. Zo sprak toen David in heilige toorn over het weerspannige volk en heden is het voor onze oren vervuld, dat hun vleselijke gezindheid hen tot een valstrik is geworden.

11. Het is dus wel op de profetie gegrond dat de anderen, zoals ik in vs. 7 zei, verstokt zijn geworden. Zo zeg ik dan: "Hoe lang zal dit gericht van verblinding van hun ogen en van verharding van hun hartenduren? Hebben zij misschien daarom tegen de steen des aanstoots en de rots van ergernis, die in Christus voor hen lag (Hoofdstuk 9: 33) door hun ongeloof gestruikeld, opdat zij volgens de wil en de bedoeling van God vallen zouden en zouden blijven liggen? Integendeel. Hun gehele val was zeker niet het einddoel van Gods wegen met hen, maar slechts een middel van Zijn liefde, waardoor Hij Zijn naam verheerlijkte en Zijn rijk weer opbouwde (Hoofdstuk 9: 23), en dat ook hen eens weer ten goede zal komen. Door hun val toch, door hun zonde van ongeloof en ongehoorzaamheid is het naar Gods wijze en barmhartige leiding daartoe gekomen, dat de zaligheid in Christus de heidenen geworden is. Het Evangelie is tot hen gebracht ende roeping van Gods genade heeft onder hen geklonken; zij hebben die gehoord en aangenomen en dit is gebeurd om hen, de leden van Gods oude volk, die in ongeloof zijn gebleven, tot jaloersheid te verwekken door de begenadigde en gelovige heidenen, zodat zij eens door heilige ijverzucht gedrongen ook hun harten in gehoorzaamheid voor het Evangelie openen en zo de voorspelling van Mozes in Hoofdstuk 10: 19 vervullen.

1) De apostel spreekt hier niet van de enkele Israëlieten op zichzelf, maar van het volk in het algemeen. Het is daar niet te bewijzen dat de apostel de val van de bijzondere leden van Israëls volk als een gebeurtenis beschouwde, die nog een toekomstige verlossing deed verwachten. Integendeel zijn diepe ziel-verscheurende smart (Hoofdstuk 1, 2) zou dan allen zin hebben gemist. Wanneer hij met die zekerheid en met die kalmte, waarmee hij hier de herstelling van het volk als zodanig voorspelt, ook de redding van allen in het bijzonder had voorzien, zoals dan ook allen, die de redding van allen ten laatste verbeiden, juist ten gevolge van zo'n dwaling, die smart niet voelen. Ten aanzien van de enkele Israëlieten stond het struikelen zoals met het verstokt worden; (vs. 7) ten aanzien van het gehele volk strekken zich Gods genadige bedoelingen verder uit.

Wij moeten bij het volk van Israël (in die tijd evenals nu nog) drie klassen onderscheiden. Ten eerste de weinigen, die de energie hadden om in tegenstelling van de verdorven geest van het algemeen, in de Gekruisigde de Messias te verkennen en aan te nemen (door Paulus "het overblijfsel naar de verkiezing van de genade" genoemd); deze gingen in het geestelijk Israël van de kerk over. Ten tweede de leden van het volk, die met meer of minder helder

bewustzijn tegen God streden (de tegenwoordige hervormingsjoden en de oude Sadduceeën met een gedeelte van de Farizeeën); deze vielen van Israël af en werden, hoewel lichamenlijk besneden, naar de geest heidense voorhuid (Hoofdstuk 2: 28 v.); daarom laat God hen in de grote gerichten, die onder Titus komen, ten ondergaan. Ten derde degenen die noch door de zonde, noch door de genade krachtig genoeg worden gedrongen, zodat zij noch zo zware schuld op zich laadden als de tweede klasse, omdat zij niet geloofden, noch ook tot de hoogte kwamen die de eersten bereikten. Deze derde klasse bleef als een zaad over en daaruit ontwikkelt zich het Israël naar het vlees, dat wij door de rij van de Christelijke kerk zien heengaan en dat als een levend wonder van de Heere, in de hele wereld verstrooid, toch aan zijn van de vaderen geërfde zeden getrouw, onder ons omwandelt (biddend om de herstelling van het offer en om de komst van de Messias). Jafet woont wel heden in de tenten van deze kinderen van Sem d. i. zij dragen de schuld van hun vaderen en hebben opgehouden het middelpunt te zijn van de goddelijke weg van de zaligheid; maar zij zijn niet voor altijd verstoten, hun is slechts voor een tijd de voorrang ontnomen, die blijft voor hen bewaard. Zij lijken op een koningsstam, die door de schuld van de voorvaderen van de troon gestoten is, maar waarvoor de kroon bewaard blijft tot de tijd, dat het God behaagt om hen weer in Zijn rijk te stellen.

2) Zoals een vrouw, die door haar schuld van haar man verstoten is, in ijverzucht ontvlamt, zodat zij zich daardoor gedrongen gevoelt zich met hem te verzoenen, zo zal het nu geschieden dat de Joden, wanneer zij de heidenen aan hun plaats zien optreden, uit droefenis wegens hun verwerping naar de verzoening met God zullen trachten.

Door het innig geloof en de oprechte vroomheid van de Christenen uit de heidenen, zal Israël bekeerd worden, dat is de hoofdsom van de inhoud van vs. 11 Zo zou de ware zending onder Israël zijn, dat de Christenen uit de heidenen hun Heiland met hun hele ziel dienden en rijke vruchten van de Geest aanbrachten. Dan zou Israël door die daad overtuigd worden, dat onder ons Gods Heilige Geest aanwezig, levendig en krachtig is, dat daarom ook die God, die wij aanbidden, de alleen ware is en Jezus de ware Messias. In plaats daarvan moet het volk van de Joden van de tegenwoordige Christenen zeggen, dat zij in het algemeen genomen een geslacht zijn dat verworpen is, dat zijn geloof verloochent, zijn God door gruwelen onteert, dat de Joden zelf de Christenen uit de heidenen in vele stukken overtreffen, in nauwgezette waarneming van de sabbat, in heilig houden van de echt, in matigheid en kuisheid. Maar op welke wijze, zo vragen wij, zal bij deze tegenwoordige beklagenswaardige toestand van de heidenen het woord van de apostel tot vervulling komen? Zeker alleen zo, dat met het voortdurend toenemen van goddeloosheid en ongeloof de gelovigen onder hen zich verenigen en dan ware, gelovige gemeenten vormen, door wier ijver en liefde tot Christus Israël tot de kennis van Christus wordt geleid.

12. En als hun val, hun misdaad van ongeloof, de rijkdom is geworden van de wereld, van de heidenen, die zonder God voortleefden, omdat zij de schat in de akker en de kostbare parel vonden en ontvingen en hun vermindering, hun verachtering in het waarachtig geloof van de Abrahams kinderen de rijkdom is van de heidenen, hoeveel te meer zal de heidenwereld een rijkdom van genade en zaligheid worden aangebracht door hun volheid a) als hun getal door bekering tot Christus vol geworden zal zijn en zij weer tezamen tot het heilig volk van God behoren!

In de grondtekst staan paraptwma (= val) en htthma (= vermindering) aan de ene kant en plmrwma (= volheid) aan de andere kant tegenover elkaar. Het eerste woord moet te kennen

geven, dat de Joden niet hebben gedaan wat zij moesten doen; het tweede, dat zij geweest zijn wat zij niet moesten zijn; het derde, dat zij in volkomenheid zullen zijn wat zij moeten zijn.

De uitdrukking *plmrwma*, die voor de gehele bemanning van het schip, van de gehele bevolking van een stad en dergelijke wordt gebruikt, doet als tegenovergesteld denken aan "gedeelte", die betekenis echter van *htthma* niet met zekerheid kan worden aangewezen. Wij zouden ervoor kunnen stellen "te kort" er ontbreekt aan de menigte, die bij elkaar behoort. Zonder twijfel zweefde de apostel de idee van een bepaald getal voor de geest een idee, die gemodificeerd (tot haar juiste maat teruggebracht) ook in Openb. 7: 4 te voorschijn treedt. Dit getal had ten gevolge van de ontrouw van velen een aanzienlijk te kort van Christus en toch werkten deze weinigen reeds met zoveel kracht, hoe zal dan later, wil Paulus zeggen, de werking zijn, als het door God bepaalde getal vol wordt! Zeer veel opheldering voor de gehele apostolische opvatting van de verhouding van het gehele Israël tot de bijzondere personen, die het uitmaken, is de plaats Gal. 4: 21 vv. Het volk is de moeder, die steeds de mogelijkheid van baren voorstelt, maar een tijd lang is zij onvruchtbaar (Gal. 4: 27). En als zij baart zoals Sara Izaak, dan baart zij weinige kinderen. Maar eens zal de verlaten, verouderde, onvruchtbare meer kinderen voortbrengen, dan die de man heeft. Het onder alle volken verstrooide, door God verlaten Israël lijkt op zo'n verouderde onvruchtbare; slechts enkelen maken zich nu en dan van het volk los en treden de kerk van Christus bij de heidenen binnen, die nu de man heeft, d. i. waarbij God in Zijn genade werkzaam is. Maar deze onvruchtbare weduwe zal nog eens in haar ouderdom kinderen voortbrengen, als de dauw uit het morgenrood.

De volheid van de Joden in ons vers staat tegenover de volheid van de heidenen (vs. 25). Toch blijft tussenbeide, zoals de profetie van het Oude Testament en vs. 26 het grote onderscheid bestaan, dat de volheid van de heidenen het volledig getal van alle heidense volken betekent, dat dus bij hen niet de bekering van alle personen, van alle volken bedoeld is, terwijl de volheid van de Joden of "geheel Israël" toch zonder twijfel het geheel te kennen geeft van alle personen, die het volk uitmaken. Zo is bedoeld, dat aan het einde van de dagen, als het uur van de genade van God voor Israël weer zal slaan, het dan bestaande volk weer als geheel in genade zal worden aangenomen, dat niet moeilijk daarmee te rijmen is, dat dit getal toch slechts een beperkt getal zal zijn, omdat de gerichten van God, die dat uur van genade voorafgaan, al degenen zal hebben weggenomen die niet meer op de verschijning van de Messias wachten en de voorvaderlijke wet hebben verworpen.

13. Ik zeg: "Wanneer hun getal eens vol zal zijn; " want ik spreek tot u, Christenen uit de heidenen, omdat u zou kunnen menen dat mijn ambt slechts u toekwam en de bekering van de Joden mij niet aanging. a) Voor zoveel ik van de heidenen apostel ben kan ik betuigen: Ik maak mijn bediening heerlijk door getrouw en ijverig aan uw zielen te arbeiden enzo velen van u mogelijk is tot de Heer te leiden.

a) Hand. 9: 15; 13: 2; 22: 21. 2 Tim. 1: 11.

14. Maar ik doe dat steeds in de hoop en met het oog daarop, of ik wellicht enigzins de Joden, die mijn vlees zijn, over uw geloof en de genade aan u tot jaloersheid verwekken en zo ten minste enigen uit hen tot het geloof in Christus leiden en behouden mocht. Daardoor zou ik het grote doel van de bekering van het gehele Israël voorbereiden en bevorderen. Het zal toch zo'n belangrijke zaak, rijk in zalige gevolgen zijn, als eens het gehele volk tot bekering zal komen, dat het wel van de moeite waard is, al is het slechts enigen van hen te winnen.

15. Want als reeds hun verwerping en overgave tot het oordeel van God door hun uitsluiting van de heilige gemeenschap van het volk van God, zoals die ten gevolge van hun ongeloof heeft plaats gevonden, de verzoening is van de wereld, die tot hiertoe onder de toorn van God lag, tot welke wereld ook u als heidenen behoorde, wat zal dan Israëls bekering voor u een zegen zijn! Ten gevolge van Israëls ongeloof is de prediking van Gods genade in Christus tot u gebracht en u heeft ze aangenomen en genade verkregen, wat zal dan de aanneming, de wederopname in de gemeenschap van Zijn volk in latere dagen wezen, betekenen en teweegbrengen, anders dan het leven uit de doden, de wederopstanding van de doden en de verhoging van de hele wereld, dus de voltooiing van alle zaligheid van de wereld in Christus?

Het is duidelijk dat de apostel hier de geschiedenis van Israël in parallel plaatst met het leven van Christus in de beide hoofdgebeurtenissen, Zijn dood en Zijn opstanding, als wilde hij zeggen: evenals de wereld van zondaren verzoend werd, toen God Zijn Zoon Jezus in het oordeel van de dood overgaf, zo diende Israëls overgave tot verzoening en behoudenis van de overige wereld, evenals Christus' opstanding en opname in de genade en heerlijkheid van God naar de wereld het leven gaf en het begin van de verheerlijking, zo zal eens Israëls bekering aan de wereld de zalige volmaking van haar geheel geven door opstanding ten leven en door verheffing van de wereld. Dit is echter veel meer dan slechts een vergelijking. De gevolgtrekking van Paulus berust integendeel op de stellingen, die in het Oude Testament haar grond hebben, dat Israëls gehele bestaan en leven een voorspellend voorbeeld is van het leven en zijn van de Messias, die uit hen is voortgekomen en die als het ware het ideale Israël is. Zo geeft bijvoorbeeld ook in Jes. 52 en 53 knecht van God" nu eens het volk van Israël te kennen, dan weer Hem, in wie de zaligheid van het volks gelegen is en Israëls roeping voor de gehele wereld wordt vervuld, namelijk Christus. Pas de laatste tijd, als Israël weer in het middelpunt van de geschiedenis van de volken treedt en met de nieuwe bedeling, die het ontvangen heeft, ook voor de hele verdere wereld een nieuwe tijd aanbreekt, zal het ons duidelijk worden hoe innig Christus verbonden is met het volk van de verkiezing en hoe Israëls lotgevallen een gelijksoortige uitwerking op het lot van de heidenwereld hebben gehad, als de gebeurtenissen in het leven van Christus op de hele wereld. In hoeverre Israëls bekering in de toekomst het begin zal zijn van de tijd van zaligheid of van openbaring en het begin van de laatste dagen en dus de voltooiing van het rijk van God, zal de Openbaring van Johannes leren ("Ro 11: 12" en "Ro 11: 13).

Luther heeft de tweede helft van ons vers verkeerd uitgelegd. Hij laat namelijk "aanneming" niet doelen op de Joden, maar op de aanneming van de verzoening door de heidenen. Hij zegt in de kanttekening: "Van de doden het leven ontvangen gaat niet, hoe zou dan het leven van de heidenen daardoor worden teweeg gebracht, dat de Joden gevallen en dood zijn. Integendeel zullen de dode Joden door het voorbeeld van de heidenen opgewekt worden tot het leven. " Deze opvatting strijdt met vs. 12 en vs. 16 en met de eenvoudige zin van de woorden. Andere uitleggers wilden onder het "leven uit de doden" niet de lichamelijke opstanding van de doden vóór het oordeel zien, maar een geestelijk levend worden van de overige gestorven Christenen, of zij zien daarin een vervulling van Ezechiëls profetie, het weer levend worden van de doodsbeenderen Eze 37: 14. In dat gezicht is echter Israëls wonderbare en plotselinge bekering voorspeld, niet wat deze aan de wereld zal aanbrengen. Zeker ligt in de woorden van Paulus, dat Israëls wederopname een groot genadig wonder van God is een plotselinge en onverwacht komende gebeurtenis, die van zo grote invloed op de hele wereld zal zijn, als wanneer het leven uit de dood voortkomt. Volgens de Openbaring van Johannes kan daarmee op niets anders gedoeld zijn dan op de oprichting van het rijk van heerlijkheid, die met de eerste opstanding begint en waarin tevens het begin van verheerlijking voor de wereld gegeven is. Ondubbelzinnig blijkt het uit de Openbaring dat het

einde van de kerk Israëlitisch-Christelijk is en dat de tijd van de heerlijkheid van het rijk van God die zal zijn, als het in Christus gelovige Israël de kerk van Zijn zalige gemeente zal zijn.

16. En als de eerstelingen (woordelijk: "de eersteling garve", die volgens de wet van de Heere in Num. 15: 19-21 aan het begin van de oogst, omstreeks Pasen, de Heere ten offer moest worden gebracht), om deheiligheid van het land van de Heere zelf heilig zijn en een de Heere welgevallig offer, zo is ook het deeg heilig. Het eerstelingbrood, dat aan het einde van de oogst tegen Pinksteren de Heere moet worden gebracht, is heilig om de geheiligde eerstelingen en de Heere neemt ook dit, waardoor de hele oogst wordt voorgesteld, in genade aan. En om voordezelfde zaak een andere gelijkenis te gebruiken, als de wortel van een boom heilig is, zo zijn ook de takken, als met de wortel samenhangend en een geheel vormend, heilig. Pas dit nu slechts toe op Israël. Aan het einde, als het laatste grote pinksterfeest komt en Gods Heilige Geest de oogst van het Godsrijk ten einde zal brengen, dan zal ook Israël in de geestelijke schuren worden gebracht en dit einde van de oogst, het eerstelingbrood Israël, zal de Heere even zeker welgevallig, heilig en geliefd zijn, als de eersteling garve van dit volk, Abraham, Izaak en Jakob, die de Heere verkoren heeft, Hem heilig en welgevallig was; ja de boom Israël blijft en zal ten slotte zijn, wat hij door zijn wortels, de vaders, is geworden.

De zin, die men moet invullen om de samenhang te verkrijgen is deze: Die wederopname van Israël is echter met zekerheid te wachten, want het afgeleide moet toch ook de natuur van het oorspronkelijke bezitten; zo ook het tegenwoordige Israël (de takken) de natuur van de wortel, waaruit het is opgegroeid.

Deze patriarchen zijn geheiligd door het verbond, dat met hen van Gods kant is gesloten en de beloften hun gegeven. In zoverre nu echter dit verbond en deze beloften niet op henzelf, maar op hun nakomelingen doelen en in hen aan hun hele zaad waren gegeven (Luk. 1: 54 v., 72 v.), zo was ook Israël als geheel een voor God geheiligd volk (Ex. 19: 6). Evenals dus patriarchen en volk een massa vormden, maar het volk het droeg, dus door de geheiligde eerstelingen geheiligd was, zo zijn ook de patriarchen de wortels, het volk de takken en met de heiliging van de wortels is ook de heiligheid van de takken vastgesteld.

17. En als enige van de takken (er mogen er vele of weinige zijn, tegenover de hele boom zijn het toch maar enige), afgebroken zijn van de edele olijfbom Israël ten gevolge van hun ongelooft en u, d. i. ieder van u heiden-christenen in het bijzonder, een wilde olijfbom zijnde, namelijk een tak daarvan, in hun plaats (liever "tussen hen" tussen de takken van de edele olijfbom bent ingeënt 1Ki 6: 31 en van de wortels, die de hele boom heiligt en van de vettigheid (van het edele en vette sap) a) van de olijfbom ook deelachtig bent geworden, zodat u nu Abraham Izaak en Jakob uw vaders mag noemen en alle heilige inzettingen van Gods oude volk de uwe.

a) Jer. 11: 16.

De heidense volken zijn in het wild gegroeide bomen, evenals de heidense godenleer in het wild gegroeide godsdienst is. Alleen vereniging met de door God zelf geadelde olijfbom maakt de wilde boom edel en vruchtbaar. Dat de ingeënte wilde takken door het inenten verkregen worden, daarop ligt bij de apostel in de gelijkenis alleen de nadruk. Daarentegen laat hij buiten zijn beschouwing dat men in het oosten olijfbomen, die oud en onvruchtbaar waren geworden, door inenten van wilde olijftakken wist te vernieuwen en te veredelen en daardoor de boom zelf beter maakte. De keuze van het beeld van de olijfbom kan niet alleen

daardoor worden verklaard, dat deze voor de edelste boom werd gehouden, maar ook daardoor, dat de olie in de Schrift gewoonlijk een zinnebeeld is van Gods Geest en van de gaven van Zijn genade. Het rijk van God als drager van Gods Geest, van Zijn beloften en werkingen, is zo de olijfbom. Opmerkelijk is alleen dat, terwijl bij het gewone inenten zoals bekend is de wilde boom door het inplaatsen van de edele ent wordt veredeld, de apostel hier de verhouding omkeert en de wilde ent door het plaatsen in de edele boom veredeld laat worden. Het aanvoeren van de oosterse gewoonte om wilde olijftakken in de olijfbom te brengen, kan hier niet worden aangehaald. Want zoals uit de plaatsing van oudere en latere reisbeschrijvers hierover blijkt, moeten hier, zoals ook in de aard van de zaak ligt, door inbrengen van de wilde takken in de edele boom niet wat ingeplaatst wordt veredeld worden, dat zonder enige vrucht zou zijn, omdat toch de olijfbom bovendien reeds edele vruchten draagt, maar de verouderde, edele boom moet door het inbrengen van de verse sappen van de wilde takken krachtig worden gemaakt. Men zal nu niet willen zeggen dat de apostel uit onkunde de zaak zal hebben omgekeerd. Evengoed zou men kunnen beweren dat hij ook niet zou hebben geweten, dat de eenmaal afgehouden takken niet weer op de boom geplaatst worden (vs. 24). Hij houdt integendeel volgens zijn doel als punt van vergelijking alleen het begrip van veredeling door inenting vast, evenals het samengroeien en gedragen worden van de ent door de wortel van de geënte boom en het toestromen van de sappen uit wortel en boom in de ingezette takken. Overigens houdt hij het beeld naar de zaak, die hij wil voorstellen, omdat hij bij de uitwerking van het beeld met zijn gedachten steeds in de zaak zelf blijft en daarom ook gemakkelijk van het beeld tot het afgebeelde voorwerp zelf overgaat.

18. Roem dan tegen de natuurlijke takken van de edele stam, noch tegen de ongelovig gebleven, noch tegen de gelovig geworden Joden. En als u daartegen roemt, u daarbovenverheft, weet dan: u draagt de wortel niet, maar de wortel u. De wortel heeft toch u in de eerste plaats doen worden wat u bent en waarop u zich beroemt; ondanks al uw bemoeienissen is het niet anders te maken, het blijft erbij dat de wortel de eigenschap en kracht aan de edele takken geeft.

19. Als u zich nu om die duidelijk sprekende redenen wacht tegen de takken te roemen, zult u dan toch misschien zeggen: De takken van de edele boom zijn juist daarom afgebroken, als de ongelovige Joden verhard werden, opdat ik, de heidens levende mensheid, plaats zou verkrijgen en tussen de overigen ingeënt zou worden.

20. Het is goed en wat de zaak aangaat heeft u recht; zij zijn door ongeloof en niet maar omwille van u afgebroken, zij zijn uit de gemeenschap van de zaligheid, die hen van nature toekwam, verwijderd tengevolge van hun ongeloof en ustaat door het geloof, u bent als tak in de edele olijfbom tot staan gekomen, d. i. tot de gemeenschap van de zaligheid, die u van nature vreemd was. Maar zie wel toe. Wees niet hooggevoelend tegenover degenen, aan wie de gemeenschap van de zaligheid van nature toekomt, maar blijf in het geloof, dat altijd met ootmoed verbonden is en vrees voor u, vanwege uw eigen altijd weerbarstig, tot hoogmoed geneigde hart.

Het noodzakelijk uitwerksel van de aanblik van een goddelijk strafgericht over ongelovigen moet vrees zijn. Immers hij, die belijdt dat hij slechts staat door het geloof, verklaart juist daarmee dat het van Gods kant enkel genade is wat hem behoudt. Geloof en ootmoed zijn één, want wie door het geloof zalig worden wil, belijdt juist daarmee zijn schande en elk spoor van hoogmoed, van zelfverheffing boven anderen moet hem met vrees vervullen, omdat het hem de grond van zijn zaligheid als onder de voeten doet wegzinken. Ook waar hij de grootste

bewijzen van Gods genade ontvangt, moet de mens zich verblijden met sidderen en beven, want wie niet volhardt tot aan het einde die wordt het tot zwaardere verdoemenis.

De apostel herinnert de heidenen aan de mogelijkheid van hun afval en de wederopname van het volk Israël. "De gelovige doet alles alleen door God, door Zijn verkiezing, zowel als door Zijn werken, maar kan weerstreven, zolang hij hier beneden leeft. Wij moeten ook dit vasthouden, opdat wij niet zorgeloos worden, zodra wij menen tot God bekeerd te zijn, zowel als wij aan de andere kant behoefte hebben aan het vast vertrouwen, dat God het werk van Zijn handen niet laat varen. Hoe zouden wij zonder dit enige zekerheid kunnen hebben van de zaligheid? Waar bleef de hoop van de Christen, waar zou voor hem troost zijn?

21. Want is het, dat God de natuurlijke takken, die van oorsprong edel waren, niet gespaard heeft, als zij zich in hoogmoed tegen Zijn genade verzetten en de hoofdvoorwaarde van hun deelgenootschap aan de zaligheid, het geloofvergaten, zie dan toe dat Hij ook mogelijk u niet spaart, als u niet in de ootmoed van het geloof blijven zou.

22. Zie dan ten allen tijde met ernstig nadenken, met ootmoedig geloof en met dankbaarheid beide de goedertierenheid en de strengheid van God: de strengheid, de afsnijdende, afhoudende scherpte (zoals Paulus volgens de grondtekst met een woord, dat in het Nieuwe Testament alleen hier voorkomt zegt, om bij het beeld van takken en stam te blijven) over degenen, die om hun hoogmoedig ongeloof zijn afgehouden en verdord van de boom afgevallen zijn, maar de onverdiende goedertierenheid van God, die de zondaar zograag zalig maakt, over u, de heidense mensheid, als u door het geloof in de goedertierenheid blijft, in de goedertierenheid van God in Christus Jezus, die uit genade de zondaar aanneemt. Anderszins, als ook u door het geloof daarvan zult zijn afgevallen, zult ook u, evenzeer als de nu afgebroken onnatuurlijke takken van de Joden, afgehouden worden.

Het is een schoon woord van Gregorius, dat aldus luidt: Als wij anderen zien zondigen, moeten wij hun ongeluk bewenen, omdat wij òf ook aldus zijn gevallen, òf zo zouden kunnen vallen. Wij zijn het, of wij zijn het geweest, of wij kunnen worden wat dat andere is. Hij heden, ik morgen. Als daarom een ander geslagen wordt, denk dan dat het ook u aangaat, evenals wanneer de muur, die dicht bij u is, in brand staat. Ja de goddelozen zullen door ons, als wij daartoe door God verordend zijn, omkomen en geslagen worden, maar met een barmhartig en medelijdend hart en u moet er aan denken dat wij Gods werktuigen zijn en dat wij ook misschien als een roede is het vuur zullen worden geworpen, nadat de schuldigen door ons gestraft zijn.

"Anders zult ook u worden afgehouden", dit woord moest in onze tijd ieder, die zijn ziel wil redden, met grote letters boven zijn deuren schrijven. Het gehele Nederland van onze tijd mocht dit woord wel bijzonder ter harte nemen, opdat niet tegen alle verwachting het ogenblik snel aanwezig is, dat het als volk van de edele olijfboom wordt afgehouden. Dan zal het wel zien dat de afgoden van staatkunde of van het souvereine volk, van wetenschap en verlichting, vreugde en genot, handel en industrie geen hulp, geen troost in nood en dood kunnen geven. God heeft Nederland niet nodig, zo min Hij een Christelijke kerk in het Oosten nodig had. De edele olijfboom blijft toch, totdat Israël er weer in zal ingeënt worden.

23. a) Maar ook zij, als zij in het ongeloof niet blijven, zullen weer in de edele olijfboom van de gemeente van God ingeënt worden. Bij de mensen is het zeker onmogelijk om afgehouden en verdorde takken weer in hun stamin te enten; maar toch zal het gebeuren, want God is machtig om ze weer in te enten, zodat zij weer groen worden en bloeien door de kracht van de

heilige wortel en de edele stam, d. i. door de kracht van de beloften van God, die aan Abraham zijn gegeven en in Christus vervuld zijn.

a) 2 Kor. 3: 16.

"Daarom is het woeden van enige Christenen - als zij overigens nog Christenen genoemd kunnen worden - verdoemelijk, wanneer zij menen dat zij God een dienst doen door de Joden op het ergst te vervolgen, alle kwaads over hen denken en bij hun beklagenswaardig lot nog met de sterkste hoogmoed en met verachting hen bespotten, terwijl zij liever volgens het voorbeeld van Paulus van harte bedroefd over hen moesten zijn en zonder ophouden voor hen moesten bidden. Zeker, deze mochten wel eens naar Paulus horen, als hij zegt: roem niet tegen de takken enz. Zulke goddeloze Christenen doen zowel aan de Christelijken naam als aan het volk door hun tyrannie geen geringe schade en dragen ook schuld aan de goddeloosheid van de Joden; zij hebben daaraan deel, omdat zij hen door dat voorbeeld van wreedheid als met geweld van het Christendom teruggedrijven, terwijl zij hen integendeel met alle vriendelijkheid, geduld, gebed en zorgvuldigheid moesten tot zich trekken. "

24. Ja, dat kan zeker gebeuren; want als u, de heidense mensheid, afgehouden bent uit de olijfboom, die van nature wild was opgegroeid en tegen nature (want het is tegen de natuur dat takken van hun stam worden afgehouden en in eenandere worden ingeënt) door Gods almachtige genade in de goede olijfboom ingeënt, hoeveel te meer en makkelijker zullen deze, die natuurlijke takken zijn, die naar hun oorsprong tot de edele boom behoren en slechts tijdelijk zijn afgehouden, in hun eigen olijfboom ingeënt worden?

25. En dit zal ook gebeuren. Want ik wil niet, broeders (en juist omdat u mijn geliefde broeders bent, die met mij, de Jood, als mijn medetakken aan de edele olijfboom gelijke genade deelachtig bent geworden, moest u deze belangrijke zaak wel begrijpen) dat u deze verborgenheid onbekend is. U behoort deze waarheid te kennen, die alleen door Gods openbaring aan de menselijke geest in geloof geopenbaard is, maar overigens voor alle menselijk verstand is verborgen en niet is uit te vinden, opdat u niet wijs bent bij uzelf en uzelf volgens uw natuurlijk heidens verstand over de uitsluiting van het ongelovig volk Israël uit de genade van Christus een mening vormt en die voor waarheid houdt. U moet bedenken dat de verharding, de blindheid van de ogen en de verstokking van het hart voor een deel door Gods straffende gerechtigheid (vs. 8) over Israël gekomen is, (want er zijn velen van hen niet tot het geloof en zo ook niet tot de genade in Christus gekomen) en dit oordeel van de verharding zal blijven a) totdat de volheid 1) van de heidenen, het gehele getal van de heidense volken, in het rijk van God onder de hoede van de naam van Christus, ingegaan zal zijn.

a) Luk. 21: 24.

1) In de grondtekst staat hier weer plmrwma, volledigheid of dat wat iets tot een geheel maakt. Men heeft dit zeer verschillend verklaard. Sommigen hebben aangenomen dat daarmee bedoeld werd de aanvulling of de vergoeding voor de leemte, die door de verstokte, ongelovige Joden was veroorzaakt en vertalen "aanvulling. " Anderen verstaan er onder "de menigte van de heidenen", anderen datgene, waardoor de menigte van de heidenen vol wordt, het volle getal van de heidenen. Zeker is het laatste het juiste. Paulus zegt daarom dat Israëls verharding zo lang zal duren, totdat de hoofdmassa van de heidenen, die zalig worden, bekeerd zal zijn, waarmee hij natuurlijk niet wil ontkennen dat ook na Israëls bekering nog enige heidenen tot het geloof in Christus kunnen komen. Verstaan wij het geheim, waarvan

Paulus spreekt, juist dan zal Israëls verstokking ophouden, op het ogenblik dat het laatste volk van de heidenen het Evangelie zal hebben gehoord en diegenen onder deze, die het aannemen, in het rijk van God zijn opgenomen. Omdat de prediking van het Evangelie in ieder volk een scheiding teweegbrengt en een volk slechts na zijn opname in het rijk van God aanspraken op deze naam kan maken, vormen de weinigen of de velen in de bijzondere volken, die de waarheid belijden, het volk en men zal eens, als alle volken de prediking van Christus hebben gehoord en gelegenheid gehad hebben om te beslissen, kunnen zeggen: alle volken zijn de volheid van de heidenen ingegaan.

26. En zo, nadat dit heeft plaats gehad, zal geheel Israël zalig worden 1), zoals dit op vele plaatsen van de profetie van het Oude Testament is uitgesproken en ook in Jes. 59: 20 geschreven is en volgens de Alexandrijnse vertaling aldus luidt: De Verlosser zal eens aan het einde der tijden uit (Ps. 14: 7; 53: 7; 110: 2) Zion komen, dat steeds het middelpunt is van het rijk van God, de plaats van de openbaring en van de zaligheid en Hij, de Goël of Redder, zal door Zijn heilig, dierbaar bloed de goddeloosheden afwenden van Jakob en de harten leiden tot bekering.

a) Jes. 27: 9. Jer. 31: 31-34. 2 Kor. 3: 16.

"Geheel Israël" zo staat er duidelijk in onze tekst. Dat daarmee het uit alle oordelen en beproevingen overgebleven en gereinigde overblijfsel, dat na het ingaan van de volheid van de heidenen nog leeft, bedoeld is, spreekt vanzelf. De vraag van het eeuwig lot van de Joden, die gedurende het oordeel van de verharding, zonder toch de vaderlijke wet en de Messias-verwachtingen te hebben verlaten, wegsterven, hebben wij hier niet te bespreken; ook behoort dat tot de vragen, die wij liever door de eeuwigheid moeten laten beantwoorden. Als een geheel volk, dit is de hoofdzaak, zal Israël de zoon van David zijn: "Hosanna, gezegend is Hij, die daar komt in de naam van de Heere!" tegenjubelen. Daartoe zien wij het door alle tijden en stormen van de wereld heen bewaard. Nu zijn het altijd slechts zeer weinigen, die zich van het volk losmaken, en in de kerk van de heidenen overgaan; zij moeten dan ophouden Joden te zijn en moeten als het ware ook heiden-Christenen worden. Wie zou niet weten met welke smarten nu de bekering van iedere Jood voor hen verbonden is! Die omstandigheid zal ophouden. Als geheel Israël zich als volk bekeert, dan hoeft niemand op te houden een Jood te zijn, maar hij zal alleen het bijgevoegde verkeerde moeten afwerpen en Jezus van Nazareth als de verschenen Messias, de Zoon van David, de Koning van Israël, wiens heerschappij eeuwig is, moeten erkennen. Al het overige heeft hij reeds. De persoon van Christus zelf is de vervulling van alle voorspellingen en afbeeldingen. Neemt Israël Hem aan, dan heeft het daarmee alle schatten van genade, die wij nu bezitten. Een volk van enkel bekeerde, gelovige Christenen? Dit groot en heerlijk wonder, dat in de loop van de geschiedenis van de kerk uit de heidenen nog nooit heeft bestaan, dit wonder, dat Israëls bekering ons te aanschouwen zal geven, denkt men door en men zal begrijpen, dat met Israëls bekering een geheel nieuw beslissend tijdperk in de geschiedenis van het Christendom zal beginnen. Het onderscheid tussen de bekering van de heidenen en van de Joden moet daarin gesteld worden, dat van de volken uit de heidenen slechts enkelen uit ieder volk tot Christus bekeerd zullen worden en de raad van God is vervuld, als dit heeft plaats gehad. Israël zal daarentegen aan het einde van de dagen zo bekeerd worden, dat het eveneens weer een rijk en een volk van God vormt, als ten tijde van David en Salomo, ja veel heerlijker en volkomener. Dit wordt op de volkomenste manier behalve door andere plaatsen van het Oude Testament door Ps. 87 bevestigd. In deze moeilijke Psalm wordt voorspeld dat God de Heere eens in Zion een gemeente zal hebben, wier leden hoofd voor hoofd in het boek van het rijk van God, in het boek des levens zijn opgetekend; de gehele verdere wereld zal Hem onderdanig zijn,

zodat zij in haar geheel, als volk in aanmerking zou komen. In Openbaring 14: 1 ziet de heilige Johannes eveneens de laatste gemeente op Zion staan en het nieuwe Jeruzalem wordt de stad van God genoemd. De verheerlijkte gemeente van het duizendjarig rijk zal de vervulling zijn van Ps. 87 Dan zal Israël in al zijn leden zijn wat de naam zegt. Christus zal in haar en door haar over de mensen heersen en de volken als delen van Zijn rijk hebben, maar van Zijn bekeerde gemeente Israël, de kom van de gemeente van het duizendjarig rijk, zal Hij zeggen: "Deze en die is in Zion geboren. " Als eindelijk in Openb. 7: 1 vv. de Ziener een getal van 144. 000 verzegelden uit Israël ziet, dan is het voor ons hetzelfde, of dit getal eigenlijk of slechts zinnebeeldig bedoeld is. Dit blijkt echter zeker uit dat gezicht, dat het een getelde menigte, een organisch gerangschikt geheel zal zijn, een volk, dat aan het einde der tijden zal optreden als Israëlitisch-Christelijke gemeente Re 7: 8.

Toen Mozes bij de Rode zee zong, was het zijn vreugde te weten dat geheel Israël behouden was. Geen vlokje schuim spatte van die hechte muur, totdat de laatste man van het Israël van God zijn voet op de andere oever had gezet. Nauwelijks was dit gebeurd of de wateren keerden weer tot hun plaats, maar ook niet eerder. Een gedeelte van dat gezang was: U leidde door Uw weldadigheid dit volk, dat U verlost heeft. In de laatste tijden, wanneer de uitverkorenen het lied van Moes, de dienstknecht van God en het lied van het Lam zullen zingen, zal de roem van de Heere Jezus zijn: Uit degenen, die Gij Mij gegeven heeft, heb Ik niemand verloren. Er zal in de hemel geen lege troon zijn.

Daar zal het hele getal Zich voor Gods troon ontmoeten en met verhoogd geschal En lof elkaar begroeten.

Zo velen God heeft uitverkoren, zo velen Christus heeft verlost, zo velen de Geest heeft geroepen, zo velen daar in de Heere Jezus geloven, zullen de gekliefde zee doorgaan. Nog niet allen zijn wij veilig aangeland.

Reeds ziet ge een deel des heirs aan d' overzijde staan, Terwijl g' een ander deel nog door de stroom ziet gaan.

De voorhoede van het leger heeft reeds de oever bereikt. Wij gaan door de afgronden heen, wij volgen nu nog onze Leidsman met moeite door het hart van de zee. Laat ons goedsmoeds zijn, de achterhoede zal weldra komen waar de voorhoede reeds is, de laatsten van de uitverkorenen zullen snel de zee doorgedaan zijn en dan zal het triomfgezag gehoord worden, wanneer allen behouden zijn. Maar o, als er een achterbleef, o, als een van Zijn uitverkorenen uitgeworpen werd, zou het een eeuwige wanklank in het lied van de verlostten geven en de snaren van de harpen van het paradijs ontstemmen, zodat zij nooit enige melodie zouden kunnen voortbrengen.

27. En, zoals verder in Jes. 27: 9 alsook wat de bedoeling betreft in Jer. 31: 33 v. gezegd wordt, dit is hun een verbond van Mij, door Mij bezworen en tot in eeuwigheid geldend, als Ik hun zonden zal wegnemen en vergeven. Hun weer begenadiging en weer herstelling in hun vroegere toestand, toen zij het middenpunt van het rijk van God waren, is de inhoud van het verbond, dat door Mij met hen in Abraham gesloten is.

Het zijn twee gedachten, die de apostel aan de voorspelling van het Oude Testament over de eindgeschiedenis van het volk van Israël ontleent, dat Zion en Israël de plaats is voor de laatste openbaring van de zaligheid en dat de geschiedenis van Israël eindigt met vergeving van zijn zonden, waardoor juist de openbaring van de zaligheid voor de hele wereld tenslotte

wordt mogelijk gemaakt. De apostel heeft volkomen recht, datgene wat Jesaja van de verschijning van Christus in het algemeen zegt, nadat het bij de eerste verschijning bevestigd is, ook tot de tweede uit te strekken. Is echter bij de eerste openbaring van Christus het stoffelijk Zion, zowel het volk als het daarvan niet af te scheiden land, het geweest, waar de zottigheid geopenbaard is, zo zal het bij de tweede verschijning eveneens het stoffelijk Zion, volk en land, zijn, waar de zaligheid volkomen zal worden.

28. Zo zijn zij wel vijanden van God aangaande het Evangelie, dat zij hebben verworpen; zij zijn om hun ongehoorzaamheid door de toorn van God getroffen en diomwille van u, opdat u tot de zaligheid in Christus zou komen; maar aangaande de verkiezing, waardoor God hen uit vrije genade en liefde zonder te letten op hun toekomstige werken of deugden tot Zijn volk heeft verkoren, waarin Hij dit wilde verheerlijken, zijn zij beminden van God, omwille van de vaders Abraham, Izaak en Jakob en zij zullen dat blijven, zoals dat eens voor ieder duidelijk zal worden.

29. Want de genadegiften, de betoningen van genade, die Hij eenmaal aan Zijn volk uit vrije gunst had toegezegd, zoals aan Abraham en zijn zaad en de roeping van God, waarmee Hij Zijn vrije keuze volvoerde, dat Abraham of zijn volk de drager zou zijn van Zijn zaligheid en deel zou hebben aan Zijn rijk, zijn onberouwelijk. God neemt daarvan niets terug, want Hij is geen mens, dat Hem iets zou berouwen.

De roeping van God kan hier in de samenhang met het onmiddellijk voorafgaande slechts zien op de roeping, die het volk van Israël tot de zaligheid in Christus, in de aartsvaders is toegekomen en deze zaligheid maakte de hoofdinhoud uit van de goddelijke verbondsbelofte. Deze roeping moet ook nog eens worden verwezenlijkt als voor geen terugname geschikt. Hier is dus niet de roeping, die van de boden van het Evangelie is uitgegaan en voor een tijd door Israël is versmaad, de roeping tot het in Christus feitelijk verwezenlijkt heil bedoeld. Die roeping moet zich werkzaam betonen, omdat zij onder geen voorwaarde is gesteld, maar van dezelfde betekenis is als de onvoorwaardelijke bestemming van het volk Israël tot verbondsvolk. Deze roeping daarentegen kan zonder uitwerking blijven, omdat zij voorwaarden stelt en haar werkzaamheid afhankelijk is van de gelovige aanname van de bijzondere personen. De goddelijke bepaling heeft betrekking op het volk in zijn geheel; de Israëlieten konden elk voor zich voor altijd afvallen, omdat God met hen geen verbond gesloten heeft.

Wij hoeven ook hierbij wel niet te denken dat de apostel de bekering van al de heidenen tot één toe door het geloof in Christus bedoeld heeft, maar moeten toch aannemen dat hij de omhelzing van het Christendom door de heidenwereld in het algemeen heeft op het oog gehad en dus te kennen geeft dat dit zal voorafgaan en dat dan geheel Israël door het geloof in onze Heere zalig zal worden. Er valt dus niet aan te twifelen, of wij hebben deze grote heugelijke gebeurtenis nog te wachten. Of zullen wij met anderen menen dat de apostel zich heeft vergist, dat hij de algehele bekering van het Joodse volk slechts vermoed, gewenst, gehoopt zal hebben en dat de uitkomst aan zijn verwachting niet heeft beantwoord? Maar hij spreekt zo stellig mogelijk, hij gewaagt van haar als van een waarheid, die voor zijn lezers nog verborgen, maar door hem ontdekt was; hij kondigt haar op plechtige manier aan, hij deelt haar mee, om de verkeerde denkbeelden van de gelovigen uit de heidenen aangaande het lot van de Joden tegen te gaan en hij voert ten overvloede onderscheidene bewijzen ter bevestiging van zijn uitspraak aan. Nee, hij heeft het niet maar vermoed, gewenst, gehoopt, hij heeft het met zekerheid verwacht, al maakte de verharding van het Joodse volk over het geheel in zijn dagen het onwaarschijnlijk en ondenkbaar. En wij geloven dat hij zich niet

heeft vergist, al heeft de uitkomst aan zijn verklaring nog niet beantwoord. Wij geloven en verwachten haar vervulling. Wij geloven en verwachten haar op grond van de stellige uitspraak van de apostel, op grond van Gods beloften, weleer gedaan door zijn profeten, op grond van de betrekking, die Hij, wiens genadegiften en roeping onberouwelijk zijn, behoudt op zijn beminden omwille van de vaders, op grond van de gang van zijn bestuur, zoals zich dit voor onze ogen reeds heeft ontwikkeld, op grond eindelijk van Zijn liefde, omdat Hij allen, Joden en heidenen, onder de ongehoorzaamheid heeft besloten, opdat Hij allen barmhartig zou zijn. Wij weten wel niet de tijd wanneer en de manier waarop die heugelijke uitkomst zal plaats hebben. De apostel zegt alleen, dat eerst de volheid van de heidenen zal ingaan en dat dan geheel Israël zal zalig worden. Hij verklaart dus niet hoe vele jaren of eeuwen er nog zullen verlopen eer dat die grote gebeurtenissen geschieden; hij zegt ook niet of Israël dan al of niet naar het land van zijn vaders zal terugkeren. Wij kunnen dus desaan gaande niets met zekerheid bepalen en moeten geen geloof geven aan de voorspellingen van hen, die de juiste tijd willen aanwijzen, of de aard van de gebeurtenissen op stellen toon ontvouwen. Genoeg de grote heugelijke gebeurtenis zelf zal eenmaal plaats hebben. Hoe onwaarschijnlijk zij ook nu nog zijn moge, al is ook nu nog slechts het kleinste deel van de heidenwereld de Heere toegevoegd, al blijft ook nu nog Israël over het geheel even verhard, als het was in de dagen van de apostel, eens zal zich alle knie in de naam van Jezus voor God buigen en alle tong belijden, dat Hij de Heere is tot heerlijkheid van God van de Vader; eens zal de volheid van de heidenen ingaan en heel Israël zalig worden, want het plan van God kan niet verijdeld worden, zijn genadegiften en roeping zijn onberouwelijk.

30. Want zoals ook jullie eertijds (Hoofdstuk 1: 18) God ongehoorzaam geweest bent, maar nu barmhartigheid verkregen heeft, in de gemeenschap van Christus bent opgenomen, door deze ongehoorzaamheid, tengevolge van hun ongeloof, want zij zijn vijanden van God omwille van u (vs. 28);

31. Zo zijn ook deze, de Joden, nu ongehoorzaam geweest door hun verwerping van het Evangelie van God, opdat ook zij door uw barmhartigheid, door de genade, die aan u bewezen is en hen tot jaloersheid moet en zal opwekken, barmhartigheid zouden verkrijgen.

Wat Paulus boven in vs. 11 en 12 gezegd heeft, ontwikkelt hij hier verder, hij leidt daarin alles terug tot de almacht van Gods ontferming. De aanbiddelijke grootheid van Zijn liefde en Zijn ondoorgrondelijke wijsheid betoont zich daarin, dat Israëls ongehoorzaamheid de barmhartigheid van God tot de heidenwereld leeft gewend en zal zich nog overvloediger daarin openbaren, dat de redding van de heidenwereld ook voor Israël weer de barmhartigheid van God zal openen.

32. Want, om tenslotte nog eens alles wat van Israëls heden en toekomst te zeggen is, in weinige woorden samen te vatten, God de Heilige en Rechtvaardige, die niet ongestraft Zich laat weerstaan, maar ook de Barmhartige en Genadige is, die de dood van de zondaars niet wil en de Getrouwe, die Zijn verbond en Zijn beloften niet vergeet, heeft hen allen, heeft Israël als geheel, als volk, onder de ongehoorzaamheid besloten. Omdat het volk als volk gehoorzaamheid weigerde aan het raadsbesluit van de liefde van God in Christus, heeft Hij ze overgegeven in de macht van de ongehoorzaamheid, dat deze hen tot het door Hem bepaalde uur gevangen en geboeid hield. De Heere heeft dat gedaan, opdat - en dit is de andere kant - het genadige doel en het zalig oogmerk van het zware oordeel van verharding over Zijn volk als het uur van de ontferming voor hen zou zijn gekomen, Hij hun allen tezamen evenals elk in het bijzonder, barmhartig zou zijn en de rijkdom van Zijn liefde en Zijn genade des te heerlijker aan hen zou openbaren.

De plaats Gal. 3: 22 heeft de meeste uitleggers bewogen om onder het "hun allen" het geheel van alle volken, Joden en heidenen te verstaan en de bedoeling van het vers meer algemeen te maken. In de samenhang is echter geen sprake van de heidense mensheid, maar van Israël, de aanneming van de heidenen is er dus bijgevoegd. Omdat nu Paulus met dit woord de gehele verklaring over de hoop voor Israël, die hij met Hoofdstuk 9: 1 begonnen is, wil afsluiten en samenvatten, zo kan volgens de strenge samenhang met het voorafgaande en de gehele afdeling hier niet een algemene gedachte over de macht van de zonde en de macht van de ontferming van God vervat zijn en "hun allen" niet slaan op het geheel van alle volken, maar alleen op het geheel van Israël. Ook komt de uitdrukking "besloten", d. i. samengebonden, alleen dan tot haar volle recht, als wij die verstaan van het oordeel van verharding en verblinding, dat over het ongehoorzame Israël bepaald is.

Uit ons vers de dwaalleer van de wederbrenging van alle dingen te willen bewijzen, d. i. dat alle mensen, ook de ongelovigsten en goddeloosten, ja de duivel zelf (apokatastasis pantoon), ten slotte nog zullen worden aangenomen en gezaligd, is een dwaasheid, die met de hele samenhang en de gehele woordvoeging zozeer in strijd is, dat geen weerlegging nodig is.

De apostel heeft ons een uitzicht geopend van een heerlijke toekomst, dat echter op het nauwst samenhangt met de nu zo bejammerenswaardige, armzalige gedaante van de Jodenwereld, die voor onze ogen leeft. Behaagt die zo vernederende verbintenis aan onze heidense hoogmoed niet, het zal daarom niet anders worden; maar wel mogen wij toezien dat wij niet in zo'n zelfverheffing het deelgenootschap aan dat heerlijk einde verliezen.

EPISTEL OP HET FEEST VAN TRINITATIS

(Vgl. de inleiding op het Evangelie: Joh. 3: 1-15 "Joh 3: 1-15. Op dit feest, het hoekpunt en de pool van het kerkelijk jaar, ontmoeten elkaar beide, het zalig geheim van de goddelijke Drieëenheid, dat de hemel aanbidt en haar grootste werk op aarde, de wedergeboorte van de mens. De kerk ziet terug op de feesttijd en trekt de som tezamen van alle ervaringen, die zij heeft opgedaan in de beschouwing van de grote daden van God tot onze verlossing en vat die samen in de aanbidding van de Drieëenige God, in wie zij door het geloof het nieuwe leven heen. Maar tegelijk ziet zij voorwaarts op de rij van zondaren, die hun naam en hun wijding van het Trinitatisfeest hebben en aan welke duidelijk wordt, dat de levensloop van de Christenen tot aan het einde niets anders is dan een groeien in de wedergeboorte, door de Drieëenige God verkregen.

Ere zij de Drieëenige God! Want Hij is 1) oorsprong van alle dingen, 2) hun bestaan, 3) hun doel.

De Christen voor de diepten van de Godheid. Hij staat daarvoor

1) in ootmoed, 2) in heilige eerbied, 3) in dankbare lof aan God.

33. O, wat een diepte, als de onpeilbare diepte van de zee, zo moet ik met biddende bewondering uitroepen, als mijn geest nadenkend terugziet op hetgeen in Hoofdstuk 9-11 vooral in Hoofdstuk 11 is uiteengezet. O diepte van de rijkdom beide van de wijsheid, die op zo onderscheidene wegen zich een toegang weet te zoeken tot het weerbarstig menselijk hart, om het tot erkenning van vrede en zaligheid te leiden en de kennis van God, die de ellende van de zondaar met ontferming aanziet en het doel van zijn redding en zaligmaking steeds vast in het oog houdt! a) Hoe ondoorzoekelijk, ook voor het grootste menselijk verstand zijn Zijn oordelen, zijn Gods beschikkingen, die nu eens uit Zijn liefde en ontferming, dan weer

uit Zijn heiligheid en gerechtigheid voortkomen en hoe onnaspeurlijk ook voor het scherpzinnigste verstand Zijn wegen, waarlangs Hij bij de volvoering van Zijn raad tot het doel van Zijn beloften leidt!

a) Ps. 36: 7.

Terwijl de meeste van de oudere uitleggers de genitiven: "wijsheid en kennis" laten afhangen van "rijkdom", beschouwen vele nieuwere de begrippen "rijkdom, wijsheid en kennis" als gecoördineerd en afhankelijk van "diepte". Spraakkunstig zijn beide mogelijk. Omdat toch vs. 33 en 34 de wijsheid en kennis, vs. 35 en 36 de rijkdom van God schilderen, moet men aannemen dat de apostel eveneens de laatste opvatting heeft gehad. Onder de rijkdom van God moet dan de Goddelijke volheid in het algemeen worden verstaan in tegenstelling tot de menselijke nietigheid: de volheid van Zijn genade over allen, die Hem aanroepen; de volheid van Zijn lankmoedigheid, om op aller roepen te wachten; de volheid van Zijn heerlijkheid, om de vaten van Zijn barmhartigheid te eren en van Zijn macht, om de vaten van de toorn aan de voeten van Zijn beledigde majesteit te leggen (Hoofdstuk 9: 22 v.). De wijsheid is in God meer dan een eigenschap alleen; zij is het wezen, waaruit het raadsbesluit van de schepping, verlossing en heiliging van de wereld is voortgekomen, die alle lotgevallen van de mensen bestuurt en alle in elkaar lopende wegen op de wonderbaarste manier tot het einddoel van Zijn eigen verheerlijking leidt. De kennis van God is van Zijn wijsheid wel te onderscheiden. Zij is de diepte van het weten van God, die met ontfermende liefde zich verdiept in het voorwerp van haar kennen en dat tot zich omhoog heft. Beide, de wijsheid en de kennis van God, zijn in Christus lichamelijk voor onze ogen verschenen, zoals ook Zijn rijkdom in Hem is uitgestort; Hij laat ze ons echter kennen door Zijn woord; want "alles is daartoe gericht", dat Hij God wil zijn en wij het ervoor houden dat wat Hij doet, goed is.

De apostel heeft gesproken van de oordelen van God, die gegrond zijn in het geheim van Zijn genade en opgroeien in de onverschoonbare verharding van de mensen van de verdiensten, die de genade van zich stoten en hun eigen gerechtigheid proberen op te richten. Het oordeel van de dood over de hele wereld van zondaren is ook voor heidenen te doorgronden (Hoofdstuk 1: 32); maar het oordeel, waartoe de Heere Jezus in deze wereld is gekomen (Joh. 3: 19; 9: 39) en welks uitspraak luidt: "die niet gelooft zal veroordeeld worden" (Mark. 16: 16), is voor de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid. Nog heden stoten zich daaraan de werkheilige en die de zaligheid in het vlees zoeken, die zich verheffen op hun volksbestaan en trots zijn op hun kerk; maar de onmondigen, die God graag God willen laten zijn, wordt het geopenbaard.

Alle wegen van God zijn oordelen, want er is geen weg van verlossing, waarop niet tevens de zonde geoordeeld wordt (1 Petr. 4: 17). Weer zijn al Zijn oordelen, zolang het nog niet het laatste oordeel is, verborgen wegen van Zijn genade. Dat God rechtvaardig blijft in de genade en genadig in de gerechtigheid, dat te doen zien is juist de diepte van de wijsheid van de goddelijke liefde.

De zichtbare natuur bevat een diepte, een afgrond van goddelijke wijsheid en kennis, maar niet minder Gods leidingen met de wereld van de mensen, van de zondaren. Niemand van de hoogste engelen zou de vraag hebben kunnen beantwoorden; Hoe zal de heilige God met deze wereld vol onheilge opstandelingen handelen? Zijn zij niet altijd in vijandschap met Hem, weerstreven zij niet altijd Zijn geboden, verijdelen zij niet altijd de goede voornemens, die God met hen heeft? En wie zou het gedacht hebben, dat God deze ter dood verwezene nochtans ten slotte zou leiden tot de eeuwige fonteinen van de levende wateren, door hen in

Christus al de fonteynen van Zijn genade te openen? Zo weet God het kwade te overwinnen door het goede, de zonde teniet te doen en er Zijn gerechtigheid voor in de plaats te stellen. Ook Zijn oordelen zijn een afgrond. De eerste is de afgrond van Gods oneindige liefde, de tweede die van Gods oneindige heiligheid. Nee, niet zonder oordelen werd dit einde gevolgd en bereikt. Gerechtigheid en gericht zijn en blijven de vastigheid van Gods troon, maar van die troon laat Hij de witte vredevlag waaien, door de hand van Zijn Zoon daarop geplant. Zijn oordelen over de zonde aan de mensen hier en hiernamaals, zijn ontzettend. Zijn oordelen over de zonde in de offerande van Zijn Zoon zijn allerontzettendst, zij gaan alle gedachten te boven, wij zien ze sprakeloos aan en hebben maar één woord, om de aandoeningen onzer ziel te ontboezemen: Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen! Ook de wegen, waarlangs God Zijn eeuwige vrederaad tot stand gebracht, Zijn doel bereikt heeft, zijn onvergaaanbaar. Welke middelen heeft God daartoe in het werk gesteld! Hoe heeft Hij de mensen bewerkt door Zijn Geest en Woord, ze gewaarschuwd, gestraft, ze weer begenadigd en gezegend! Hoe ordende Hij, door duizenden tussenkomsten, de wanorde, door de zonde van de mensen veroorzaakt, deed Hij voor Noach de wereld vergaan en voorkwam Hij door Abraham het algeheel bederf van de wereld. Hoe vaak zond Hij Zijn engelen uit de hemel tot de mensen en Zijn gezanten, Zijn profeten, met goddelijke openbaringen en bevelen. Geheel de Schrift is de geschiedenis van Gods wegen met de kinderen van de mensen en hoeveel ongekende, verborgen en onbeschreven wegen en middelen heeft God bovendien gebruikt! Ook nu hebben wij slechts één woord voor ons verbijsterd verstand: Hoe onnaspeurlijk zijn Zijn wegen!

"Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid. " Dit moest de enige wens van de Christen zijn. Alle andere wensen moeten aan deze éne ondergeschikt zijn. De Christen mag voorspoed op zijn arbeid wensen, maar alleen in zoverre als hij daardoor in staat wordt gesteld om te bevorderen dat "Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid. " Hij mag naar meer gaven en genade verlangen, maar alleen opdat "Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid". U handelt niet zoals u behoort te doen, wanneer u enige andere drijfveer heeft dan een eenvoudig oog voor de heerlijkheid van de Heere. Als Christen bent u "van God en door God", leef dan ook tot Hem. Laat niets uw hart ooit zo machtig doen kloppen als de liefde voor Hem. Laat deze eerezucht uw ziel ontvlammen, laat dit de grond zijn van alles wat u onderneemt en dit het doel, dat u kracht geeft, wanneer uw ijver verkoelt, laat God uw enig doel zijn.

34. Het kon ook niet anders zijn dan dat Zijn oordelen en wegen boven alle menselijke scherpzinnigheid verheven zijn, omdat toch alles enkel en alleen in Zijn willen en besturen grond, bestaan en wezen heeft. Want, zoals Jesaja in Jes. 40: 13 zegt: Wie heeft Hem ooit in het hart gezien en zo de zin van de Heere gekend, zodat hij de plannen en maatregelen van Zijn wijsheid zou hebben onderzocht? Of wie is Zijn raadsman geweest bij Zijn beslissingen en bij de keuze van Zijn wegen, zodat hij ook zonder bijzonder goddelijke openbaring de inhoud van de goddelijke wijsheid en kennis zou weten (1 Kor. 2: 16. Wijsh. 9: 16 v. ?

God heeft geen mensenraad nodig, want Hij is zelf de volmaakte wijsheid. Hij heeft de wereld geschapen en de raad van de mensen daarvoor niet nodig gehad. Zo is Hij Zichzelf voldoende, om ook alles zonder de raad en het toedoen van mensen tot het rechte doel ten einde te leiden. Het is dus een vermetelheid, die de wereld zich onderwindt, als zij meent niet alleen Gods wezen, wil en werk zelf te kunnen uitvinden, maar Hem ook te mogen raden, hoe Hij het moet maken en wat Hij moet willen.

35. Of wie heeft, zoals de Heere in Job 41: 2 zegt, Hem ooit eerst gegeven en het zal Hem weer vergolden worden door God; wie heeft het ooit kunnen berekenen, wanneer en hoe het

hem vergolden moest worden, zodat Gods gerichten en wegen daardoor gehouden zouden zijn en daarvan afhankelijk zouden wezen?

God is het hoogste en volkomenste goed een bron van alle goeds. Hij heeft geen schepsel nodig, want Hij is Zichzelf genoeg en bezit de volheid aller dingen. Die Hem iets zou willen geven, zou gelijk zijn aan hem, die een overvloeiende zee zou willen vullen, of licht naar de zon zou willen dragen. Niemand kan Hem iets geven, omdat hij alles van Hem heeft en Hem alles verschuldigd is, zoals Christus in Luk. 17: 10 zegt. Daarom is ook God aan geen mens verplicht iets te geven als zijn verdiende loon, maar wat Hij geeft, dat geeft Hij uit genade.

Zijn wegen in de geschiedkundige leiding van de volken zijn zo vrij, door generlei aanspraken bewogen, alleen door Zijn eigen wijsheid, gerechtigheid en liefde beschikt en daarom ondoordringbaar en onnavorsbaar.

36. Nee, hij is degene die alleen het leven in Zichzelf heeft, de absoluut onafhankelijke, van wie alles afkomstig is en tot wie alles heenleidt, van wie alles onvoorwaardelijk afhangt; a) want uit Hem, als de bron van alles en door Hem, als de werkzame oorzaak en tot Hem, als het doel en einde, zijn alle dingen. Hij is begin, midden en einde van alles. Hem zij, juist omdat Hij in dit bewonderingswaardig werk, waardoor Hij Zijn genade zowel bijde heidenen, als ook bij de Joden met de hoogste wijsheid laat werkzaam zijn, Zijn barmhartigheid en gerechtigheid en vooral Zijn wijsheid op heerlijke wijze betoont, de heerlijkheid, die Hem alleen toekomt, in de eeuwigheid, amen!

a) Spr. 16: 4.

Alles is uit God. Alles is uit Gods scheppende macht voortgekomen. Hij is de oorzaak en bron van alle dingen. Was naast God ook de mens de oorzaak van zijn ontstaan, dan moest hij ook van zijn worden weten. Maar zo is het niet. Integendeel heeft al wat bestaat zijn grond en oorsprong alleen in de scheppingsdaad van God. Alles is door God. Al wat is bestaat alleen door bemiddeling van God, door Gods voortgaande inwerking, zoals die in de onderhouding en besturing van de wereld in het licht treedt. Kon de mens zijn voortbestaan bewerken, dan zou hij ook zelfstandig bewustzijn hebben van de gedachte, die in deze onderhoudende werkzaamheid tot voleindiging komt. Maar zo is het niet. Het voortbestaan van de mensen hangt integendeel alleen af van de openbaring van de goddelijke macht. Alles is tot God. Niets op aarde en in de hemel kan zich een van God onafhankelijke toestand geven, maar alles moet het doel van God dienen. Was voor het doel van de ontwikkeling van de mens naast God ook de menselijke wil beslissend, dan was naast God ook de mens als laatste doel en een bewustzijn van de mensen hierover denkbaar. Maar zo is het niet. God is het enige einde van alle dingen; want omdat alles uit Hem is voortgevloeid, zoekt alles ook in Hem zijn rust. Alle dingen hebben hun bepaald doel bereikt, als God alles en in alles is (1 Kor. 15: 28).

Wat door de Schepper tot aanzijn geroepen, door de Verlosser onderhouden is en voor de toorn Gods bewaard, dat moet door de Geest van de geliefde en Zijn zalige werking weer tot Hem komen en tot de oorspronkelijke toestand terugkeren. Zo is daarom God, de Heer en Zijn heilige drieëenige werking in alle perioden van de wereld alles in alles en omdat Hij en Zijn werken alles in alles is, in de schepping, onderhouding en verlossing, geeft de apostel Hem de eer en wenst, dat diezelfde eer van God in alle eeuwigheid wordt verhoogd.

Wij vinden hier niet alleen de ondoordringbare geheimen van de oordelen en wegen van God, evenals lichte wolken voor de poorten van het allerhoogste geheim van de allerheiligste

Drievuldigheid gelegerd, maar het besluit van de apostolische beschouwing met lof en verheerlijking van de allerheiligste Drieëenheid. Het "uit Hem, door Hem, tot Hem" spreekt toch niet alleen van drie onderscheiden werken van God, maar het wijst ook op de drie onderscheiden personen in het éne goddelijke wezen. De verheerlijking: "Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid" vat niet alleen alle eer van Gods werken samen, maar ook de drie personen tot één wezen, waaraan alle Zijn toekomt. Zo gaat men door de lichte wolken, dat is door de geheimen van het goddelijk werken, als door voorhoven met aanbidding in de tempel, waar het persoonlijk geheim van het goddelijk wezen zich openbaart.

Overigens zijn de onderscheidende artikelen voor de goddelijke werken gewoon: uit, door en in (1 Kor. 8: 6. Efeze. 4: 6). Afgezien van dergelijke bij elkaar plaatsingen wordt de uitdrukking: "uit God de Vader, door Jezus Christus en in de Heilige Geest" veel gevonden, dus het voorzetsel "uit" bij de Vader, "door" bij de Zoon en "in" bij de Geest. De gedachte aan deze trinitarische onderscheiding ligt dus hier zeer voor de hand, ja, dringt zich zelfs aan ons op. De enige schijnbaar juiste tegenwerping, dat overigens de verhouding van de zaken tot God als Geest niet door "tot", maar door "in" wordt aangewezen, is toch slechts schijnbaar. Want ten eerste heeft alles wat zijn levensbeginsel in de Geest heeft, ook de Geest ten doel en ons zijn in de Geest is de aanvangende verwezenlijking van onze bestemming voor de Geest, die pas dan haar doel zal hebben bereikt, wanneer de Geest niet slechts als eerstelinggave, maar zonder mate in ons zal zijn en wij dan geheel in Hem. Vervolgens was hier het vooraanstellen van de eindbestemming van alle dingen voor God juist noodzakelijk; want niet zozeer door het "in Hem", als door het "tot Hem", zowel op zichzelf als in zijn samenvoeging met het "door Hem", ligt de goddelijke onafhankelijkheid en absolute bestemmende kracht en de in zichzelf terugkerende, als het ware kringvormige beweging van de goddelijke besluiten en werken, die door geen drang van buiten te brengen zijn uit de baan, door henzelf gekozen, duidelijk uitgedrukt. Eindelijk kan evengoed het "in" ten opzichte van de Geest met "tot" verwisseld worden, als ook ten opzichte van de Vader het "van" met het "tot" (1 Kor. 8: 6. Efeze. 1: 5) en ten opzichte van de Zoon het "door" met het "tot" (Kol. 1: 16) wordt afgewisseld. Alles is van de Vader, door de Zoon, in de Geest, maar van allen op dezelfde manier tot de één God, Vader, Zoon en Geest.

14. Maar doet aan de Heere Jezus Christus 1) (Gal. 3: 27
) , a) en verzorg het vlees, wanneer u het
zijn nooddruft geeft (Kol. 2: 23. 5: 29
) , niet zo, dat het tot steeds meerdere
begeerlijkheden 2) leidt; door overdadige en weelderige
verzorging zoudt u slechte zondige begeerten bevorderen en,
aan vleselijke lusten toegevend, wordt geen verzadiging
gevonden, maar slechts temeer de lust opgewekt.

a) 1 Petr. 2: 11.

Bij dag doet men geen werk van de duisternis, iedereen schaamt zich voor de anderen en gedraagt zich eerlijk. Men zegt: "de nacht is onbeschaamd; " dat is ook waar, daarom doet men ook die werken in de nacht, waarover men zich bij dag schaamt. Maar de dag wekt schaamte en dwingt tot eerlijk wandelen. Zo moet ook een Christelijk leven beslaan, dat alle werken van die aard zijn, dat men niet beschaamd hoeft te worden, al ziet de gehele wereld ze.

Wat bij ons vertaald is "brasserijen en dronkenschappen" zijn volgens de grondtekst smulpartijen en vrolijk rondgaan van dronken jongelingen, voor wie het in de huizen te benauwd wordt en die dan zingend en dansend op de straten hun moedwil en hun dwaasheden bedrijven. Wat daarmee gewoonlijk verbonden was, noemt Paulus nog in het bijzonder: "Slaapkamers en ontuchtigheden;" met het eerste bedoelt hij de bijslaap zonder gehuwd te zijn, met het tweede de uitgelaten, schaamteloze stoutheid die zich vertoont in onkuise gebaren, woorden en werken. Dergelijke feestelijkheden, als de apostel in het eerste paar zonden noemt, eindigen gewoonlijk met twist en strijd, bij minder beschaafde mensen veelal met vechtpartijen. Uit het tweede paar komt veelvuldig voort ijverzucht, daarom wordt er als derde paar bijgevoegd: "twist en nijdigheid." Nu heeft Paulus geenszins in deze drie groepen alle zonden willen opnoemen; de nacht heeft nog veel meer werken van de duisternis in haar schoot; haar familie heet legio (Mark. 7: 21 vv. vv.). De apostel heeft er echter een afkeer van, dit addereengebroedsel een voor een te laten optreden, het komt hem voor dat het met deze drie paren genoeg is.

1) De Christen betaamt het geheel in tegenstelling met zo'n gedrag, dat met een wandelen in licht en in welvoeglijkheid geheel in strijd is, de Heere Jezus Christus aan te doen, waarin het middel ligt, om alle overdadigheid, geslachtslust en haat te bestrijden en te overwinnen. Hier spreekt de apostel niet meer van werken, maar hij voert het tot het hogere op, tot de gemeenschap met Christus, de kracht aller deugden.

Begrijp het woordje "maar" goed; niet in eten en drinken, maar doe aan de Heere Jezus Christus, dan zult u eten en drinken als Christen en niet de begeerlijkheden van de buik volbrengen niet in slaapkamers en ontuchtigheden, maar doe aan de Heere Jezus Christus, dan zult u de leden van uw lichaam in eer houden als leden van Christus en in plaats van schandelijke begeerten zult u zich verheugen in kuise liefde tot de bruidegom van de ziel; niet in twist en nijdigheid, maar doe aan de Heere Jezus Christus, dan zult u de liefde zelf hebben aangedaan, Zijn vriendelijkheid zal uw twistgierigheid en Zijn liefderijkheid uw nijd begraven.

"Doet aan de Heere Jezus Christus". Wat betekent dat? Het is in de eerste plaats een beeld vol van de rijkste en zaligste vertroosting; want daarin ligt toch voor alles, dat het hier niet te doen is om iets, dat eerst door ons zou moeten worden verdiend en verkregen; maar dat reeds voor ons gereed is en ons nu wordt aangeboden, wordt geschonken, evenals een kleed aangereikt wordt om het aan te trekken. En wat is dat voor een

kleed? Ik zou kunnen antwoorden: het is hetzelfde, waarvan de profeet (Jes. 61: 10) heeft gezegd: Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God: want Hij heeft mij bekleed met de kleren van het heil, de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan, zoals een bruidegom zich met een priesterlijk sieraad verheugt en als een bruid zich versiert met haar gereedschap; of, zoals men het uitdrukt, "bekleed zijn met de gerechtigheid van Christus", ik zou dan echter nog niet de hele diepte van het apostolische woord hebben uitgesproken; want hij noemt niet de gerechtigheid, die Christus ons heeft verworven, maar Hemzelf, Zijn heilige, Godmenselijke persoon. Wij lezen: "doe aan de Heere Jezus Christus", Hemzelf dus, tot wie de Vader heeft gezegd: u bent Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in wie Ik Mijn welbehagen heb. Hemzelf, de lichamelijke verzoening, de persoonlijke gerechtigheid en heiligheid, Hemzelf kunnen wij aandoen, zo aandoen, dat Hij in de eigenlijke zin de onze wordt en al wat het Zijne is, het onze is. Zo'n aandoen geschiedt door het geloof; want dat is de wonderbare macht van het geloof, dat het Christus aanneemt en zich Hem toeëigent, ja, Christus in zich sluit en in zich besloten houdt, evenals de bruidsring het edelgesteente. Hebben wij dan Christus aangedaan en houden wij Hem vast in het geloof, dan blijft bij ons Zijn heiligheid en gerechtigheid niet als een van buiten aangedaan kleeft, maar de schoonheid van het beeld van God, dat daarin schittert, dringt ook onze inwendige mens binnen. Zijn Geest begint in onze geest te werken, Zijn reinigende, heiligende liefde dringt onze ziel binnen. In de stille omgang met Hem verkrijgen wij een nieuw, teer, edeler gemoed een heilige vrees voor de zonde, een verborgen kracht ten goede. Zo beginnen wij voorzichtig te wandelen als bij dag. Zijn voetstappen te drukken en dat zijn wij ook aan Zijn eer verschuldigd, vooral in deze ernstige tijd. Nu is het niet meer genoeg van Zijn naam te spreken, maar met het leven, met de hele wandel moet worden getuigd dat het Christendom nog een waarheid is een kracht tot gerechtigheid en leven.

2) Wekelingen, die u bent, verzorgers van uw vlees en van het vlees van uw kinderen, u die in de verzorging, die u uzelf en uw kinderen geeft, niet het lichaam als eeuwig bekleedsel uwer ziel, maar het vergankelijk, verderfelijk vlees eert en verzorgt, let op deze vermaning. Als de apostel van de verheven gedachte "Jezus aandoen" overgaat om uw lichamelijke zorgen af te keuren, dan is het evenals wanneer hij van een hoog en licht toppunt u in een woeste kuil of poel doet afdalen; maar de overgang is juist, zijn praktische wijsheid eist het. Het zal bij vele Romeinen geweest zijn als bij u, bij velen onder u, dat door het weelderige, vleselijke leven van het lichaam alle bekwaamheid en alle kracht van de tijd ten nutte te maken en uit te kopen, verloren gaat. Hoe zullen

zij, die hun leden van de zonde niet doden, de leden van de nieuwe mens wapenen met de wapenrusting van Christus en ze versterken om de steile weg van de heiligmaking te bewandelen? Nee, Jezus Christus aandoen is iets geheel tegenovergesteld aan dat wekelijke, weelderige, vleselijke leven van het lichaam. Die Jezus aandoet, houdt niet het lichaam en het welvaren daarvan voor het doel van zijn leven, maar hij heeft hogere bedoelingen, waaraan ook het lichaam onderdanig moet worden gemaakt. Hij zorgt wel voor het lichaam, maar zo, dat hij aan het doel van de zielen niet hinderlijk is, de verheerlijking in het aangezicht van Christus niet terughoudt; hij richt het hele leven van het lichaam zo in, dat het aan de geest dienstbaar is, dat het bij waken en strijden en heilige en voorwaarts gaan tot alles goed niet hinderlijk is, maar zo mogelijk dat zelfs bevordert.

Het vlees moet worden gekastijd, opdat het dient en aan de geest niet hinderlijk is en de Heere niet uit het zadel werpt; dus ook, dat het kan gaan en de Heere dragen.

Zorg voor uw lichaam, maar niet anders, dan dat u het hier beneden ondersteunt tot zijn reis, maar niet zo, dat u daardoor uw vaderland zou vergeten.

HOOFDSTUK 14

HOE MEN ZICH OMTRENT ZWAK GELOVIGEN MOET GEDRAGEN

III. Vs. 1-Hoofdst 15: 13. Nadat de apostel tot hiertoe vermaningen heeft uitgesproken, die de Christen als zodanig en zo allen op gelijke manier aangaan, volgen nu aanwijzingen die betrekking hebben op een onderscheiden manier van Christelijk leven bij gelijke Christelijke staat. De voortzetting van de rede heeft daarom plaats met een "nu" of "maar". Vooraf roept Paulus de leden van de gemeente op om zich broederlijk te gedragen jegens de zwakken in geloof, die zich onder hen bevinden (vs. 1). Daarop noemt hij twee verschilpunten tussen beide delen, de sterken en zwakken en geeft aan beide delen het juiste gezichtspunt aan de hand voor zijn verhouding tot het andere. Hetgeen hij daarover uitspreekt ontwikkelt hij nader, maar berispt ook het gedrag dat tegen dit ware gezichtspunt strijdt en zo veelvuldig gezien wordt, ernstig; hij verwerpt het als onrechtmatig, omdat de Heere alleen Rechter is en ieder aan Hem alleen rekenschap verschuldigd is (vs. 2-12). De apostel geeft nu over het eten van allerlei voedsel (vs. 2) zijn eigen mening te kennen, waarin Hij in de Heere Jezus verzekerd is en stelt zich voor zijn persoon aan de kant van de sterken en vrijen, waartoe hij zich dadelijk vooral gewend had (vs. 1). Des te dringender vermaant hij nu ook dezen, dat zij niet door doordrijven van hun principe de zwakken in het geloof aanstoot geven, maar liever hun vrijheid moeten overgeven en zich naar de manier van anderen moeten schikken, dan dezen enig gevaar voor hun zielen veroorzaken (vs. 13-23). Tot zo'n dragen van de zwakken in geduld en zelfverloochening dringt hij dan nog verder met te herinneren aan het voorbeeld van alle ootmoedig zelfverloochenen, aan Christus, voor wie het niet te veel was om omwille van ons smaadheid op Zich te nemen. Zo kan het voor ons ook niet te zwaar worden om ook de zwakheden van de broeders te dragen (Hoofdstuk 15: 1-4). Terwijl nu echter Paulus datgene, wat hij zo-even van Christus zei, in een Oud-Testamentisch Schriftwoord kleepte, begint hij van de Schrift te spreken en keert bij nog eens tot het voorname woord van zijn brief terug: "vooral de Joden, maar ook de heidenen", opdat de gemeente, waaraan hij schrijft, overeenstemmend en eensgezind moge zijn (15: 5-13).

1. Er zijn er zeker in uw midden, die nog niet in staat zijn om in het dagelijks leven een volkomen gebruik te maken van de genade, die de gelovigen in Christus gegeven is en volgens welke alle dingen geoorloofd zijn (1 Kor. 6: 12) en niets verwerpelijk is wat met dankzegging ontvangen wordt (1 Tim. 4: 4), maar die allerlei bedenkingen hebben, waarmee men toch zijn geweten niet behoefde te bezwaren, wanneer men de volle gevolgtrekking kon maken van de vrijheid, waarmee Christus ons bevrijd heeft (Gal. 5: 1). Degenen nu, die in dit opzicht zwak is in het geloof, neemt aan. U, die het hoofdbestanddeel van de gemeente uitmaakt, namelijk u sterken (Hoofdstuk 15: 5) erkent de, dusdanige omwille van zijn geloof, al is dat ook nog een zwak geloof en behandelt hem als een broeder in Christus, die met het volste recht tot u behoort (vs. 3; 15: 7). Maar laat het niet komen tot twistige samensprekingen; maak niet enig uitwendig gebruik, als vlees eten en wijn drinken, waarin toch het koninkrijk van God niet gelegen is (vs. 17), tot een twistpunt. Laat daarin een ieder handelen, zoals hij meent verplicht te zijn en leg geen dwang op, noch brengt iemand in verzoeking om iets te doen wat hij met de toestand van zijn geweten op dat ogenblik nog niet kan overeenbrengen (vs. 23).

In dit hoofdstuk gaat de apostel van het gebied van de algemene vermaningen tot een zeer bijzonder veld van de Christelijke plichten over, tot de verhouding van de sterk gelovigen en van de zwak gelovigen, of van de vrijeren en strenger onder elkaar. Daartoe gaf hem aanleiding de toestand en de bijzondere behoefte van de gemeente te Rome, die uit

Christenen, uit heidenen en Joden was samengesteld. De Christenen uit de heidenen, die zonder wet, door het geloof alleen, leden van Christus waren geworden, konden gemakkelijk tot de mening komen dat de gehele verhouding van de Joden omtrent vanouds hun heilige wet een vasthoudendheid was, die voor God mishaaide en daarom een zonde, die moest worden bestreden. Eveneens konden de Christenen uit de Joden gemakkelijk op het denkbeeld komen dat de Christelijke vrijheid omtrent de voorschriften van de wet, die de heidenen zich veroorloofden, het gevaar van losbandigheid in zich bevatte en niet te verenigen was met de eerbied, die toch ieder gelovige aan het woord van Mozes, dat toch God zelf geopenbaard had, verschuldigd was. Als de strenger de vrijheid als losbandigheid voorkwam, scheen de vrijen de gestrengheid dienst van de wet en slavernij toe. Er waren dus verschilpunten genoeg voorhanden om hen jegens elkaar wantrouwend en vijandig te maken. Paulus stond, zoals dit reeds zijn positie als apostel van de heidenen meebracht, aan de kant van de vrijen, wier geloof hij het sterkste noemt; van dit standpunt noemt hij de toestand van de strenger een "zwak zijn in het geloof". Het standpunt, waarop men zich door de letter van de wet in zijn vrije beweging gesteund acht, is minder in vergelijking tot dat, waarbij men weet dat de wet in Christus vervuld is en haar letter ons niet meer dwingt. Toch kan iemand nog in de banden van de wet zijn, terwijl hij toch zijn zaligheid alleen in Christus zoekt en dus in het geloof staat.

Het predikaat "sterk in het geloof" geeft zo'n standpunt te kennen, waarop het geloof in de Verlosser, het vertrouwen op de verkregen gerechtigheid in zo'n mate het bezielend principe van de overtuiging is geworden, de gehele denkwijze zo heeft doortrokken, dat de mens daarnaar alle levensomstandigheden kan beoordelen en behandelen, dat hij door geen vreemdsoortig element van een andere denkwijze, die hem vroeger beheerste en waarvan hij zich nog niet geheel kan losmaken, aan het wankelen kan worden gebracht. Zo kouden toen degenen, die van het Joodse wettische standpunt tot het geloof gekomen waren, zich vaak pas langzamerhand van de invloed daarvan op de beoordeling van alle levenstoestanden losmaken, terwijl het nieuwe Christelijke principe, dat uit het geloof in de Verlosser voortvloeide, hun denkwijze steeds meer en meer doordrong. Deze kracht van het geloof, die de beoordeling beheerste, bleek bijvoorbeeld daarin, dat iemand, van zijn zaligheid in de gemeenschap met Christus verzekerd, in het gebruik van uitwendige zaken zich niet meer aan het wankelen liet brengen door die bedenkingen, die hij vroeger op zijn wettisch standpunt had gemaakt, alsof dit of dat hem zou kunnen ontreinigen. Een tegenstelling tegen het sterk zijn in het geloof, dat het leven beheerste, vormt het "zwak zijn in het geloof", wanneer naast het geloof nog een ander element, dat uit het vroegere standpunt voortvloeit, de overtuiging beheerst. Vandaar de strijd, de bedenkingen, die met het principe van het geloof in strijd zijn! Hoewel Paulus dit ten gevolge van de aanleiding, hem door de toenmalige tijdsomstandigheden gegeven, vooral ontwikkelt met het oog op het Joodsch-wettisch standpunt, heeft datzelfde ook in zijn zin betrekking op de verhouding van elk ander standpunt tot het Christelijke, dat in de levensrichting door het geloof is ingedrongen. De geloofskracht, die het leven beheerst, geeft daarom het zelfstandig Christelijk karakter, de Christelijke vastheid van karakter, de Christelijke sterkte en vrijheid van geest. Het eigenaardige karakter van de Christelijke vrijheid bestaat daarin, dat, terwijl de Christen zijn hele leven richt naar Christus als zijn Verlosser en door Hem naar God, terwijl Hij alleen door het bewustzijn van deze afhankelijkheid beziel wordt en geen andere erkent dan die daarin zijn grond heeft, hij zich juist daardoor onafhankelijk voelt van alle schepsels, van al het wereldse, van welke aard het ook zij. Het bestaat verder daarin, dat hij in het bewustzijn van deze inwendige onafhankelijkheid handelt door de bezielende geest van Christus alles beheerst en zich aan geen mens, aan geen omstandigheid dienstbaar maakt, dat niets op hem zo'n invloed kan hebben om hem anders te doen zijn, dan de Geest van Christus het verlangt

(1 Kor. 7: 51 vv. ; 6: 12; 3: 22). Deze vrijheid van en beheersing van de wereld, die van het geloof uitgaat en evenals al wat Christelijk is in het inwendige haar grond heeft, kan zich echter ook onder alle inwendige beperkingen openbaren en zij openbaart zich juist daardoor, dat deze uitwendige beperkingen voor de geest, die boven deze verheven is en in het bewustzijn van het geloof zich van alles onafhankelijk voelt, ophouden iets beperkends te zijn. Paulus betoont zijn Christelijke vrijheid juist daarin, dat hij terwille van anderen, om alles de Geest van Christus dienstbaar te maken, alles zo te behandelen, als het aan de bevordering van het rijk van God het meeste dienstbaar is, veelal vrijwillig de vormen van de afhankelijkheid aanneemt (1 Kor. 9: 19) - dat hij, die van allen vrij is, zich allen dienstbaar maakt.

2. De een, die namelijk onder de sterken gerekend moet worden (Hoofdstuk 15: 1), gelooft wel dat men alles eten mag, omdat geen enkel voedsel voor hem hinderlijk is in het leven van Jezus Christus (Matth. 15: 11), maar die zwak is in het geloof (vs. 1) en om het afgodenoffer gewetensbezwaren maakt, dat hij zonder het te weten, zodanig vlees zou kunnen krijgen en zich daarmee zou kunnen verontreinigen (1 Kor. 8: 7), eet eenvoudig moeskruiden, hij onthoudt zich liever geheel van het gebruik van vlees en van wijn (vs. 17 en 21).

3. a) Die daar allerlei eet, verachte hem niet als een bijgelovig mens, die niet alle dingen, maar alleen moeskruiden eet; hij moet diens geweten ontzien, dat nu eenmaal wat angstvallig is (1 Kor. 8: 12) en die het vlees niet eet, zich daarvan onthoudt, oordeel hem niet, die daar eet als ware hij een gewetenloos man, die de ware heilige Christelijke ernst mist; want God heeft hem in Zijn gemeenschap door Christus aangenomen en wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen van God (Hoofdstuk 8: 33 v. 15: 7).

a) Kol. 2: 16.

4. Wie bent u, die de huisknecht van een ander oordeelt, dat u hem naar uw zelfgemaakte geboden berispen zou (Jak. 4: 12)? Hij staat of valt zijn eigen heer, namelijk Christus, die als Heer alleen te beslissen heeft, wie voor Hem staan en bestaan zal of niet (vs. 9 v. Luk. 21: 36). U mag menen dat de vrijheid, die hij neemt, zoveel gevaren voor zijn ziel in zich sluit, dat hij ten slotte noodzakelijk ten val moet komen; maar hij zal vastgesteld worden. Hij zal ten einde toe blijven staan zonder dat het met hem tot een vallen komt; want God is machtig hem vast te stellen, hem bestendig te steunen, zodat hij mag volharden in het geloof (1 Kor. 16: 13. 2 Kor. 1: 24).

Omdat de gemeente te Rome voornamelijk uit Christenen uit de heidenen bestond en de invloed van Paulinische persoonlijkheden in haar midden groot was, volgt dat wij bij haar, vooral in de tijd van onze brief, de Christelijke leer en levensrichting van Paulus als aangenomen moeten onderstellen. Tot deze behoorden ook Christenen uit de Joden, als Aquila en Priscilla. Dit neemt echter niet weg dat een kleinere partij daar judaïseerde, als men deze uitdrukking wil gebruiken; daarbij moeten wij echter in geen geval aan het exclusieve Judaïsme van de Galatische dwaalleraars denken. Vóórdat het oordeel van God over het uitverkoren volk en over de Joodse institutie gekomen was, doordat Titus de tempel verwoestte, was het waarnemen van de Joodse gebruiken, ten minste van de kant van de Christenen uit de Joden van Palestina, waardoor zij alleen konden werken op hun volksgenoten, die voor de zaligheid in Christus verordeneerd waren, niet iets ziekelijks. Het was integendeel natuurlijk (1 Kor. 7: 17 vv.) als het maar niet in farizees zin gemaakt werd tot een noodzakelijke voorwaarde van zaligheid. Instinctief voor de mening van Paulus is de van deze kant nog weinig overwogen plaats van onze brief: Hoofdstuk 4: 11 vv. Tot het geestelijk

zaad van Abraham, d. i. de ware Christen-gemeente, die het rechtvaardig makend geloof heeft (Hoofdstuk 9: 8. Gal 3: 7), worden hier gerekend: 1) zulke Christenen uit de heidenen, die zonder zich te laten besnijden, het rechtvaardig makend geloof bezitten, dat ook Abraham in de voorhuid had en 2) Christenen uit de Joden, die het rechtvaardig makend geloof bezitten en wel a) de zodanigen, die niet uit de besnijdenis alleen zijn, haar niet tot onmisbare voorwaarde van de zaligheid maken (Hoofdstuk 2: 3, 25. Gal. 5: 3. Hand. 15: 1), die ook niet van de heidenen eisen, alhoewel zij die voor hun personen bezitten en de Mozaïsche wet waarnemen, b) degenen die ook voor hun persoon de Mozaïsche wet niet meer of alleen onder zekere omstandigheden waarnemen, dus in de sporen van Abrahams geloof wandelen, toen hij in de voorhuid was. Paulus sluit daarom zulke Judaïsten, als die in de brief aan de Galaten, die de besnijdenis voor een noodzakelijke voorwaarde van de zaligheid aanzien en de waarneming van de Mozaïsche wet eisen ("die uit de wet zijn" Hoofdstuk 4: 14) van het geestelijk zaad van Abraham en de erfenis van de belofte uit. Hij rekent daarentegen degenen tot het geestelijk zaad van Abraham, die voor hun persoon de Mozaïsche wet nog waarnemen, zonder toch de vervulling daarvan voor noodzakelijk ter zaligheid te houden en de heidenen op te leggen, zoals vooral in Palestina zulke wettische Christenen werden gevonden; want ook zij geloofden door de genade van de Heere Jezus zalig te worden (Hand. 15: 11; 21: 20 vv. 15. 11). Tot deze klasse van Joodse Christenen behoorde dan de judaïserende fractie te Rome, waarmee de meerderheid, die sterk in het geloof was, vrede moest houden. Die meerderheid bestond grotendeels, zo niet geheel (omdat Paulus zich in Hoofdstuk 15: 1 met haar insluit en volgens de vroeger gegevene uiteenzettingen ook de onder b. genoemden tot haar behoorden) uit geborene heidenen. Terwijl nu de sterkgelovige om zijn meerdere kennis op de zwakgelovige Christen uit de Joden makkelijk met verachting neerzag, was deze in zijn scrupulositeit geneigd om de eersten te veroordelen, d. i., zijn vrijzinnig handelen als lichtvaardig en zondig te berispen, zonder hem daarom de zaligheid te ontfangen. Dat onder de zwakken in het geloof Christenen uit de Joden moeten worden verstaan blijkt bepaald daaruit, dat zij een onderscheid tussen rein en onrein voedsel vaststellen en ook een onderscheid maken tussen de dagen, dus nog vasthouden aan de Joodse heilige tijden, voornamelijk aan de Sabbatten. In het eerste opzicht gaat hun gedrag verder dan de spijswetten van de Pentateuch, wanneer zij geen vlees, maar moeskruidenten eten en ook geen wijn drinken. Is daarmee een gehele en niet slechts een tijdelijke onthouding uitgesproken, zo had die zeker haar grond in een leefwijze, gemotiveerd door het zedelijk streven naar beheersing van de materie, zoals die volgens de kerkelijke traditie ook de apostelen Mattheus en Jakobus, de rechtvaardige, zouden hebben geleid. Men beriep er zich op, dat de mens oorspronkelijk de planten als voedsel waren aangewezen (Gen. 1: 29) en vlees en wijn pas later erbij waren gekomen (Gen. 9: 3, 20 vv.) en nu kon juist te Rome tegenover de daar aanwezige weelderigheid en zwelgerij in meer ernstige gemoederen gemakkelijk een waardering van gehele onthouding ontstaan.

Door de rabbijnen was de Joden al het vlees, door heidenen geslacht, alsook de wijn van de heidenen verboden, om zich niet te verontreinigen door iets, dat in betrekking tot afgodendienst stond. Nu trokken de Joden zich terug van het gezellig samenleven met de heidenen en de strengere, met name de Joodse Christenen, onttrokken zich liever geheel, zonder zich daarom het genot van vlees en wijn in het algemeen te ontfangen (Hand. 11: 3. Gal. 2: 12 vv.). De Christenen uit de Joden van die fractie deden het eerste niet maar vreesden toch, als zij tafelgemeenschap met de Christenen uit de heidenen hadden, dat zij zich zouden verontreinigen door het niet gemakkelijk te mijden genot van offervlees, dat op heidense markten gekocht werd en van libatiewijn. Daardoor meenden zij in verontreinigende gemeenschap met de afgoden te treden, zodat zij er bezwaar in hadden ten minste in dit samenleven met anderen, die dergelijke bezorgdheid niet hadden, vlees en wijn te genieten,

waarom zij zich met moeskruiden alleen tevreden stelden (Dan. 1: 8 vv.). De apostel behandelt gewoonlijk met de tederste toegeeflijkheid zo'n geloofsrichting, omdat die in de openbaring van God onder het Oude Testament haar wortel heeft en op de geschiedkundige ontwikkeling van het volk van Israël berust, in zo verre die namelijk zich niet direct tegenover de evangelische leer van de zaligheid stelt (1 Kor. 9: 20. Hand. 16: 3; 18: 18, 21; 21: 20 vv.). Evenzo had de apostelraad te Jeruzalem de Christenen uit de heiden en vooral aanbevelen, om verdraagzaam en verschonend te handelen jegens de angstige zorgen van de Christenen uit de Joden, voor de verontreiniging met de afgoden of de afgodenoffers (Hand. 15: 20, 29; 21: 25). Nu vinden wij als karakteristiek kenteken van de zwakken ook het achten van de ene dag boven de anderen. De Joodse Christenen van deze richting zullen van degenen, die slechts moeskruiden aten, wel onderscheiden moeten worden als de strengere, waarschijnlijk Palestijnse Christenen uit de Joden (Hand. 21: 20 vv.). Van deze zullen er wel weinige te Rome gevestigd geweest zijn, waarom hun kiezen van dagen in vs. 5 v. alleen van terzijde wordt genoemd.

Dit rustte zeker daarop, dat de sabbat van het begin van de schepping geheiligd was.

Evenals de naam "zwakken" niet onvoorwaardelijk berisping is, zo is de naam "sterken" niet onvoorwaardelijk lof. De zwakke is zijn bevreesdheid tot een zekere bescherming, zolang hij zijn zwakheid zuiver houdt, d. i. niet tot een regel voor anderen maakt, daarentegen wordt voor de sterke zijn op zichzelf rechtmatig gevoel van vrijheid soms gevaarlijk tot zelfverheffing - deze stellingen zouden door de voorbeelden van vrome katholieken en niet vrome protestanten kunnen worden bevestigd. Evenwel is het standpunt van de sterke het hogere, en de apostel zegt uitdrukkelijk: de sterke zal in zijn vrijheid van het geloof blijven staan. Hij spreekt daar alleen van de toestand van de sterke in anderen, niet van ieder in het bijzonder, want dat sommigen, die sterken geacht waren, tot losbandigheid vervielen, dat had hij reeds vroeger ondervonden; maar in anderen is zijn woord heerlijk vervuld.

5. De een, die bij de zwakken wordt gerekend, acht wel de ene dag boven de andere dag als een heilige dag (Gal. 4: 10. Kol. 2: 16); maar de ander acht in zijn sterker geloof al de dagen gelijk 1) en wil ze alle voor even heilig gehouden hebben. Een ieder, zowel de een, die tussen de dagen onderscheid maakt, als de ander, die het niet maakt, moet in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd²⁾ zijn en moet zich voor zichzelf overeenkomstig zijn overtuiging gedragen, maar mijdt daarbij het oordelen en verachten van anderen.

1) In het "acht alle dagen gelijk" wordt de oud-apostolische mening uitgesproken, die geen bijzondere feesten onderscheidde, omdat het gehele leven in Christus hun een feest was geworden. Toen de bloeitijd van het Christendom verdween, moest intussen de behoefte zich weer doen voelen, om in de algemene stroom van het dagelijks leven lichtpunten op de voorgrond te stellen.

Volgens de ideale opvatting moet het gehele leven van de Christen een onafgebroken zondag, iedere dag en ieder uur aan de dienst van de Heere gewijd zijn. Wat ons hier als zedelijk doel voor ogen zweeft, dat wij hier ernstig moeten najagen, dat zal eens ook zijn volle verwezenlijking vinden in de eeuwige sabbatsrust van de heilige, die Gods volk beloofd is (Hebr. 4: 1 vv.). Maar evenals onze menselijke beperktheid een plaatselijke cultus verlangt, zo maakt ook het tijdelijk karakter van ons bestaan en de natuur van onze beroepsbezigheden reeds omwille van de orde de afzondering van zekere uren en dagen tot uitsluitend godsdienstig gebruik noodzakelijk. Terwijl het "waar en wanneer" wel niet van de diepere Oud-Testamentische opvatting, maar toch van de populaire Joodse, alsook van de heidense

godsverering, in tegenstelling met het "overal en altijd" van de Christelijke godsverering stond, kan zich daarentegen de laatste zonder schade door haar universalisme naar plaats en tijd accommoderen en zij doet het ook, tot de aardse orde van zaken geheel in een hemels en eeuwig aanzijn verheerlijkt zal zijn. Eveneens is het ook met het gebed; wij moeten altijd in biddende stemming en biddend van geest zijn, ons hele leven moet een onafgebroken gebed zijn (1 Thessalonicenzen. 5: 17). Desalniettemin moeten zij op zekere tijden bidden in engere zin en ons hart in bede, voorbede en dankzegging voor God uitstorten. Uit dit gezichtspunt moeten dan de feesttijden van de Kerk beschouwd worden, niet als een Joods juk, maar als een heilzame, onontbeerlijke instelling van de evangelische vrijheid, waarin de Christen zich verheugt en dankbaar verheugt, zich boven het gewoel van het dagelijks leven en werken tot het genot van hemels genieten verheft en al zijn beroepsbezigheden aan de dienst van God toewijdt. Zij zijn geen middel om snel gedaan te hebben, zodat men, zoals helaas nog heden door vele Christenen in hun vleeselijk Joodse gezindheid geschiedt, zijn vroomheid tot de zondag en de bidstonden beperkt en daar als het ware zijn rekening met God weer voor een hele week aanzuivert, om in deze de wereld des te ongehinderder te dienen. Zij zijn integendeel een middel om steeds meer te komen tot het bidden zonder ophouden en tot die toestand te brengen dat het onderscheid tussen profane en heilige tijden zal verdwijnen, wanneer wij altijd voor de troon van God zullen zijn en Hem zullen dienen dag en nacht.

2) Tot zekerheid in enige overtuiging kan men alleen dan komen, wanneer deze op goddelijke grond berust. Daarom wil de apostel niet terughouden van het onderzoeken van de goddelijke waarheid en de zwakken alleen laten bouwen op de zandgrond van hun eigen meningen; maar juist door het streven naar zekerheid, door het onderzoek moet ieder van hen waarlijk bevestigd worden. (V.).

Het volgende vers is dan een leidraad, volgens welken ieder in zijn geestelijk leven van zijn overtuiging verzekerd moet worden; hoe meer iemand zijn mening godsdienstig probeert te heiligen, voor de Heere Jezus te brengen, in dankzegging probeert om te wenden (in plaats van zich oordelend boven andersdenkenden te verheffen of in verachting op hen neer te zien), des te meer moet hij er toe komen om in het licht van God het ware en het valse te onderscheiden.

De beide richtingen worden tot op deze dag onder Christenen gevonden, en zelden verstaan haar woordvoerders elkaar geheel. Het onderscheid tussen heden en de tijd van de apostelen ligt alleen omtrent de zaak, om welke de strengere en de vrijere richting van elkaar afwijken. In onze dagen zijn de vragen, waarbij de meningen zich verdelen, bijvoorbeeld die, of een Christen bloed mag eten, sterken drank drinken, tabak roken, of hij aan deze en andere openbare gemakkelikheden mag deelnemen. Daarom is het voor ons van groot gewicht, dat wij in ons hoofdstuk, zowel als in de eerste brief aan de Corinthiërs, bepaalde en duidelijke aanwijzingen van de apostel bezitten over de hoofdgedachten, die dergelijke twistpunten beslissen.

Van vroegeren tijd aan heeft men in de kerk deze Christelijke leer op het gedrag van de Christens in alle zogenaamde middenzaken (adiaphora) toegepast, d. i. op zaken, die door God noch verboden, noch geboden zijn. Dat sterke drank op zichzelf een schadelijk vergif is en dus het gebruik er van een zonde is tegen het vijfde gebod, is een bewering, waarvoor niet meer grond aanwezig is dan voor menige andere van die aard, bijvoorbeeld dat koffie en tabak vergiften zouden zijn. Iets anders is het daarentegen, als velen er bedenkingen tegen maken, om iets met dankzegging te drinken dat de duivel tot een middel maakt om zo vele mensen in de diepste ellende te storten, ja te vermoorden. Wanneer zo ook dergelijke

genietingen, die boven de nooddrift van het lichaam gaan, voor een Christen hinderlijk zijn of in zijn liefde tot de naaste, zodat hij de armen onthoudt, wat hij tot goede verzorging van zijn lichaam nodig heeft, of dat het hem hinderlijk is in volkomen heldere, blij overgave van lichaam en ziel aan de dienst van God met bidden en werken, dan zijn het voor hem geen middenzaken meer, maar zaken tegen de liefde van God en van de naaste, die hij niet met dankzegging kan genieten. Die uit vrees van hindernissen te ondervinden in een heilig leven, in liefde zoveel mogelijk ontberingen zich getroost, doet zeker goed. Die zich aan de verzoeking om slaaf van enig genot te worden, door gehele onthouding onttrekt in gevoel van eigen zwakheid, doet ook niet kwaad. Maar zij handelen niet naar het geloof en de liefde, die hun eigen keus en handelwijze in dergelijke uitwendige zaken tot een wezenlijk stuk van het Christelijk leven maken en de broeders veroordelen, die een andere zienswijze hebben.

6. Die de dag waarneemt, zo denkt een ieder, die sterk is in het geloof, die neemt hem waar de Heere, die wil er Hem mee dienen en naar Zijn wil leven, zoals hij die mag erkennen. En die de dag niet waarneemt, zo denkt van zijn kant weer de zwakkere, die neemt hem niet waar de Heere, omdat hij alle dagen op gelijke manier heilig wil houden. Die, om hier weer op het in vs. 2-4 besproken onderscheid terug te komen, daar eet, die eet zulks de Heere, zo houdt zich het zwakkere deel, dat hem ziet eten, overtuigd, a) want hij dankt God, hij zendt ook zijn tafelgebed over het vlees, dat hij wil genieten tot God op, hetgeen hij niet zou doen, als hij moest vrezen door zo'n genot Christus te verliezen en van de genade te vervallen (Gal. 5: 4). En die niet eet, die, zo houdt zich ook aan de andere kant de sterke in het geloof omtrent hem overtuigd, eet zulks de Heere niet, die vermijdt het genot van vlees en wijn om Christus wil, om Hem op zijn manier trouw te blijven en hij dankt God voor zijn mindere voedsel, voor zijn moeskruident, omdat hij van mening is dat hij juist door zo'n onthouding het best het belang van zijn Heer kan waarnemen.

a) 1 Kor. 10: 31. 1 Tim. 4: 3

De apostel veronderstelt in liefde van elk van de beide partijen, wat hij wil, dat de een van de andere veronderstelt. Zijn manier van uitdrukking bevat een indirecte eis tot wederkerig erkennen en verdragen en tevens een indirecte vermaning voor iedereen om zichzelf te beproeven, of hij ook gezind is en handelt volgens hetgeen de apostel met vertrouwen veronderstelt. Evenals nu echter de veronderstelling, hier uitgesproken, zo sluit ook, wat in de eerstvolgende verzen wordt gezegd, een indirect dringen tot zelfonderzoek en tot werkelijk vervullen van het veronderstelde in zich. Zoals namelijk de apostel op onze plaats veronderstelt dat het houden van dagen en het niet houden, het eten en niet eten in de dienst van de Heere en Hem ter eer geschiedt, dan veronderstelt hij daarom, dat in het algemeen niemand onder de Christenen voor zichzelf, maar ieder voor de Heere leeft en sterft, waardoor de juistheid van de eerste veronderstelling bevestigd wordt. Want die zich in het algemeen aan de Heere heeft toegewijd, die heeft zich ook in bijzondere zaken aan Hem toegewijd.

7. Als ik nu op de zo-even genoemde manier aanneem, dat de ene onder u evenzeer als de andere wat zij doen of niet doen, niet tot eer of voordeel van zichzelf doen, maar voor Hem, die ons aller hoofd is, dan neem ik niet meer aan, dan wat bij Christenen werkelijk het geval is. a) Want niemand van ons, die ons naar Christus noemen, leeft voor zichzelf, niemand leidt zo'n leven alsof eigen wil hem wet en eigen persoon zijn doel was en hij dus eigen voordeel en eigen eer zou najagen en niemand sterft voor zichzelf (2 Kor. 5: 15).

a) Gal. 2: 20. 1 Thessalonicenzen. 5: 10. 1 Petrus 4: 2.

8. Want hetzij dat wij leven, wij leven voor de Heere Jezus Christus; hetzij dat wij sterven, wij sterven voor de Heere. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn van de Heere, wij zijn in al onze daden (1 Kor. 10: 31), zowel als bij alle ondervindingen Zijn eigendom.

Er is hier niet van onze objectieve, maar van onze subjectieve afhankelijkheid van de Heere sprake; want dat leven en dood in Zijn hand zijn, daarmee zou slechts een algemeen menselijke, geen specifiek Christelijke betrekking zijn uitgedrukt. Eveneens moet men bij de uitdrukking: "hetzij dat wij sterven, wij sterven voor de Heere" niet denken aan een leven de Heere na de dood, maar aan een voor de Heere sterven bij het einde van dit leven. Hier treedt dus het sterven volgens de noodzakelijkheid van de natuur op in de vorm van een zedelijk vrije, voor God welgevallige daad. De Christen offert zijn leven niet slechts op in de dienst en ter eer van de Heere in vrijwillige overgave, maar hij lijdt ook de dood, gehoorzaam aan de goddelijke beschikking in blij ontvangen daarvan, terwijl daarentegen hij zichzelf leeft en zichzelf sterft, die naar eigen wil of met tegenzin leeft en eveneens met tegenzin of naar eigen wil sterft.

Ook het sterven van de Christen - op zo'n ideale manier is Paulus zich bewust van de zedelijke macht en toewijding van de levensgemeenschap met Christus - is een zedelijke daad in de verhouding van het toebehoren aan Christus, terwijl hij in de dood weet en voelt, dat hij in die betrekking met zijn leven gestaan heeft en nu ook met zijn sterven staat. Het is het zichzelf bewuste sterven in de Heere (Openbaring 14: 13, vgl. Fil. 1: 20. Rom. 8: 38).

Aan het houden en niet houden, het eten en niet eten (vs. 6) ligt een sterkere tegenstelling ten grondslag, het leven en sterven, maar beide zijn daarin een, dat wij van de Heere zijn, Hem toebehoren.

Als God het gewild had, zou een ieder van ons tot Hem gegaan zijn op het ogenblik van zijn bekering. Het was tot onze voorbereiding voor de onsterfelijkheid niet volstrekt nodig om hier langer te blijven. Het kan de mens gebeuren om ten hemel opgenomen en bereid bevonden te worden, om deel te hebben aan de erfenis van de heilige in het licht, ofschoon hij pas in Jezus leerde geloven. Het is waar, dat onze heiligmaking een lang en onophoudelijk voortgaan is en wij niet volmaakt zullen zijn voordat wij ons lichaam afleggen en het heilige binnentreden zullen; nochtans had de Heere het aldus gewild, Hij zou ons van onvolmaaktheid tot volmaaktheid gebracht en ons dadelijk in de hemel genomen hebben. Waarom zijn wij dan hier? Zou God Zijn kinderen een enkel ogen blik langer dan nodig is buiten het Paradijs houden? Waarom is het leger van de levende God nog op het slagveld, terwijl een aanval hen de overwinning kon geven. Waarom dwalen Zijn kinderen nog overal onder de menigte rond, terwijl een enig woord uit Zijn mond hen in het midden van hun verwachtingen, in de hemel brengen kon. Het antwoord is: zij zijn hier opdat zij voor de Heere leven en anderen tot de kennis van Zijn liefde brengen zouden. Wij blijven op aarde, als zaaiers om het goeie zaad te verspreiden, als ploegers, om het braakland te ontginnen, als herauten om de zaligheid te verkondigen. Wij zijn hier als arbeiders van Hem en arbeiders met Hem. Laat ons toezien dat ons leven aan zijn doel beantwoorde. Dat wij ernstig, nuttig, heilig leven tot prijs van de heerlijkheid van Zijn genade. Intussen is ons verlangen met Hem te zijn en zingen wij elke dag:

Mijn hart is met Hem, Terwijl ik dag en nacht De blijde roepstem van Gods Zoon: Sta op en kom! verwacht.

Christus de Heer, wij Zijn eigendom, dat moesten zij steeds op het oog houden, dat moest hen dringen, om niet voor zichzelf, maar voor Hem te leven, om Zijn wil te volbrengen, om Hem te behagen en zo door dit beginsel in al wat zij deden en nalieten, zich te laten besturen. Zo moest het zijn bij allen en als het zo ware bij allen, dan zou hij, die de dag waarnam, zowel als hij, die hem niet waarnam, dan zou hij, die at, zowel als hij, die niet at, wel handelen. En de ene behoorde van de ander te vertrouwen dat hij uit dit beginsel handelde. Woonde dit vertrouwen in hun harten, dan zou men in plaats van elkaar te verachten en te veroordelen, in elkaars gedrag berusten, het billijken en goedkeuren, Christus de Heer, wij Zijn eigendom. Wat een troostrijke waarheid. Ja, dit is onze troost, onze enige troost, dat wij met lichaam en ziel beide in leven en sterven niet onszelf, maar Hem, onze trouwe Zaligmaker eigen zijn, die met Zijn dierbaar bloed voor al onze zonden volkomen betaald en ons uit alle geweld van de duivel verlost heeft, die ons zo bewaart, dat zonder de wil van onze hemelse Vader geen haar van ons hoofd kan vallen, ja, dat ons alle ding tot onze zaligheid moet dienen en die ons door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert en hem voortaan te leven, van harte willig en bereid maakt.

9. Want daarvoor is Christus naar Gods bedoelen, ook gestorven en opgestaan en weer levend geworden, na Zijn opstanding opnieuw in een leven getreden, dat tot de mensenwereld in betrekking stond, opdat Hij beide over doden en levenden heersen en ook eens over allen als Rechter zitten zou (Hand. 10: 42. 2 Tim. 4: 1 Daarmee zijn wij echter verplicht, zoals wij daardoor ook de macht hebben, om voor Hem te leven en te sterven (1 Thessalonicenzen. 5: 9. v.).

Volgens een korte meer juiste lezing van de grondtekst moet alleen worden vertaald: "Is Christus gestorven en weer levend geworden." De apostel legt hierop niet de nadruk, dat de Heere niet in de dood is gebleven, maar dat Hij gestorven en zo uit de dood in Zijn tegenwoordig leven is ingegaan. Daardoor heeft Hij een leven verkregen, waarin de tegenstelling van leven en dood is opgeheven en Hij onze Heere is, hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven. In zo'n recht om Zich objectief ons ten Heere te stellen, ligt verder de plicht van onze subjectieve verhouding als dienstknecht ten opzichte van Hem. Naar deze tweede lezing nu bestaat tussen voor- en nazin een parallelisme. Aan de ene kant komen de beide woorden "gestorven" en "doden", aan de andere kant "levend geworden" en "levenden" overeen. De uitleggers verklaren dat, zich beroepende op Rom. 10: 10, in de regel voor een zuiver formeel parallelisme, zodat Paulus niet wilde zeggen dat Christus gestorven is, opdat Hij Heer over doden zou zijn en weer levend geworden, opdat Hij het over levenden zou wezen. Zeker is de afwisseling van de uitdrukkingen in zoverre slechts formeel, als aan de ene kant het "sterven en levend worden" en aan de andere kant het "doden en levenden" moet worden bij elkaar genomen in deze zin: door dood en opstanding samen heeft Christus het recht als Heerser beide over doden en levenden verworven. Maar aan het formele parallelisme ligt volgens 1 Petrus 3: 18 vv. Efeze. 4: 9 vv. Fil. 2: 10 vv. toch ook een materieel ten grondslag.

10. Maar u, die niet eet, waarom oordeelt u uw broeder, die daar eet, als ware het met zijn Christendom geen ernst? Of ook u, die eet, wat veracht u uw broeder die niet eet, als ware hij een bijgelovige, een kleingeestige dwaas? a) Want wij zullen allen, zowel zij, die op een vrijer standpunt staan, als anderen, die een meer vreesachtig geweten hebben, voor de rechterstoel van Christus gesteld worden, om uit de mond van Hem, die de Heere is over levenden en doden (vs. 9. Joh. 5: 27) ons oordeel te ontvangen (2 Kor. 5: 10).

a) MATTHEUS. 25: 31.

Het "maar u", waarmee de apostel dit vers begint, geeft het contrast te kennen, waarin het door hem bestrafte oordelen aan de een en het verdoemen aan de andere kant (welk laatste echter ook een oordelen in zich bevat), met de heerschappij van Christus staat.

Boven (vs 4) stond het "u" in tegenstelling tot de vreemde knecht, die echter een broeder genoemd is. Evenals echter het richten over de broeder in het heersersambt van Christus ingrijpt, dan probeert het ook Hem Zijn rechterlijke macht te ontrukken.

11. Want (of "Evenals er is geschreven in Jes. 45: 23, welk woord men ook op de jongste dag kan toepassen als Zijn woord tot volkomen vervulling zal komen: Ik leef, zegt de Heere; voor Mij zal elke knie zich buigen (Fil. 2: 10) en alle tong zal God belijden als de enige Heer.

Merkwaardig is deze plaats, evenals reeds vs. 8 en 9 daardoor, dat zij een krachtige getuigenis voor Christus' Godheid geeft, ja, het daaruit blijkt, hoe gereed de apostel is, wat in het Oude Testament van God de Allerhoogste gezegd wordt, op Christus toe te passen. (V.).

De apostel wil hier niet de Godheid van Christus bewijzen, maar hij wil te kennen geven dat wij voor Christus' rechterstoel gesteld zullen worden, waarom in het citaat op "mij" en "God" de nadruk rust. Omdat hij u echter zijn bewijs geeft door een aangehaalde plaats, waarin God, de Heere, als Heer en Rechter optreedt, volgt onmiddellijk vanzelf dat met dit woord: "God" en "Heere" Christus bedoeld is. Ook op andere plaatsen wordt het woord "Heere" als predikaat van Christus gebruikt, om Hem te noemen als de Jehova van het Oude Verbond. Dat de hier aangehaalde plaats van Jesaja direct op Christus moet worden toegepast, wijst Fil. 2: 10 vv. aan.

12. a) Zo dan, zoals wij uit dit woord van de Schrift opmerken, een ieder van ons zonder uitzondering, omdat toch daar sprake is van alle knieën en van alle tongen, zal eens voor zichzelf voor God rekenschap geven. Ieder zal op zijn doen en laten hier op aarde en dus tegenwoordig vooral daarop moeten toezien, hoe hij dan zelf zal kunnen bestaan (MATTHEUS. 12: 36. Gal. 4: 5 v.).

a) Ps. 62: 13. Jer. 17: 10; 32: 19. 2 Kor. 5: 10. Gal. 6: 5. Openbaring 2: 23; 22: 12.

13. Laat ons dan elkaar niet meer, zoals dat nog zo veelvuldig onder ons plaats heeft, oordelen (1 Kor. 4: 5); maar oordeel dit liever in plaats van een rechterlijk vonnis te vellen, neemt liever een zedelijkoordeel, door dit tot uw levensregel te maken, dat u en hiermee wend ik mij vooral tot u, de sterken, die ik reeds in vs. 1 vermaand heb, niemand te kwetsen, de broeder geen aanstoot of ergernis geeft, hem niets in de weg legt, waardoor hij ten val zou kunnen komen.

In het vorige heeft de apostel aangetoond dat hij, die niet eet, noch vanwege de anderen (vs. 3-9), noch vanwege zichzelf (vs. 10-12) reden of recht heeft om degene ongunstig te beoordelen die eet en dat de laatste evenmin reden of recht heeft om op de eersten met minachting neer te zien. Nu gaat hij daarentegen over tot een aanwijzing, die bijna uitsluitend op het eten betrekking heeft. Die niet eet, kan hierin niets veranderen, omdat hij inwendig gehouden is om niet te eten; die daarentegen eet, kan het eten laten, omdat hij inwendig vrij is om het zo of anders te doen.

Alles is op zichzelf rein, zegt de apostel; maar het is niet billijk, naar het een of ander op zichzelf dwaze principe zonder meer te handelen, omdat het op zichzelf beschouwd juist is, maar niet voor uw zwakke broeder.

Tegenover de zaak op zichzelf beschouwd, wordt haar subjectieve voorstelling gesteld. Is zij daarin onrein, dan is zij het ook werkelijk voor de persoon, die daarmee te doen heeft; deze zou zij in zedelijk opzicht verontreinigen door het genot, omdat hij deed, wat hij voor ongeoorloofd hield. Terwijl de woorden: "aanstoot" of "ergernis" in Hoofdstuk 9: 33 in gelijke zin verbonden zijn, worden hier beide uitdrukkingen door een "of" grammatisch van elkaar gescheiden en het volgende staat het niet alleen toe, maar schijnt het zelfs te eisen om het ook in onderscheidenen zin op te vatten, namelijk "aanstoot" van een zich stoten aan de overtuiging van een ander, die niet ten gevolge heeft een wankelen van eigen mening of een overgeven tot de tegenovergestelde overtuiging, maar alleen afkeer en droefheid (vs. 15).

De angstvallige broeder kan zich of verbitteren en nog meer in zijn verkeerde mening verharderen, of zich op lichtzinnige manier heen zetten over zijn gewetensbezwaren (vs. 23) en zich vrijmaken, zonder het beginsel van de vrijheid te begrijpen.

14. a) Ik weet en ben verzekerd in de Heere Jezus over hetgeen ik zeg, ik spreek dus geenszins slechts een subjectieve mening van mijn kant uit, zoals dit wel onder bijzondere omstandigheden soms plaats heeft (1 Kor. 7: 25 en 40). En zo verzeker ik u, dat geen ding, als in dit geval vlees en wijn (vs. 21), onrein is in zichzelf en dus niet met de heiligheid van een Christen zou overeenkomen (MATTHEUS. 15: 11. 1 Kor. 10: 26. 1 Kor. 4: 4 v. dan die, zwak in geloof (vs. 2), acht iets onrein te zijn, voor die is het onrein. Hem zou het zeker verontreinigen of ontheiligen, als hij genoot, omdat hij toch zo'n genieten voor verkeerd houdt en zo zijn geweten met iets, dat voor hem zonde is, bezoedelde (vs 23. 1 Kor. 8: 7. Tit. 1: 15).

a) Hand. 10: 15. 1 Kor. 8: 4. 1 Tim. 4: 4.

15. Daarnaar kunt u, die meent, dat u alles eten mag (vs. 2), als u met uzelf alleen te doen heeft (vs. 22), u ook gedragen. Maar als u met anderen te doen heeft en uw broeder, wiens geweten hem het eten van zulk voedsel, als u geniet, verbiedt, omwille van het voedsel bedroefd wordt, omdat hij u iets ziet eten, waarvan hij denkt dat daardoor de heiligheid van de Christelijke staat in het algemeen wordt bezoedeld en in het bijzonder uw verhouding tot Christus wordt geschonden, dan wandelt u door het verwekken van zo'n aanstoot (vs. 13), niet meer naar liefde. Deze gebiedt u integendeel de broeder die droefheid te sparen, al is het dat die ook op een ingebeeelde grond rust. a) Verderf die niet met uw voedsel daardoor, dat u het hem als iets verkeers zou doen voorkomen, dat hij tot de Christelijke gemeente was overgegaan, omdat hij hier een gedrag ziet, dat hem als ongebondenheid en wetteloosheid voorkomt; verderf hem niet, waarvoor Christus gestorven is. Heeft Hij, de Heere, om deze zalig te maken zelfs Zijn leven gegeven, geef u dan om hem op de weg van de zaligheid te houden, toch graag het mindere, uw voedsel en uw u toekomstige vrijheid om alles te eten.

a) 1 Kor. 8: 11.

16. Zorgt u in de gemeente, die het veelbetekenende goed van de vrijheid, die wij in Christus hebben, ontvangen heeft, ervoor, dat dan uw goed, deze schat (1 Kor. 10: 29. 2 Kor. 3: 17. niet gelasterd wordt van hen, die er geen begrip van hebben, die nog niet in staat zijn vrijheid van ongebondenheid te onderscheiden.

17. Sta vrijwillig tegenover zulke angstvallige en bekrompen gemoederen van uw vrijheid af, om de gemeente van God geen ergernis te geven (1 Kor. 8: 9; 10: 32 ; u doet daarmee geen schade aan het rijk van God, op welks bezit het toch alleen aankomt. Want het koninkrijk van God is niet voedsel en drank, het bezitten daarvan hangt niet af van feitelijk te eten en drinken wat men wil, hoewel u daartoe, wat de grond van de zaak aangaat, alleszins de macht heeft (vs. 2 en 14); maar het is rechtvaardigheid voor God door het geloof in Christus Jezus en vrede ten gevolge van de verzoening met Hem en blijdschap door de Heilige Geest, vreugde in het gemoed, gewerkt door de Heilige Geest, die in het hart woont (Hoofdstuk 3: 22; 5: 1; 8: 15 vv.

18. Want die Christus in deze dingen dient, die deze drie schatten boven alles vasthoudt en zich bij alles door deze laat leiden, die is voor God welbehagelijk en aangenaam voor de mensen. De Heere acht hem een ware burger van Zijn rijk, terwijl mensen in plaats van aanstoot aan hem te nemen, zich in hem verheugen en hem proberen na te volgen.

19. Wij, die sterk zijn kunnen het gebruik maken van de vrijheid, waarvan wij ons bewust zijn, nalaten zonder aan het rijk van God iets tekort te doen. Zo dan laat ons ten opzichte van die zwakken najagen hetgeen tot de vrede dient, laat ons onze medegelovigen die droefheid (vs. 15) besparen en verder - zoeken wij hetgeen tot de stichting onder elkaar dient, daardoor dat wij ons aangenaam bij hen maken (vs. 18) en zo hen het best van hun zwakheid genezen.

Paulus wil niet degenen verschonen en verdragen, die hun lichamelijke oefening tot een noodzakelijk stuk van het rijk van God willen maken en het bezit van het rijk daardoor willen verdienen, terwijl zij het allen ontzeggen, die naar een andere mening hun dagelijks leven inrichten. Maar er zijn broeders, medegelovigen en medeheilge, die zo'n lichamelijke oefening waarnemen, niet in het verkeerde van verdienstelijkheid en ziekelijke vroomheid, maar in de vreze van een zwak geweten. Zij menen dat zij de Heilige Geest bedroeven zouden, als zij zich niet van dit of dat genieten onthielden. Bij zulke moet de overtuiging, dat het Koninkrijk van God gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest is, ons, die weten dat deze goederen door geen voedsel, kleren, gebruiken enz. teniet gedaan kunnen worden, tot beoefening van de liefde aandringen en tot het feitelijk bewijs, dat wij het rijk van God niet stellen in het bezitten en gebruiken van zaken, waarvan zij zich onthouden. Zeker behoort vrijheid bij het rijk van God, welks burgers koningen zijn. Het zou nu een armzalige vrijheid zijn en niet naar de Geest van de Heere (MATTHEUS. 17: 25 vv.), als men het verliezen zou, door zich te onthouden van het gebruik van eten of drinken of andere middenzaken. Dit is integendeel de ware vrijheid in het rijk van God, dat Christenen ten gevolge van het geloof in hun uitwendig gedrag niet gebonden zijn en toch naar de liefde in alle zaken zich tot ieders dienstknecht kunnen maken. Die alles moest eten en drinken, zou reeds niet vrij zijn, gevangen genomen onder die macht (1 Kor. 6: 12). De deelgenoten van het rijk van God mogen alles doen en alles laten, waarbij hun schat zonder schade bewaard blijft, ook het goed en de eer van het rijk, gerechtigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Gerechtigheid door het geloof, waaruit vrede met God volgt (Hoofdstuk 5: 1) en de blijdschap door de Heilige Geest (1 Thessalonicenzen. 1: 6), die niet komt en gaat als de vreugde van deze wereld, maar het deel van alle gelovigen en huisgenoten is (Hoofdstuk 15: 13), of zij vlees eten en wijn drinken, dan of zij moeskruiden eten en water drinken.

Gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest is een schone rij; alle drie verkrijgt men door de Heilige Geest, maar met de gerechtigheid begint het - de negatieve, die bestaat in de vergeving van de zonden en de positieve, die bestaat in het toedelen van de nieuwe levenstoestand; uit deze beide ontstaat dan de vrede, de herstelde juiste verhouding tot God,

tot de naaste, tot het eigen geweten en het bewustzijn daarvan; en de vrucht uit gerechtigheid en vrede voortkomend, is de blijdschap door de Heilige Geest een zaligheid, die volkomen is.

Zou deze les van de apostel over voedsel en dagen niet ook toepasselijk zijn op ons zingen en daarmee onze handelwijze in de gezangenstrijd ons zijn aangewezen? (v. L.).

20. Verbreek, zo herhaal ik mijn vermaning van vs. 15 weer in een ander opzicht, het werk van God niet omwille van het voedsel. Het is toch een zaak van geringe betekenis (1 Kor. 6: 13) of een voedsel genoten mag worden, of dat men zich van die, zoals de zwakke meent, moet onthouden, dat u zou willen dwingen alles, zoals u doet, te eten, iemand, in wie het Christendom wel een werk begonnen heeft, maar in wie toch nog velerlei zwakheid is (Fil. 1: 6. 1 Kor. 3: 9 a) Alle dingen zijn wel rein op zichzelf, zoals ik reeds in vs. 15 heb verklaard, maar hetgeen op zichzelf rein is, is kwaad, is een genot, dat zondig is en een oordeel meevoert (vs. 23), de mens, die met aanstoot eet; het is verkeerd als hem het geweten, zoals het gesteld is, het genot verbiedt en onder het eten met geweld door hem wordt onderdrukt.

a) Tit. 1: 15.

21. Het is goed, voor u, die zonder zo'n aanstoot voor uzelf kunt eten en drinken wat u wilt, geen vlees te eten noch wijn te drinken, noch iets wat het dan ook zij (1 Kor. 10: 31), waaraan uw broeder zich stoot of geërgerd wordt, of waarin hij zwak is, zelfs wanneer zijn zwakheid niet tot een eigenlijk aanstoot of ergernis nemen voortgaat (1 Kor. 8: 10 vv. ; 10: 32-11: 1

22. Heeft u geloof dat u alles mag eten (vs. 2)? Heb dat overal, waar u met zwakke broeders te doen heeft, bij uzelf voor God, draag dat niet tot een aanstoot voor anderen openlijk ten toon (1 Kor. 14: 28) en dring dat aan degenen, die het niet hebben, niet op tot een ergernis voor hen. Zalig is degenen, die eten alleen hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt, wiens geweten hem niet beschuldigt als hij iets doet, maar bij zichzelf verzekerd is juist te handelen in hetgeen hij doet.

23. Maar die twijfelt, als hij eet, of het wel goed en geoorloofd is en zich daarmee bij de sterken voegt zonder inwendig tot hen te behoren, is veroordeeld, is het goddelijk oordeel van de verdoemenis ten prooi geworden (Joh. 3: 18), omdat hij niet uit het geloof eet, maar uit dienstbaarheid aan mensen, zij het mensenvrees, of zucht om mensen te behagen. En zo is ook hier als algemene grondregel toe te passen: a) al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

a) Tit. 1: 15.

Nu begrijpen wij, waarom het voor de apostel van zo grote betekenis is dat de zwakken, die de eerste stap in het Christendom hebben gezet, die de invloed daarvan in het gehele dagelijks leven nog niet bij ervaring hebben leren kennen, liefderijk worden opgenomen en niet in hun geweten geërgerd. Hij wil ze als tedere plantjes zien behandelen, die men niet bestormt met het zoeken van vrucht, zoals de zon die rijpt aan bomen met stammen, noch ze aan de stormen blootstelt, die voor vastgewortelde eiken goed is. Zij zijn in gevaar om te verliezen, wat zij bezitten, wanneer men hen dringt om te geven wat zij niet kunnen.

Men verstaat het woord "al wat niet uit het geloof is, dat is zonde", verkeerd, als men met Augustinus daaruit de stelling afleidt dat alle deugden van de heidenen blinkende zonden zijn, eveneens alle maatschappelijke braafheid van onbekeerden beoordeelt, alsmede alle tegenwoordige beschaving. Het is niet juist als men de gelovigen voor volmaakt houdt, maar

nog verkeerder als men van deze slechts volkomen ongelovigen onderscheidt. Ons woord doelt niet op heidenen of onbekeerde Christenen, maar eigenlijk op ontwaakte belijders van het Evangelie. Tot deze richt het de eis om alles te laten wat zij niet met volkomen blijdschap van het geloof kunnen doen.

De Christen bezondigt zich met alles, wat hij anders doet dan op grond van zijn geloofsvertrouwen op God, waartoe dit hem geen recht geeft, daartoe heeft hij ook geen recht. Lijdt hij dus aan een zwakheid, waarmee toch oprechtheid wel samen kan gaan, dan moet hij zich onthouden van alles, dat bij hem de grond zou missen, onder welke het alleen Christelijk recht gedaan is.

Waar het de positieve geboden of geboden van God aangaat, heeft de subjectieve overtuiging in het geheel geen stem. In adiaphora - d. i. niet: in zedelijk onverschillige zaken, want die zijn er eigenlijk niet, maar in de zodanige, waarvoor geen objectieve norma mogelijk is, omdat zij door de omstandigheden nu een zedelijk goed en dan weer verwerpelijk kunnen worden, waarin de meerdere of mindere ontwikkeling van de subjectiviteit van invloed is - is de ogenblikkelijke persoonlijke overtuiging of het geloof de beslissende leidraad. Men kan daarom ook niet zeggen: het ware geloof, de juiste overtuiging mag alleen de beslissende grond tot handelen zijn, nee, ook die welke objectief verkeerd is. De overtuiging van deze aceten te Rome was objectief verkeerd; en toch raadt Paulus aan om zolang naar die mening te handelen, totdat in hen het Christelijk leven een betere overtuiging heeft teweeggebracht.

HOOFDSTUK 15

WAAROM DE ZWAKKEN IN HET GELOOF MET GEDULD MOETEN WORDEN GEDRAGEN en HOE MEN TOT EEN CHRISTELIJK LEVEN KAN KOMEN

1. Maar wij, die sterk zijn (vgl. Hoofdstuk 14: 14 en 20) zijn schuldig om, in plaats van hen, die het niet zijn, tot daden te verleiden, die tegen hun geweten zijn, de zwakheden van de onsterken te dragen, doordat wij ons zoveel oorbaar is naar hun standpunt schikken (Hoofdstuk 14: 21 v. Gal. 6: 2. 1 Kor. 9: 22). Wij moeten naar de aard van de liefde handelen en niet onszelf behagen, niet denken dat wij ons eigen standpunt tot iedere prijs moeten doordrijven. (1 Kor. 10: 33).

In het dagelijks leven wordt het zwakke door het sterke veelal onderdrukt, overweldigd. In het rijk van de Geest daarentegen is roeping en plicht voor de sterke de zwakheden van de zwakkeren te dragen. Deze zwakheden zijn zeker een last en een hinder voor de vooruitgang van de sterken, maar om de zwakken mee te nemen, moeten zij hun zwakheden op zich nemen, zoals dat regel is bij een reisgezelschap. Het dragen bestaat echter niet slechts in verdragen, maar veelmeer in een verschonen.

Terwijl hier het vermanen van de sterken wordt voortgezet, gebeurt dit met uitbreiding van hetgeen, waarop het betrekking heeft; het doelt toch niet meer alleen op het ene of andere bepaalde voorwerp van de Christelijke vrijheid, maar op alles wat in dit opzicht verschoning en zelfverloochening jegens de zwakken vordert en waarin de zorg voor hun zaligheid zich kan betonen.

2. Niemand mag zoeken zichzelf te behagen. Dat dan een ieder van ons zich gedraagt als de sterkere, die alles kan door Christus (Fil. 4: 13) en in geheel zijn gedrag, in al zijn doen en laten zijn naaste behage ten goede, tot stichting, dus tot dat doel en met dat gevolg, dat deze in het goede toeneme en in zijn geloofsleven voortgaat en zo tot een sterke opgroeit (1 Kor. 9: 19).

Zoekt u de wil van God en niet uw mening, dan zal uw naaste ook vertrouwen in u leren stellen en u zult ook invloed op hem krijgen; zolang hij de tegenovergestelde mening heeft, dat u uzelf behaagt, zal hij zich daarentegen van u wenden.

3. Want, wat het gezegde aan het einde van vs. 1 aangaat, ook Christus, die toch in alle dingen en voor alle omstandigheden ons voorbeeld is (2 Kor. 8: 9. Efez. 5: 25. Fil. 2: 5. 1 Petrus 2: 21. heeft Zichzelf niet behaagd, dat Hij in enig opzicht Zijn eigen eer zou hebben gezocht, maar met Zijn hele leven is het zo gesteld, zoals in Ps. 69: 10 profetisch van Hem en uit Zijn hele ziel geschreven is: a) "De smadingen van degenen, die U smaden, o God, zijn op Mij gevallen. "

a) Jes. 58: 4, 5.

Nam Christus om voor God te behagen in zelfverloochenende overgave aan de zaak van God de ergste versmadingen van de vijanden van God op Zich, dan blijkt daaruit dat Hij niet leefde om Zichzelf te behagen. Zo zou alleen het negatieve "Hij heeft Zichzelf niet behaagd", maar niet tevens het positieve: "de naaste behagen ten goede, tot stichting" zijn genoemd. Het eerste is echter voldoende. Want die niet leeft om zichzelf, maar om God te behagen, die

smaad verdraagt, die zal ook, omdat de dienst van God altijd ook het dienen van de broeders insluit, en ipso, de naaste behagen ten goede, tot stichting.

Een verwachting, die ik zelf heb opgewekt, kan ik zelf intrekken; en ik trok ze in, zo snel een grotere wijsheid dan de mijne, zo snel een grotere ontroering, dan die ik tot hiertoe gekend heb, haar aantal, zo snel een mij te machtige stem er zich tegen verheft; slechts een verwachting, die mij is toegebracht, die mij is gegeven en verzekerd door het Woord van God, door een stem, krachtiger dan die van mijn hart, verstand en geweten; slechts zo'n verwachting kan in alle nood en dood en aanvechting bestaan. Het mag geen hoop heten, het samenraapsel van pijnstillende denkbeelden, waar achter de mens buiten de Schrift, zich tegen de vrees van de dood en van het oordeel, die wegens zijn kwaad geweten in hem is, verschuilt en verschanst. Maar dit is de hoop, die niet beschaamt: "God is geen mens, dat Hij zou liegen. God zegt in de Schrift de zaligheid toe aan iedere zondaar, die in de Zoon gelooft; ik geloof in de Zoon; mijn zaligheid is in Hem zeker. " De Schrift, die met deze hoop vertroost, versterkt haar, doet daarin volharden. Dit is de lijdzaamheid en de vertroosting van de schriften. De Schrift, alleen de Schrift, zij is het, die mij in al mijn benauwdheden, in al mijn verdrukkingen, bij alle twijfelingen, bij alle aanvechtingen en bij de gedurige beschuldiging van mijn geweten, weer en weer en terwijl het mij van dag tot dag helderder wordt, dat ik een zondaar ben, niets dan dood en verdoemenis waardig; de Schrift alleen is het, die mij onder dat alles dezelfde verzekering van God herhalen blijft; mij meer en meer doet inzien dat de zaligheid van boetvaardige en in Christus gelovige zondaren bij Hem een van eeuwigheid besloten, op Golgotha volbrachte, onberouwelijke en onverstaanbare zake is; de Schrift, die mij meer en meer de volheid van de betekenis en de ruimte van de toepassing doet verstaan van die grote zaak tussen God en de zondaar: Genade, genade in Christus; genade tot verlossing; genade ook tot heiligmaking en liefde; genade voor genade.

EPISTEL OP DE TWEEDE ZONDAG VAN ADVENT

Zeer overeenstemmende met de advent, ja eigenlijk geheel van de wederkomst van de Heere Jezus spreekt dit Evangelie (Luk. 21: 25 vv.). Maar het epistel, die wij hier lezen, past deze bij het Evangelie en bij de adventsgedachten? Schijnbaar spreekt zij van geheel iets anders, van het verdragen van de zwakken, van de behandeling van degenen, die niet in de Christelijke vrijheid zich kunnen vinden en de vrijgemaakten van de Heere oponthoud, moeite en bezwaren veroorzaken! Maar toch wordt de hoofdinhoud van het epistel, zoals die in de laatste woorden daarvan is aangegeven, door de wijze, waarop de apostel die behandelt en door de verklaring, die die door hem verkrijgt, geheel in overeenstemming met de advent. Hij slaat een snaar aan uit de openbaring van God van het einde van de wereld en de wederkomst van Christus, die wel niet behoort onder die, die veelal worden aangeslagen, maar die naast de sterken donder van ons Evangelie een zoete, heldere melodie van de laatste tijd doet horen. Onze tekst toch wil dat wij in de kracht van de Heilige Geest volkomen hoop hebben of overvloeien van hoop, d. i. van een zeker en blij uitzicht op het einde van de periode van de wereld, waarin wij leven en het begin van een eeuwig rijk van de heerlijkheid.

Ook is de tijd van de heidenen, waarvan onze Heere onmiddellijk vóór het begin van dit Evangelie spreekt (Luk. 21: 24), dus het aannemen van de heidenen, de bekering van de volken tot Christus een juiste adventsgedachte. Christus houdt Zijn advent niet alleen onder het volk, waaraan Hij beloofd is (MATTHEUS. 21: 4 v.), maar ook onder de heidenen onder alle volken. Het is nog altijd adventstijd op aarde, want de Heere neemt de heidenen nog altijd aan en de heidenen hopen steeds meer op Hem. De zon, die op de eerste Advents-Zondag is opgegaan, neigt nog lang niet ten ondergang. Zij stijgt aan de hemel van de genade altijd

hoger en zendt haar licht in steeds wijdere kring en meer afgelegen landen. De dag van de zaligheid, die aangebroken is (2 Kor. 6: 2; vgl. Rom. 13: 11 vv.) is steeds blij om de weg te lopen (Ps. 19: 6).

Over de zegen van de komst van onze Heere Jezus Christus in de wereld: 1) welke zegen Zijn aankomst van de wereld reeds heeft aangebracht, 2) hoe wij er toe kunnen medewerken, dat deze zegen voor de wereld steeds meer en meer ten goede komt.

De vermaning tot liefde en tot hoop als een vermaning van de advent: 1) de aanmaning tot liefde en wel a) tot eendrachtige gezindheid, b) eendrachtig spreken en c) eendrachtig werken; 2) de vermaning tot hoop; van deze hoop lezen wij aan het begin en aan het einde van de tekst en zo is er ook a) een beginnende en b) een volkomen hoop.

De enige liefde van God verwekt de éne gemeente; 1) zij vertroost Joden en heidenen met de éne belofte; 2) zij schenkt aan beide ten tijde van de vervulling de ene zaligheid; 3) zij bouwt de éne gemeente in het éne heil op.

Waartoe de Heiland, die komt, ons oproept: 1) tot geduld temidden van het lijden van deze tijd; 2) tot eensgezindheid omtrent de broeders; 3) tot volkomen hoop in de kracht van de Heilige Geest.

Het geloofsleven in de liefde van Christus: het wijst de Christenen aan als 1) verbonden onder elkaar; 2) gebonden aan Christus.

De eenheid van de Christenen bij alle verschil 1) zij zijn onder elkaar eensgezind omtrent Christus, 2) eendrachtig prijzen zij met één mond God en de Vader van onze Heere Jezus Christus.

De Heiland is gekomen: 1) bij deze waarheid willen wij blijven, 2) met deze waarheid willen wij ons troosten, 3) uit deze waarheid willen wij onder elkaar leven en wandelen.

Wat is het leven van een ernstig Christen? 1) een leven in de Heilige Schrift, opdat hij toeneemt in heilzame kennis; 2) een leven in navolging van God en Christus, dat hij voortgaat op de weg van heiligmaking, 3) een leven in de hoop, dat hij geduld betoont en troost geniet in de nood en de strijd van deze wereld.

4. Want, om tenslotte bij het woord van het Oude Testament, waarop ik zo-even wees, uw gedachten nog enigszins langer te bepalen, al wat te voren geschreven is, dat is alles tezamen voor ons, tot wie het einde van de eeuwen gekomen is (1Kor. 10: 11. 1 Petrus 1: 12 en tot onze lering te voren geschreven (Hoofdstuk 4: 23 v. 2 Tim. 3: 16 Het zegt ons dat de zaligheid van God zich altijd eerst door grote moeilijkheden heeft moeten doorwerken en grote strijd moest doorstaan, maar toch zeker een heerlijk zijn doel bereikt. En dit is voor ons geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting van de schriften, die zij ons overvloedig aanbiedt, hoop hebben zouden en vertrouwen, dat wij de voltooiing van de zaligheid, waarom het voor ons te doen is, zeker nog zullen zien, nadat het toebrengen van deze reeds is gebeurd, hoe moeilijke weg vol van doornen ook daarheen moet worden afgelegd (Hoofdstuk 5: 2 vv.).

Voor de kerk van God, waarin de prediking van het Evangelie klinkt tot opwekking en onderhouding van het geloof, wordt alles wat God gesproken heeft (Hoofdstuk 3: 2) tot een

heilzame lering; want de Bijbel is het boek van diezelfde Geest, die van Christus, op de manier van het pinksterfeest uitstromend, de Christenen met licht en leven vervult en alles tot stand brengt, wat in de geschiedenis van de voorbereiding van de zaligheid is afgeschaduwd en door de heilige mannen van God is verkondigd (Hand. 3: 24). Niet alleen de woordelijke voorspelling van de toekomstige Christus en van de zaligheid in Zijn rijk (1 Petrus 1: 10 vv.), maar ook de levensbeschrijving van de heilige en de optekening van de volks-geschiedenis, alle schriftuur omtrent het besturen en werken van de Geest van Christus in het volk van de verkiezing, in zijn zeden en rechten, liederen en gebeden, spreuken en wijsheidslessen, het is alles tot lering geschreven van ons, tot wie de einden gekomen zijn van dat begin, waarvan Samuel zegt (1 Sam. 12: 22): "De Heere zal Zijn volk niet verlaten omwille van Zijn grote naam, omdat het de Heere belooft heeft, jullie tot een volk te maken"

5. Maar de God van de lijdzaamheid en van de vertroosting, God, van wie als bron alle goede gaven (Jak. 1: 17), geduld en troost komen en die ze in ons werkt door Zijn woord, geeft u als een verdere gave, welke alleen daar een plaats vindt, waar de eerste reeds aanwezig zijn, a) dat u eensgezind bent onder elkaar (Fil. 3: 16) naar Christus Jezus, naardat het overeenkomstig is met Zijn geest en Zijn voorbeeld, alsook met Zijn uitdrukkelijke wil, die Hij bijvoorbeeld in Zijn hogepriesterlijk gebed openbaart (Joh. 17: 20 v.).

a) Rom. 12: 16. 1 Kor. 1: 10. 1 Petrus 3: 8.

Dat niemand mag denken uit eigen krachten lijdzaamheid en vertroosting van de Schrift te kunnen bezitten, wijst Paulus in deze bede aan, maar dat het Gods gaven zijn, die men met gebed moet verkrijgen. Veel minder is het echter in onze macht dat iemand de gebreken van anderen zou kunnen dragen en eensgezind met anderen omtrent het geloof zou zijn.

De lijdzaamheid groeit niet in de tuin van de natuur, maar zij is Gods gave en genade. God is de ware Meester, die ze teweeg brengt. Zo kan ook een troostwoord niet in het harte post vatten, als Gods vinger het niet daarin drukt.

God trekt Zich echter onze ziel aan (Jes. 38: 17), als God van de lijdzaamheid, als die God, die lankmoedig is over de zondaar en medelijden met hem heeft, zoals de vader met zijn ziek kind en die tegelijk tot vertrouwend wachten op hem, het geduld in het lijden en in de omgang met de zwakke broeders werkt. God trekt Zich verder ons aan als God van de vertroosting, als die God, die de volkomen volheid van vertroosting in Zich sluit en de Zijnen meedeelt, om ze onder alle wederwaardigheden en droefenissen rustig en gemoedigd te houden en hen in staat te stellen al wat bitter is te genieten, terwijl Hij het voor hen verzoet. De ervaring van de goddelijke verdraagzaamheid en vertroosting uit God verandert nu het hart. Zodra de mens begint te voelen, hoe het alleen de liefde en de barmhartigheid van God is, die hem verdraagt en vertroost, zal hij ook beginnen zijn zwakke naaste te dragen en te troosten. Daar is dan reeds het begin gemaakt tot het bewaren van de eendrachtige gezindheid, die God als nadere gave aan de gelovigen wil schenken.

Bij de Romeinen was geen eensgezindheid onder elkaar; zij vormden wel een gemeente, maar dit was meer uitwendige vorm, het wezen ontbrak. Er bestond toch een verbittering tussen de gemoederen een grote scheiding was er door de gehele gemeente; aan de ene kant stonden de sterke geesten, die zich van hun Christelijke vrijheid bedienden, zonder broederlijke liefde en de zwakken aanstoot en ergernis veroorzakend; en aan de andere kant zwakke zielen met vreesachtige gewetens en angstvallig geloof, die, zoals zij door de sterken veracht werden, zich aan deze wreekten door een liefdeloos oordelen en verdoemen. Zo dreigde de gemeente,

die de Heere uit beide volken, uit Joden en heidenen had vergaderd, uit elkaar te gaan, zich in een Judaïstische en in een heiden-Christelijke sekte te verdelen. De apostel nu heeft werkelijk het zijne gedaan om de scheur te helen; nu beveelt hij de zaak aan God en bidt Hem, ook het Zijne te doen en de afgeweken vijandige broeders de ware broederzin te schenken.

Gemeenschappelijke lijdzaamheid en gemeenschappelijke vertroosting in gemeenschappelijk lijden is bron van en middel tot eendracht, vooral als de smart bestaat in het smaden en vervolgen van de kant van de vijanden van God, dat de vrienden van God tot des te sterker verenigen dringt. Evenals de Christenen ten allen tijde, zo was zeker ook de gemeente te Rome reeds voor het uitbreken van de eigenlijke, bloedige vervolging door dit ongeluk getroffen. Zo is er van de lijdzaamheid en vertroosting tot de eendracht geen toevallige overgang, maar zoals alle goede gaven van boven afdalen, zo ook de eendracht en zij moet evenzeer als lijdzaamheid en vertroosting van God worden verleend en daarom ook van Hem worden toegewenst en afgebeden.

De Christenen moeten gezindheid hebben naar Jezus Christus. Hij is niet alleen de regel, waarnaar de gezindheid moet worden beproefd, maar ook de oorzaak van de nieuwe gezindheid. Onder het kruis van Christus sterft eigen wil; daar zijn wel vele leden, maar slechts één Hoofd en één gezindheid.

6. Opdat u door zo'n liefdevolle gezindheid eendrachtig met één mond mag verheerlijken de God en Vader van onze Heere Jezus Christus (2 Kor. 1: 3; 11: 31. Efez. 1: 3 Kol. 1: 3), zoals dat plicht is van een gemeente, die in de daad en in waarheid wil beantwoorden aan de naam, die zij draagt (Hand. 2: 46 v. Efeze. 5: 19. Kol. 3: 16 v.).

Op onze plaats staat "van onze Heere Jezus Christus", terwijl aan het einde van vs. 5 staat: "naar Christus Jezus. " De verwisseling van de beide uitdrukkingen is hier van bijzondere fijnheid en juistheid. De gemeenschappelijke, onuitputtelijke bron van alle lijdzaamheid onder het Nieuwe Testament gekweekt en van alle vertroosting door het Oude Testament voorbereid, is God. Van Hem moet de gave komen voor de gelovigen, zodat zij over hetgeen hun gemeenschappelijk deel is, denken, zoals dat met de Heere Christus Jezus overeenstemt. Op deze weg van zelfvernedering alleen moeten en kunnen zij op de glorierijke weg komen, dat zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus verheerlijken, die die Jezus als de Christus verheerlijkt heeft, nadat de Christus de Jezus-weg van de vernedering is gegaan en die zij verheerlijken in het voor gevoel, dat Hij hen ook met Hem zal verheerlijken, zoals Hij hen reeds in Hem verheerlijkt heeft.

Het "eendrachtig" wil zeggen, dat allen God met één gemoed moeten prijzen - allen moeten de liefde en barmhartigheid van God bedenken, die hen zonder hun verdienste en waardigheid ten deel geworden is en zulke overweging moet in allen hetzelfde dankgevoel opwekken, dat hen tot prijs van de genade dringt. Waarvan het hart vol is, daarvan vloeit de mond over; hebben nu allen hetzelfde gemoed en dezelfde drang van de Geest, dan zal ook de uiting als een zodanige te voorschijn treden, die als uit één mond komt - dan zal alle letten op ouderdom en geslacht, op stand en beroep verre van ons blijven en alle partijdigheid zal plaats maken voor heilige eendracht.

7. Daarom, opdat het aan zo'n eensgezindheid en aan eenparig loven van God bij u niet ontbreekt, neem elkaar aan; er moet een wederkerige gemeenschap van de sterken met de zwakken en van de zwakken met de sterken zijn, zoals ook Christus ons, de ene zowel als de andere in Zijn genade aangenomen heeft, zonder de ene voor te trekken boven de andere, of

de ene achter de andere te stellen en dat wel tot de heerlijkheid van God, tot het genieten en prijzen van die heerlijkheid beide.

Christus vond in u nog veelmeer te overwinnen en heeft uw zwakheid alleen als een reden laten gelden, om u te meer in liefde na te gaan. Neem daaraan niet alleen een voorbeeld, maar bedenkt ook dat, als de Heere Christus niet zo jegens u gehandeld had, niemand van u gered zou zijn. Betaal dus de schuld, die u Hem verschuldigd bent, door een gelijk gedrag jegens de broeders; daarmee prijst u God het meest.

Zie, dat noemt Paulus de eer van God, door Christus teweeggebracht, dat Hij ons heeft aangenomen en onze zonde gedragen en teniet gedaan heeft. Zo moeten wij de zonde, verkeerdheid en gebrekkigheid van onze naaste op ons laden, die dragen, verbeteren en helpen. Als dat dan de gebrekkigen horen of ervaren, dan wordt hun hart welgemoed voor God en het moet zeggen: "O, dat is een heerlijk, genadig God, een waar Vader, die zo'n volk heeft en van hen wil, dat zij ons arme zondaars vol gebreken, niet veroordelen, niet verdoemen, niet verachten, maar aannemen, helpen en met ons omgaan, als waren onze zonden en gebreken de hunne. Wie zou zo'n God niet liefhebben, loven, prijzen en een en Hem uit de grond van zijn hart vertrouwen? Wat moet Hij zelf zijn, als Hij Zijn volk zo wil hebben.

Ook wij hebben allerlei tegenstellingen onder ons; ook onder ons zijn zwakken en sterken, ja, wij hebben nog een derde, huichelachtige en geveinsde partij, die noch zwak noch sterk is, maar wel werelds en slecht genoeg, om hun vleselijke vrijheid voor een Christelijke vrijheid en sterkte uit te geven. Echt, dan is het moeilijk om te verdragen om lankmoedig te zijn ter rechter- en ter linkerzijde, te bidden en te werken en niet moe te worden, totdat of het doel bereikt is, of de arbeid ten einde is, tot de verschillende partijen tot een worden, of de tegenstand van de bozen hen uit de poorten van de kerk heeft uitgevoerd, of wij door de dood ontheven zijn van de taak, vol tranen en smart om de vijanden tot Christus te brengen. Broeders, wij, die door God zijn gedrongen, heilige handen zonder toorn en twisting aan alle plaatsen of te heffen, laat ons ten allen tijde God aanroepen, dat wij de moed niet laten zakken en in het werk van de lijdzaamheid niet vertragen! Laat ons toch niemand loslaten, zolang het dag is, laat ons elkaar niet loslaten, ons niet overgeven aan het verachten van de broeder, aan die veroordelingsgeest, die anderen zijn boos "Raka" en "u dwaas" toeroept. Laat ons in oprechte trouwe liefde arbeiden, of wij misschien nog eensgezind worden, om met één stem de God en Vader van onze Heere Jezus Christus te prijzen.

8. En ik zeg, om mijn woorden "zoals ook Christus ons aangenomen heeft tot de heerlijkheid van God" (vs. 7) nader te verklaren, dat Jezus Christus een dienaar geworden is van de besnijdenis. Hij was een dienaar van de Joden geworden, zoals Hij zelf in Matth. 15: 24 betuigt, dat Hij alleen tot deze gezonden was en dit vanwege de waarheid, de waarachtigheid en getrouwheid (Hoofdstuk 3: 4) van God, opdat wij bevestigen zouden de beloftenissen van de vaderen (Hand. 3: 25 v. 2 Kor. 1: 20).

De aanneming voor ogen stellend, waarmee Christus ons allen heeft aangenomen, wil de apostel ervan spreken, hoe uit Joden en heidenen de ene heilige kerk is vergaderd; dus in de eerste plaats daarvan, dat Jezus Christus een dienaar van de besnijdenis geworden is. Als Jezus Zoon van Maria, is Christus, de Koning van Israël tot het Zijne gekomen, als een dienaar van het volk van de besnijdenis, zo'n dienaar, die zelf de besnijdenis aannam en Zich onder de wet stelde om door overgave van Zijn leven te verlossen, die onder de vloek van de wet waren. Hij deelde in de scheiding, die God door de besnijdenis tussen Joden en heidenen

had gesteld. Hij achtte Zich gezonden om de verloren schapen van het huis Israël te zoeken, Hij sloot Zich aan de Joden aan tot het ene volk, waarvan de zaligheid komt tot alle geslachten op aarde. En wel vanwege de waarheid van God is Hij geworden, wat Hij moest worden, naar de belofte de vaderen geschied. Deze belofte heeft Hij bevestigd door vervulling, opdat het profetische woord zou vaststaan, een woord van de waarachtige God, van de Held in Israël, die niet liegt en die Zijn toezegging niet berouwt.

Is nu Christus ter wille van de Joden gekomen, dan mogen ook de zwakken niet worden veracht, die uit de inzettingen van dit volk nog niet geheel tot de Christelijke vrijheid zijn doorgedrongen.

9. En verder is deze vernedering van Christus geschied, opdat de heidenen God vanwege de barmhartigheid (vgl. Hoofdstuk 11: 30) zouden verheerlijken (Hand. 10: 46; 11: 18), zoals geschreven is in Ps. 18: 50 en 2 Sam. 22: 50 : "Daarom zal Ik, Christus, die door David ben voor afgebeeld, U belijden onder de heidenen en onder hen Uw naam lofzingen. Ik zal deze eveneens inlijven in Mijn rijk. "

De heidenen, zegt de apostel, loven God vanwege de barmhartigheid; welke uitdrukking terugslaat op de voorgaande "vanwege de waarheid van God". God had tegenover de heidenen geen verplichtingen op Zich genomen; want heeft Hij ook in het Oude Testament van de roeping van de heidenen gesproken en hun bekering voorspeld, zo heeft Hij toch alleen tot Israël zo gesproken en de heidenen kunnen Hem geen woord van Zijn mond voorhouden. Als Hij ze aanneemt, dan is Hij tegenover hen daartoe niet verplicht, dan is Zijn aannemen het werk van Zijn vrije genade.

De heidenen is niets beloofd, waarom zij ook niets konden eisen, alhoewel ook de Joden de heidenen daarin gelijk zijn, dat Christus de Joden uit enkel genade beloofd is, zoals Hij de heidenen gegeven is. Maar nadat Hij beloofd is, hebben zij ook reden gehad om Hem te verwachten als die hen zou worden gegeven. Daarom hebben de Joden Christus niet alleen uit de genade van de belofte, maar ook uit de waarheid van God, die Zijn belofte moest vervullen. Maar de heidenen hebben noch de genade van de belofte, noch de waarheid van de vervulling, maar de enkele, ongehouden, ongedachte, onvoorziene barmhartigheid, die Christus hen geeft, zonder dat een plicht van de waarheid van God wordt vervuld.

10. En weer op een andere plaats, namelijk in Deut. 32: 43 zegt hij (liever "zij" namelijk de Schrift, Hoofdstuk 9: 17): "Wees vrolijk, u heidenen met Zijn volk", zoals de woorden anders dan in de Hebreeuwse bijbel in de Griekse vertaling luiden (vgl. de aanmerkingen bij de plaats zelf).

11. En weer in Ps. 117: 1 : "Looft de Heere, al u heidenen en prijst Hem, al u volken! U die vroeger heidenen was, maar nu tot volken Deze 30: 3 bent geworden (1 Petrus 2: 10).

12. En weer zegt Jesaja in Hoofdstuk 11: 10 en wel weer naar de Griekse vertaling, de Septuaginta: "Er zal zijn de wortel van Jessai (Jes. 11: 1; 53: 2. Openbaring 5: 5; 22: 16. Re 5. 5 Sir. 47: 25) en die opstaat, die zich verheffen zal, om over de heidenen te gebieden; op Hem zullen de heidenen hopen.

De vier plaatsen van het Oude Testament, die Paulus aanhaalt, hebben in het algemeen dezelfde inhoud; zij spreken van de vereniging van Joden en heidenen tot één kerk. Met elkaar vergeleken spreken zij van een voortgaan, een trapsgewijs toenemen van het grote

werk. In de eerste plaats ziet men de Verlosser van de wereld naar Zijn profetisch ambt onder het volk werkzaam, zoals Hij de grote daden van God (door Zijn apostelen) onder hen verkondigt, de Heere looft en Zijn naam lofzingt; de tweede plaats geeft de volken de toestemming om het Evangelie aan te nemen, evenals de Joden; en wat deze tweede plaats zegt als van een begin, dat wijst de derde aan als een krachtige voortgang; die voortgang stijgt in de vierde plaats tot het hoogste toppunt. De lofzinger Messias, Wiens zang het vol klinkende slotwoord heeft gevonden, zet de kroon op en wordt tot de heersende Messias. Jezus van Nazareth, de Koning van de Joden, openbaart Zich als aangebeden Heerser en vertrouwen van alle volken.

Evenals in de drie eerste plaatsen de lof van de heidenen in het algemeen, zo is in de vierde de grond en inhoud van de hoop van de heidenen en daarmee tevens van de lof van de heidenen genoemd.

Voor de Christenen uit de Joden bevatten deze citaten uit de Bijbel de vermaning: "Veracht de Christenen uit de heidenen niet, die toch geenszins tot u in zo'n verhouding staan, als was de genade vanouds aan u alleen beloofd, terwijl de heiden die niet mocht ontvangen. Deze hebben integendeel eveneens in de Schriften van de profeten de belofte van genade, met dit onderscheid, dat niet tot henzelf gesproken is, evenals tot Israël, zodat zij het zouden hebben geweten en zij God bij Zijn verbondstrouw zouden hebben kunnen aangrijpen, maar wel is van hen gesproken.

De Christenen uit de Joden moeten niet trots zijn op hun roeping en zich niet boven de Christenen uit de heidenen verheffen, want ook deze zijn geroepen. De Christenen uit de heidenen moeten echter bescheiden zijn, doordat zij gedenken aan de onverdiende genade van God, die hen heeft geroepen.

13. De God nu van de hoop (vgl. vs. 5) vervulde jullie met alle mogelijke blijdschap en met alle mogelijke vrede (Hoofdstuk 14: 17) in het geloven, in de toestand van het gelovig zijn, opdat u overvloedig mag zijn in de hoop, waarin u reeds rijk bent, door de kracht van de Heilige Geest, die ze in u werkt. Die bede heb ik voor u, opdat die hoop niet temidden van de druk van de tijden wordt uitgeblust, maar integendeel door de nevelen van het natuurlijk kleingeloof steeds heerlijker en schitterender heen breekt.

Evenals vs. 1-4 in een zegenwens (vs. 5 en 6) overgingen, zo gaat ook nu de vermaning, die met vs. 7 begon, in een zegenwens over, die tegelijk het slot van de gehele afdeling van Hoofdstuk 14 af vormt.

De zegenwens sluit zich aan de woorden in vs. 12 aan: "Op Hem zullen de heidenen, (tot welke u naar uw afkomst meestal behoort) hopen. " God is de werker van de hoop, evenals van lijdzaamheid en vertroosting en evenals volgens vs. 4 lijdzaamheid en vertroosting hoop werken en toch ook uit de reeds aanwezige hoop voortkomen, zo moet hier God als de God van de hoop de vreugde en de vrede verlenen, in zoverre beide uit de hoop voortvloeien, die zij toch ook weer zelf in hogere mate als gevolg hebben.

God is de bron van alle goede gaven en omdat Hij deze niet alleen heeft, maar zij ook Zijn eigenlijk wezen zijn, omdat Hij de liefde en de almacht niet maar bezit, maar liefde en almacht zelf is, kan Hij naar elke heerlijke eigenschap en naar elke heerlijke gave ook worden genoemd. Wat de heidenen meenden te hebben gewonnen, wanneer zij een godin, bijvoorbeeld de trouw of de hoop vereerden, dat bezit de Christen te zekerder en te krachtiger,

wanneer hij levendig inziet dat de waarachtige God de persoonlijke trouw, hoop, liefde zelf is en Hij al deze eigenschappen zó bezit, als had Hij niets dan deze. (V.).

De God van de hoop nu zal de Romeinen met alle vreugde en vrede vervullen. Blijdschap is die heilige vreugde van de Christen, die voortvloeit uit het bezitten van de zaligheid, die blijdschap heeft in zijn grote God en Heiland Jezus Christus (vs. 10). Vervult deze blijdschap alle harten, dan is er ook vrede in. Als het eigen hart blij is, dan wil het niet alleen deelgenoten van zijn vreugde hebben, de vreugde in die God, die ons in genade heeft aangenomen, maakt ons ook gewillig en werkzaam om genade te bewijzen, elke zwakheid van de broeder als een zacht juk te dragen, eendracht te betonen, de eenheid van de Geest door de liefde, de band van de volmaaktheid, te bewaren, vrede te maken en vrede te houden met iedereen. Die zich in zijn God verheugt en in deze vreugde leeft, dat nu alle strijd een einde heeft, dat er nu vrede met God is gesloten, die is een kind van de vrede, een tot vrede bereide.

Al wat in dit leven ware vreugde is, is een voorsmaak van de vreugde van het eeuwige leven; blijdschap in de Heere en Zijn woord, blijdschap in al Zijn weldaden, die lichaam en ziel blij maken, blijdschap in de werkzaamheden voor Zijn rijk overal in de wereld, blijdschap van de broeders in elkaar, van de sterken in de zwakken, die Christus niet veracht, van de zwakken en de sterken, die Christus zo sterk gemaakt heeft, aller gemeenschappelijke vreugde Jeruzalem daarboven en hier beneden. Alle ware vrede in deze wereld van onvrede en angst is een voorsmaak van de vrede in het rijk van de heerlijkheid; vrede met God door het bloed van de verzoening; vrede in tevredenheid met al Zijn wegen, die eindigen in enkel zegen, vrede in gelatenheid onder het lijden van deze tijd, dat niet te waarderen is bij de toekomstige heerlijkheid, vrede in vreedzaamheid met allen, die geroepen zijn tot dezelfde hoop van hun Christelijke roeping, aller gemeenschappelijke en diepste vrede, Hij zelf, Jezus! Met alle blijdschap en vrede vervult ons de God van de hoop in het geloven. Te geloven met ons hart de Heere Jezus Christus, in het geloof te blijven en hoe te nemen, dat éne geeft ons God in genade; zo zijn onze harten vaten en kruiken, die Hij vervult met alle blijdschap en vrede naar de mate van Zijn welbehagen.

Het vervullen van de Romeinen met blijdschap en vrede in het geloven moet hun daartoe dienen, dat zij overvloedig mogen zijn in de hoop en dat moet in hun plaats hebben door de kracht van de Heilige Geest. Door middel van deze kracht, die in hen werkt, moeten zij de Christelijke hoop, de zekerheid van de volmaking van hun zaligheid in de rijkste mate hebben. Het is de kracht van de Heilige Geest, die de hoop opwekt, onder strijd en zwakheid bewaart en sterkt en tot zekerheid brengt dat Hij, die allen geroepen heeft tot Zijn rijk en tot Zijn heerlijkheid, de Getrouwe is, die daartoe ook zal brengen.

De apostel begint hier zijn brief te sluiten, dat hij gewoonlijk deed met een zegenbede over de gemeente uit te spreken; hij bidt hun alles van God toe, wat tot versterking van hun geloof, hoop, liefde, blijdschap en vrede kan strekken en wel door de kracht van de Heilige Geest, die hij nu gedurig noemt, om de gelovigen te herinneren dat deze in de gemeente is en door Hem al de genadegaven van God de gelovigen toevloeien. De God van de hoop. De heidenen waren gewoon om voor velerlei zaken velerlei goden te hebben, maar Paulus verenigt met geestelijke wijsheid alles in God. God is de zelfstandigheid van al het goede en heerlijke; in Hem alleen is het goede en van Hem vloeit het uit. Daarom is ook onze toekomst niet buiten God, maar God zelf is onze toekomst. Hij zelf geeft, onthoudt of neemt ons, wat Zijn wijsheid en liefde goeddunkt en buiten Hemzelf bestaat er geen toekomst.

IV. Het slot van de brief. De apostel is nu aan het einde van zijn lessen en vermaningen, die hij zich had voorgenomen, aan de Romeinen te geven. Hij voegt daarom nu aan zijn brief iets toe, waarmee hij tegenover de inleiding in Hoofdstuk 1: 8 vv. een slot geeft. Aan de ene kant verontschuldigt hij zich, dat hij het gewaagd heeft aan de Romeinen te schrijven, aan de andere kant geeft hij mededelingen over het reisplan, dat hij nu heeft (vs. 14-33). Op de eerste laat hij nog een tweede slotwoord volgen tot aanbeveling van de overbrengster van de brief, met groeten van zijn kant, waarmee hij een waarschuwing verenigt en groeten van de personen, die hem te Corinthiërs omgeven. Daarna herhaalt hij de reeds vroeger uitgesproken zegenwens (Hoofdstuk 16: 1-24). Het komt eindelijk nog tot een derde slotwoord, door een rijke diepbewogene lofzegging van God, waarin zowel de eerste begroeting in Hoofdstuk 1: 1 vv. als de in Hoofdstuk 1: 16 v. genoemde hoofdgedachte van de zendbrief evenzeer opnieuw wordt gehoord, als de inhoud van het eerste slotwoord in betrekking stond tot de inhoud van het begin in Hoofdstuk 1: 8 vv. (16: 25-27). Over dit slotwoord van onze brief, dat uit verschillende delen bestaat, merkt Bengel op: de uitgang uit een hoofdstad gaat gewoonlijk door poorten met meer dan één portaal.

14. Maar, mijn broeders, ook ik zelf ben, als ik mij zo lerend en vermanend tot u wend, zoals ik in deze brief heb gedaan, verzekerd van u, dat u ook zelf vol bent van goedheid, van godsdienstig zedelijke voortreffelijkheid (Gal. 5: 22. Efeze. 5: 9), vervuld met alle kennis van de goddelijke waarheid en inzicht in de plichten, die zij u oplegt, machtig om ook elkaar te vermanen, zonder eerst nog een anderen daarvoor nodig te hebben als ik ben (2 Petrus 1: 12. 1 Joh. 2: 21)

Dat niet enkel kennis, maar naast liefdevolle tederheid ook oprechte ootmoed en werkelijk goed vertrouwen voor de gemeente te Rome in haar geheel de apostel deze woorden heeft ingegeven, blijkt zowel uit Hoofdstuk 1: 3 en 12 als uit de zaak zelf, terwijl hij in het tegengestelde geval het verwijt van onwaarachtigheid niet zou hebben kunnen ontgaan; zeker moeten de woorden tevens beschouwd worden als uitvloeisel van pedagogische wijsheid, die de mens gemakkelijker maakt tot hetgeen zij van hem zegt en dat in hem bevestigt.

Met schone bescheidenheid en oprechte ootmoed spreekt de apostel de naam "broeders" uit; de broedernaam is in zijn mond geen ijdele naam, maar met eerbied erkent hij in Christelijke broeders mannen, die men hem overeenkomen in adel door de Heilige Geest, over wier geloof ook een apostel geen meester is, maar wel een medewerker van hun blijdschap (2 Kor. 1: 24). Nadat hij zo ter ere van Christus en tot bevestiging van de broeders de hun verleende genade erkend heeft, verzwijgt hij ook de genade niet, hem voor de Romeinen en voor alle heidenen gegeven, wier werk en werktuig deze brief is.

15. Maar ik heb U ondanks de voortreffelijkheid en kennis u eigen, eensdeels te stoutelijker geschreven, broeders, doordat ik als leraar en vermaner tegenover u optrad, als u weer dit bekende indachtig makend om de genade van het apostelambt (Hoofdstuk 1: 5; 12: 3), die mij door God gegeven is, opdat ik namelijk handel volgens de plicht, mij door deze genade opgelegd.

De reden, waarom de apostel, ondanks de overtuiging die hij over de gemeente te Rome heeft uitgesproken, toch ernstige vermaningen tot haar gericht heeft, ligt, zo zegt hij hier, in zijn apostolische roeping, die hem daartoe dringt en verplicht.

Gevoel van roeping en plicht maakt stout; zo heeft dat gevoel van zijn hoge roeping de apostel gedrongen datgene te doen, wat op zichzelf als een waagstuk zou kunnen voorkomen.

Hij heeft aan een gemeente geschreven, die zonder zijn toedoen was ontstaan en waarvan hij in Hoofdstuk 1: 8 heeft gezegd, dat men van haar geloof in de hele wereld vertelde; nu laat hij zich aan het slot daarover uit, hoe hij ertoe gekomen is, haar zo'n brief te schrijven.

16. Opdat ik een dienaar van Jezus Christus ben onder, voor en ten behoeve van de heidenen (Hoofdstuk 11: 13), het Evangelie van God bedienend op priesterlijke wijze, opdat de offerande van de heidenen aangenaam wordt, geheiligd door de Heilige Geest (Hand. 26: 18), opdat zij dat Evangelie in geloof aannemen, door de Geest van God wedergeboren.

Paulus stelt zijn apostolisch ambt in het bewustzijn van de grote waarde daarvan niet slechts voor als een openbare bediening, maar als een priesterlijke offerdienst. Daarbij is het Evangelie wel niet, zoals de vertaling van Luther dit ten onrechte uitdrukt, het offer, dat wordt gebracht, maar wel het goddelijk instituut, dat door het offer wordt waargenomen of priesterlijk bediend. Het offer, dat Paulus als priester van Jezus Christus aan God aanbiedt, bestaat uit de heidenen, die door het Evangelie bekeerd zijn en door de Geest tot Gods eigendom geheiligd.

Zoals Hoofdstuk 12: 1 een hoofdplaats is voor de Nieuw-Testamentische leer van het algemene priesterschap van de gelovigen, zo is dat ons vers voor het recht, om het dienen in het woord als een priesterlijk ambt voor te stellen.

17. Zo heb ik dan, omdat ik de genade van God heb ontvangen om de apostel van de heidenen te zijn, om ze Hem door priesterlijke bediening van het Evangelies ten offer te brengen (vs. 15 v.), - zo heb ik dan roem in Christus Jezus, in die dingen, die God aangaan, als een, die zijn bepaalde plaats in de goddelijke huishouding heeft en een hem opgedragene taak moet volbrengen, wanneer ik doe, zoals ik met mijn brief gewaagd heb.

18. Want ik zou niet durven iets zeggen, niet wagen Ro 5: 7 in enig voorkomend geval iets te spreken, dat Christus door mij niet gedaan heeft, maar Hij doet dat werkelijk naar de aard en de omvang van mijn roeping tot gehoorzaamheid van de heidenen aan het geloof in Zijn naam met woord en werk.

19. Door kracht van tekenen en wonderen betoont U zich aan mij, waardoor mijn werken een opwekkende indruk teweeg brengen bij hen, die zich moeten bekeren (Hand. 13: 9 vv. ; 14: 8 vv. ; 19: 11 vv. ; 28: 3 vv. en door de kracht van de Geest van God, terwijl ook mijn woord geschiedt in betoning van de Geest en van de kracht (1 Kor. 2: 4), zodat ik van Jeruzalem af en rondom Ac 9: 30 tot Illyricum. toe, de grensscheiding tussen Oosten en Westen, het gehele land met het Evangelie van Christus vervuld heb.

20. U ziet hieruit, dat mij een heerlijke roeping gegeven is en ik zo ook zeer begerig geweest ben om overal het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus reeds door de prediking van anderen genoemd was, opdat ik niet op een andermans fundament, op een grond door andere arbeiders gelegd, zou bouwen (2 Kor. 10: 15 vv.).

Het was dan ook bij Paulus geen zwakke wens om naar Rome te komen, maar een vurige begeerte. Uit alles blijkt, dat hij een man was van kracht, die niets flauw kon doen. Paulus was ook eerezuchtig; hij koos vooral die plaatsen uit onder de Heidenen, waar nog niemand vóór Hem geweest was, om zodoende het zaad van het Evangelie in een nieuwe akker te strooien. Tot zijn eer? Immers niet, maar tot die van zijn Heer. Hij wilde aan het Evangelie de meest mogelijke uitbreiding geven. Daarin bestond zijn eerezucht en ook nog in andere dingen,

zoals in zijn ongehuwden staat en in zijn onafhankelijkheid van de gemeente door zijn eigen handenwerk. Dit alles moet strekken tot bevordering van het Evangelie en toch bleef het Paulus' eerezucht. Maar er is een heilige eerezucht, zoals er een onheilige is. Voor God te ijveren, zoals Mozes en Elia deden en Paulus deed, is een eerezucht, die uit God is en die wat meer onder de Christenen moest zijn. Waar is die wedijver onder hen, die ook in het kleine kan zeggen, wat van de Heer in het oneindige gezegd kan worden: de ijver van uw huis heeft mij verteerd. Ps. 69: 10.

21. Maar ik wilde arbeiden zoals geschreven is in Jes. 52: 15 : "Die door Hem, de knecht van God, niet was gebodschapt, die zullen het heil door Hem teweeggebracht zien en die het Evangelie van Christus niet gehoord hebben, die zullen het verstaan, die zullen het zich toe-eigenen door het in geloof aan te nemen.

Met het woord "Jeruzalem en rondom" (vs. 19) beschrijft Paulus de sfeer van het begin van Zijn werkzaamheid (Gal. 1: 15 vv. Hand. 9: 20 vv. ; 11: 25 vv.), niet, zoals men zich vaker uitdrukt, het oostelijke punt daarvan, want dit was Lycaonië, Cappadocië en Galatië (Hand. 14: 6 vv. ; 16: 6; 18: 23); in parallel daarmee staat dan Illyrië, het land langs de oostelijke kusten van de Adriatische zee, of het tegenwoordige Kroatië en Dalmatië met Bosnië, Herzogewina en Montenegro, benevens het noordelijk gedeelte van Albanië, als het einde van zijn werkzaamheid, die hij nu in het begin van het jaar 58 na Christus ten einde had gebracht. Juist om zo'n parallel moet nu Illyrië een wezenlijke, mee in te sluiten plaats van deze werkzaamheid zijn geweest en zij was dat ook volgens de uiteenzettingen in het overzicht van de gebeurtenissen van de apostolische tijd (Aanh. 2) omtrent het einde van het jaar 57. Nadat de apostel de intensiviteit van zijn werken gekarakteriseerd heeft met het woord "door kracht van tekenen en wonderen en door de kracht van de Geest van God" begint hij nu te spreken over de extensiviteit. Met het woord "tot Illyricum toe" kan niet gezegd zijn: "tot aan de grenzen van dit land, zodat het laatste niet kan gedacht worden als ook ingesloten, want anders kon in vs. 23 niet worden gezegd: "maar nu geen plaats meer hebbend in deze gewesten. " In Hand. 20: 2 moeten integendeel onder "die delen" ook Illyrië worden verstaan, hoewel vele uitleggers deze opvatting proberen te bestrijden. Onze verklaring van: "ik heb het Evangelie van Christus vervuld", in de zin van "met het Evangelie vervuld. " is dus overeenkomstig de woorden en de zaak. Paulus wil niet zeggen, dat in het beschreven gebied van het Oosten het Evangelie ook reeds overal was aangenomen, maar alleen, dat de klank daarvan overal door zijn dienst was doorgedrongen (Hoofdstuk 10: 18. Kol. 1: 25). Terwijl intussen de Schriftverklaarders het nog zeer oneens zijn, die de betekenis van de Griekse uitdrukking: "ik heb het Evangelie vervuld" eigenlijk is, brengen zij met hun onderscheiden verklaringen eigenlijk toch dezelfde zin voort. De apostel verklaart dat hij zijn priesterlijke dienst jegens het Evangelie, waarvan hij in vs. 16 de landen van het Oosten nu zover had volbracht, als dit zijn roeping was. De roeping van de apostel was namelijk overal een fundament te leggen; niet een van die aard, dat er voor het Evangelie in die landen niets meer te doen was, integendeel had hij slechts op zekere centraalplaatsen de Christelijke kerk te vestigen, waarvan het zich dan als vanzelf in steeds ruimere kringen zou verbreiden. In hoeverre de stelling, door Paulus in vs. 20 v. uitgesproken, daarop wijst, dat de gemeente te Rome niet door een andere apostel, bijvoorbeeld Petrus, zoals de Katholieke traditie beweert, gesticht zou kunnen zijn, werd reeds bij Hoofdstuk 1: 7 te kennen gegeven; ook wordt door nauwgezette Katholieke geleerden daarom ook die traditie opgegeven. Die grondregel sluit echter niet uit dat Paulus nu aan de Romeinse gemeente schrijft en het doel heeft om tot haar te komen en ook onder haar vrucht voort te brengen, alsook onder andere heidenen (Hoofdstuk 1: 13 vv.); want juist omdat nog geen van de andere apostelen daar geweest was, de gemeente zich als vanzelf had gevormd en dit op een manier gebeurd was dat hij Rome als

een arbeidsveld mocht beschouwen, dat bepaald tot zijn werkkring als apostel van de heidenen behoorde, schrijft hij aan haar met hetzelfde recht als later aan de gemeente te Kolosse, wier stichting toch ook niet onmiddellijk op zijn rekening komt, maar door Epafras tot stand was gebracht (Kol. 4: 12 v.). Wat zijn bezoek aan haar aangaat, wil hij dit ook slechts bij zijn doorreizen doen, terwijl zijn eigenlijk doel Spanje is (vs. 24).

22. Waarom ik ook menigmaal a) verhinderd ben geweest tot u te komen, zoals ik mij had voorgesteld te doen. (Hoofdstuk 1: 13).

a) 1 Thessalonicenzen. 2: 18.

23. Maar nu geen plaats meer hebbende in deze gewesten van het Oosten, niet zo'n centraal punt meer, waarvan ik mij eerst nog meester zou moeten maken, wanneer ik mijnapostolisch ambt in alle opzichten wilde volvoeren en van over vele jaren, vooral sinds ik het gezicht in Hand. 16: 9 heb gehad, groot verlangen hebbend om tot u te komen, die het centraalpunt van de westerse volken uitmaakt, denk ik mijn voornemen snel te volbrengen.

a) Rom. 1: 10; 15: 32. 1 Thessalonicenzen. 3: 10. 2 Tim. 1: 4. 2Ti

24. Zo zal ik wanneer ik naar Spanje reis (1 Makk. 8: 3, hetgeen snel zal plaats hebben (vs. 25 en 28), tot u komen; want ik hoop bij die gelegenheid in het doorreizen bij u te Rome te vertoeven en u te zien en van u daarheen, namelijk naar Spanje, geleid te worden (Hand. 15: 3; 17: 14 vv. ; 20: 38; 21: 5. 2 Kor. 1: 16 2Co) als ik eerst, voordat ik weer naar Rome reis, van jullie tegenwoordigheid eensdeels (enigszins) verzadigd zal zijn Ro 1: 11.

De Evangelieverkondiging van de apostel bewoog zich met regelmatige stappen voorwaarts. Evenals een stoutmoedig en verstandig veldheer heeft hij zich een vast en consequent plan van aanval gevormd, waarvan hij niet willekeurig en naar zijn luimen afspringt. Eerst nu hij van Jeruzalem en de omtrek daarvan het gehele Oosten tot Illyrië door het Evangelie veroverd, of minstens de hoofdplaatsen en bolwerken van het heidendom daarvoor in bezit heeft genomen, gaat hij over naar het westen, om nu van het meest westelijke punt van Spanje uit in tegengestelde richting te opereren. Rome blijft dan zeker weer slechts een plaats van doorgang, juist omdat daar reeds een grondslag gelegd was. Hij kon echter tot dit bezoek in het voorbijgaan en dit korte oponthoud te Rome tot hiertoe daarom niet komen, omdat zijn apostolisch plan voor het Oosten nog niet zo ver was volbracht.

Opmerkelijk is het, hoe Paulus kan zeggen: "nu geen plaats meer hebbend in deze gewesten", omdat hij toch nog op verre na niet overal in Griekenland en Klein-Azië had gepredikt. Wij zien hem echter steeds in de grote hoofdsteden van de provincies werken en vervolgens de verdere uitbreiding van het Evangelie van die plaatsen uit overlaten aan zijn helpers, die daar werden gevestigd. Zijn doel scheen hem daarom toe, overal een baan te breken en het Evangelie te prediken aan alle volken tot een getuigenis over hen (Luk. 24: 46. v. MATTHEUS. 24: 14) en dit plan kon hij in de oostelijke provincies als volvoerd beschouwen.

De reden, waarom Paulus niet op een andermans fundament wilde bouwen (vs. 20. 1 Kor. 3: 10), lag in het verheven bewustzijn van zijn apostolische bestemming (Hand. 26: 17 v.), volgens welke hij het grootste en moeilijkste, de grondlegging van de kerk, als van de taak van de apostel beschouwde en in het volvoeren van die taak zijn apostolische eer vond.

25. Maar nu, wat de weg aangaat, die ik nu zal volgen, reis ik naar Jeruzalem, om daar de heilige, de Christelijke gemeente te dienen (Hand. 19: 21; 20: 3 vv.).

26. Want het heeft die van Macedonië en Achaje, de gemeenten in deze landen goed gedacht, zonder door enige dwang van mijn kant daartoe gedrongen te zijn, alhoewel ik daartoe aanleiding heb gegeven een gemene handreiking te doen aan de armen onder de heilige, die te Jeruzalem zijn (Hand. 24: 17. Gal. 2: 10. 1 Kor. 16: 1 vv. 2 Kor. 8 en 9 Ga 2. 10 1Co).

27. Want het heeft hun zo goed gedacht; zij hebben dat vrijwillig gedaan, ook zijn zij, zoals ik hun van mijn kant heb voorgehouden, hun schuldenaars; a) want als de heidenen hun geestelijke goederen, de in Hoofdstuk 14: 17 genoemde goederen van het koninkrijk van de hemelen, deelachtig zijn geworden, zo zijn zij ook schuldig hen uit dankbaarheid voor die hogere goederen, van lichamelijke, stoffelijke goederen te dienen (1 Kor. 9: 11).

a) Gal. 6: 6.

De pinksterreis van Paulus naar Jeruzalem is de vijfde en laatste reis daarheen (Hand. 9: 26 vv. ; 11: 29 v. ; 15: 2 v. ; 18: 22; 21: 17 v. Aan het verzorgen (Hoofdstuk 12: 7) van de heilige liet hij zeven mannen deelnemen, eerstelingen uit de oogst van de heidenen, uit het drievoudig hoofdgebied van zijn apostolische arbeid. Deze zeven waren een teken, dat aan de heilige eerstelingen te Jeruzalem (Hoofdstuk 11: 16), een heilig deeg in de heidenwereld gelijk geworden was en de apostel van de heidenen wilde niet verder reizen ten dienste van de heidenen, voordat hij met zo'n pinksteroffer de eenheid had verzegeld van de heiligen, van die op de plaats van de duizendjarige heiligheid en die op de plaatsen van de pas geheiligde heidenen.

Niet weinige uitleggers nemen aan, dat Paulus door het gezegde in vs. 26 v. indirect en bedekt de Christenen te Rome heeft willen opwekken om de arme Christenen uit de Joden te Jeruzalem eveneens te ondersteunen; wanneer dit echter zijn doel was geweest, zou hij het wel direct en openlijk hebben gedaan en vervolgens beschouwde hij ook de collecte als gesloten. Eerder zou men hieruit kunnen afleiden, dat de apostel een herhaalde algemene herinnering wilde geven aan de Christenen uit de heidenen omtrent hun prijzenswaardig gedrag jegens hun Joodse broeders.

28. Als ik dan dit, het dienstwerk, dat ik nu in de eerste plaats moet verrichten, volbracht en hun, de Christenen daar, deze vrucht van de liefde van hun broeders en de heidenwereld (2 Kor. 8: 8. Fil. 4: 17) verzegeld zal hebben, dan zal ik door jullie stad mijn weg nemen (2 Kor. 1: 16) en naar Spanje afkomen.

29. a) En ik weet, dat ik zo op de doorreis tot u komend, met volle zegen van het Evangelie van Christus komen zal en ook u zal het aan de juiste vatbaarheid tot het aannemen van deze zegen niet ontbreken

a) Rom. 1: 11.

Het zuivere overbrengen van de verzamelde gelden was nog de hoofdzaak niet. Als echter de apostel daarenboven vertelde, met welke liefde en bereidwilligheid zij was opgebracht, dan was eerst het zegel op de gave gedrukt en de broederlijke band juist samengeknoot (Hand. 21: 19 vv.). En dat hij nu, als hij daarna naar Rome kwam, met een volle zegen van Christus (het daarbij staande "van het Evangelie" is zeker een onechte toevoeging) zou komen,

daarvan kon hij zich reeds van het begin aan verzekerd houden. Een rijke ervaring had het hem toch bevestigd, dat het niet zonder de rijkste zegen kon blijven, waar heilbegerige Christenen waren, als de apostel, die met de genade-goederen voor de kerk van God rijkelijk was toegerust, tot hen kwam.

Van Rome naar Spanje, zo dacht de apostel volgens onze plaats aan het begin van het jaar 58. Intussen werd het hem reeds in april van dat zelfde jaar duidelijk, dat te Jeruzalem ketenen en boeien hem wachtten (Hand. 20: 22 vv.). De Heere heeft andere gedachten over hem. De Schrift maakt het zeker, dat hij ten minste tot aan de lente van het jaar 63 deels te Cesarea, deels te Rome gevangen was en dat hij dus ook niet naar Rome kwam, omdat hij zich had voorgenomen daarheen te gaan, maar omdat de Heere de omstandigheden zo schikte, dat hij daarheen kwam. Volgens de algemene aanwijzing, die Paulus in Hand. 22: 21 bij zijn roeping had ontvangen, had hij het volle subjectieve recht aan de reis naar Spanje te denken. Toen hem echter de Heere in de nacht, die op het verhoor voor het Sanhedrin in het jaar 58 volgde, mededeelde (Hand. 23: 11): "zoals u van Mij te Jeruzalem getuigd heeft, zo moet u ook te Rome getuigen;" was de laatste stad het doel van zijn reis en met de prediking van het Evangelie daar zijn zending ten einde - de reis naar Spanje, die tot zijn vroegere mening behoorde, verviel vanzelf, zodat in Hand. 19: 21 niet eens aan het voornemen, dat daarop betrekking had, wordt gedacht.

Ook in alle brieven, die Paulus uit de gevangenschap te Rome heeft geschreven, is elk spoor van het vroegere reisplan naar Spanje verdwenen. In Fil. 1: 25 v. ; 2: 24 hij voor het geval van zijn bevrijding als het verdere doel niet het verre Westen, maar Macedonië, dus het terugkeren naar het Oosten, op het oog.

30. En ik bid u, broeders, door onze Heere Jezus Christus (vgl. Hoofdstuk 12: 1. 2 Kor. 10: 1) en door de liefde van de Geest, die Hij toch zeker in uw harten jegens mij als uw broeder en van de apostel van de Heere heeft gewerkt (Gal. 5: 22) dat u met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij (Kol. 4: 12. 2 Kor. 1: 11. en 27. 2 Thessalonicenzen. 3: 1. Filem. 1: 22).

Het bekend zijn met de goddelijke plannen, waarop Paulus in vs. 29 heeft gewezen, was bij hem niet iets fatalistisch. Hij zegt niet, ik weet, ik moet toch te Rome komen; ik heb daarom geen voorzichtigheid, geen voorbede nodig. Het was integendeel een levendig, vrij kiezen van de plannen van de vrije persoonlijken van God, die vervuld worden door samenwerking van vrije daden van vrije wezens.

In menig opzicht kan het gebed een strijd worden genoemd. Gedeeltelijk zijn het inwendige, geestelijke vijanden, waartegen moet worden gestreden - het vlees met zijn lusten en vrees, de wereld met haar verleiding en bedreiging, de duivel, die de ziel bestormt. Gedeeltelijk zijn het uitwendige vijanden, bepaald lijden en gevaar, waartegen de gebedsstrijd moet worden gericht. Maar het gebed is niet alleen een strijd in zo verre het de vijanden van de ziel wil terugslaan, maar ook in zo verre het de vriend van de ziel wil winnen, die toeft met de verhoring en tot beproeving zich als een vijand houdt (Gen. 32: 24 vv.).

31. a) Opdat ik bevrijd mag worden van de ongehoorzamen in Judea, die mij zelfs naar het leven staan (Hand. 20: 22 vv. ; 21: 11, 27 vv. ; 22: 22; 23: 12 vv. ; 25: 3 en dat mijn dienst, die ik aan Jeruzalem doe door overbrenging van de collecte (vs. 25 vv.), aangenaam zal zijn voor de heilige, die nog zeer tegen mij zijn ingenomen (Hand. 21: 20 vv.).

a) 2 Thessalonicenzen. 3: 2.

Driemaal achter elkaar (vs. 25, 26 en 31) noemt Paulus de gelovige Joden van Jeruzalem "heiligen. " In deze was overig het heilige volk, tot hetwelk God medeburgers uit de heidenen aanneemt, terwijl daarentegen de ongelovigen in Judea, die zich verhieven op hun heilig land en hun heilige plaatsen, het heilige Israël van God, waren afgestorven. Dat hij mocht gered worden van deze kinderen van Israël, die een Ismaëlieten- en Edomieten-aard hadden, die in onverstand en ongeloof het laatste middel van hun redding, de boodschap van de zegen van het Evangelie onder de heidenen van zich stootten, daartoe moesten de Romeinen in hun gebeden hun apostel helpen strijden. Daartoe moest de geest van de liefde hen des te meer dringen, naarmate omwille van hen Paulus om zijn toewijding aan de heidenen, tot een vloek en een voetwis van zijn verblinde broeders naar het vlees geworden was. Maar ook daarom moesten zij met hem bidden, dat de dienst van de heilige gemeenschap, waarin hij naar Jeruzalem reisde, voor de heiligen aangenaam zou zijn. De geschiedenis van de apostelen (Hand. 21), wijst ons aan wat de bedoeling van deze bede is. De bevestiging van eendracht tussen de Christenen uit de Joden en die uit de heidenen, was Paulus' begeerte en de zwakke broeders te Jeruzalem, die het leven van de gelovig geworden Joden, dat met het Jodendom in strijd was, met wantrouwen en bevreemding aanzagen, te winnen en te versterken, was zijn apostolisch verlangen.

33. En de God van de vrede, die de vrede voor ons en in ons teweegbrengt (Hoofdstuk 16: 20. 2 Kor. 13: 11. Fil. 4: 9. 1 Thessalonicenzen. 5: 23. 2 Thessalonicenzen. 3: 16. Hebr. 13: 20) zij met u allen (vgl. vs. 20 en 21). Amen (Hoofdstuk 1: 25; 9: 5; 11: 36. 1 Tim. 1: 17)

Wat de apostel met Hoofdstuk 1: 8 begonnen is, is op die manier ten einde gebracht, dat het einde zich aan het begin aansluit. Want evenals hij in Hoofdstuk 1: 8-15 heeft verzekerd, dat het de wens van zijn hart is om de gemeente te bezoeken en dat hij sinds lang voornemens is geweest en altijd verhinderd was geworden om ook te Rome de boodschap van de zaligheid uit te breiden, zo heeft hij zich nu in vs. 14-32 daarover uitgesproken, krachtens welke roeping hij een brief als deze schrijft aan een gemeente, die zich in een ware Christelijke toestand bevindt en waarom hij na zijn vroegere verhinderingen ook nu liever niet zelf tot haar komt, maar eerst na een bezoek te Jeruzalem zijn voorgenomen reis naar Spanje zo zal inrichten, dat die hem over Rome leidt. Als hij nu aan het einde gekomen is met hetgeen hij aan de gemeente zakelijks had te schrijven, eindigt hij met een zegenwens en gaat vervolgens over tot hetgeen bijzondere personen aangaat.

Dat hij nu God de "God van de vrede" noemt, daartoe verkrijgt hij aanleiding door zijn strijd en hun verschilpunten.

HOOFDSTUK 16

AANBEVELING VAN FEBE. LAATSTE GROET. WAARSCHUWING EN DANKZEGGING

1. En ik beveel u de overbrengster van mijn brief, Febe, onze zuster in Christus, die een dienaar of diacones is van de gemeente, die te Kenchreën is;

Met deze woorden begint de apostel een naschrift (post-scriptum) tot zijn brief, dat zo kostbaar als klein is. Het is een prediking van de gemeenschap van de heilige met de daad in aanbevelingen en groeten, zoals de liefde van de Heilige Geest ze alleen kan ingeven. Men heeft weleens gezegd: Aanbevelingen en groeten kan ieder doen uit zijn eigen hart en verstand, zonder de Heilige Geest. Zeker kan dit ieder, maar ik ontken dat ieder zulke aanbevelingen en groeten kan neerschrijven als wij hier lezen. Aan de geest, die ons uit een geschrift toeademt, erkent men de geest, waaruit het geschreven is, en zo ook hier. Uit ieder woord waait ons die zuivere frisse, hoge berglucht tegen, die ons verkwikt, verlevendigt, zoals geen andere luchtstroom ons doen kan. Nee, de Heilige Geest heeft hier de pen niet neergelegd om door Paulus opgenomen te worden, maar Hij schreef met de mond van Paulus en de hand van Tertius.

2. Opdat u haar, terwijl zij nu op haar reis tot u komt, ontvangt in de Heere (Fil. 2: 29), zoals het de heilige betaamt, dat zij hun broeders en zusters in Christus omwille van Hem graag en met alle vriendschap opnemen en hun niet alleen de gewone gastvriendschap betonen. Ik bid u, dat u haar bijstaat in welke zaak zij van u nodig zou mogen hebben, in de bijzondere aangelegenheden, die haar naar Rome hebben gevoerd. Doe dat, want zij is een voorstandster, een gewenste hulpe geweest van velen, ook van mijzelf en zo is het betamelijk haar weer hulp te verlenen.

De mannelijke eigennaam Febus en de vrouwelijke Febe, die beide bij ongewijde schrijvers van de oudheid gevonden worden, zou aan de heidense God Apollo kunnen herinneren, die veelal de bijnaam Phoebus d. i. de reine, heldere glinsterende draagt en niet zelden eenvoudig met dat woord zo wordt genoemd. Bij het veelvuldig gebruik van namen is zeker de betrekking tot de godenleer geheel vergeten, of het woord heeft van het begin aan willen uitdrukken wat de eigenlijke betekenis ervan is, waarom het aan geen bedenking onderhevig was, als die naam door Christenen werd behouden. Volgens de zeer waarschijnlijke mening van de meeste uitleggers is de hier bedoelde Febe de overbrengster van de brief aan de Romeinen geweest. Zij was, zoals de apostel uitdrukkelijk te kennen geeft, diacones van de dochtergemeente van de Corinthische, die te Kenchreën. Wij vinden namelijk naast het ambt van diaken (Hoofdstuk 12: 7) in de apostolische kerk ook de instelling van vrouwelijke helpsters, die het eerste als aanvulling terzijde staat, en in de Griekse kerk tot in de 13de eeuw bewaard is gebleven. Men leidt haar gewoonlijk af van de Christelijke gemeenten uit de heidenen, waarin de vrouwen zeer teruggetrokken leefden en haar verkeer met de mannen binnen engere grenzen was gesloten dan onder de Joden. Niet alleen de wet van de welvoegelijkheid, maar de algemene behoefte bracht het mee om voor de bijzondere zielzorg, de armen- en ziekenverpleging onder het vrouwelijk deel van de gemeente een gepast ambt in te stellen. Hier was van de vrouwen, aan wie de apostel het openlijk optreden in de vergaderingen had verboden, een schone en uitgebreide werkkring geopend tot ontwikkeling van haar eigenaardige gaven, tot uitoefening van haar rijke liefde en opoffering, zonder dat zij uit haar natuurlijke sfeer hoefden te treden. Door dit ambt konden zij de zegeningen van het Evangelie in de geheimste en tederste samenvoegselen van het huiselijke leven invoeren en, ongezien door de wereld, in alle stilte en bescheidenheid ontzaglijk veel goeds stichten. Aan

deze verpleging van de weduwen, van de armen en zieken sloten zich, evenals bij de mannelijke diakenen, zeker nog wel vele andere dienstbetoningen aan, hoewel wij daarover geen uitdrukkelijke berichten bezitten. Daartoe zou men kunnen rekenen de opvoeding van de wezen, de verpleging van vreemdelingen, het beoefenen van gastvrijheid (1 Tim. 5: 10) en waarschijnlijk ook de nodige hulp bij de doop van personen van het vrouwelijk geslacht, vooral wanneer die in de vorm van gehele onderdompeling plaats had. Hoogst waarschijnlijk dienden de vrouwen Tryfena, Tryfosa en Persis, die de apostel in vs. 12 om haar arbeid in de Heere prijst, in dezelfde eigenschap van de gemeente te Rome. Op welke manier Febe hen heeft bijgestaan, daarvan kan geen geschiedkundige aanwijzing worden gegeven; toch ligt het vermoeden voor de hand, dat hij eens bij zijn verblijf te Kenchreae ziek geweest is en daar verpleging nodig had, of dat hij handreiking van haar ontvangen heeft op dezelfde manier als de vrouwen die in Luk. 8: 2 v. de Heere gaven.

3. Groet Priscilla (Prisca 2 Tim. 4: 19) en Aquila, mijn medewerkers (Hand. 18: 26) in Christus Jezus, die nu weer bij u te Rome zijn (Hand. 18: 2 en "Ac 18: 2" en "Ac 28: 16).

4. Die in vroegere tijd te Efeze voor mijn leven hun hals gesteld hebben, die om mij te redden zich aan het ergste doodsgevaar hebben bloot gesteld, die niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten van heidenen voor deze mij betoonde liefdedienst.

Geen brief van Paulus bevat zoveel groeten, met name (veertig) als de brief aan de Romeinen. Aan deze vele groeten konden de broeders opmerken hoe innig en ernstig de apostel het meende, als hij altijd in zijn gebed smeekte, of het nog eens mocht gebeuren, dat hij door de wil van God tot hen kwam (Hoofdstuk 1: 10), hoe sterk hij de gemeente, die hij van aangezicht nog niet had gezien, in zijn hart droeg en temidden van de overdadigen arbeid en van zijn lijden geen broeder en geen zuster in de verte vergat, die hij in de Heere kende. In de eerste plaats nu groet hij het heilige echtpaar, dat hem te Corinthiërs heeft opgenomen, toen hij voor de eerste maal van Athene daarheen in neergeslagenheid kwam. Hij had deze beide helpers in Christus Jezus later mee naar Efeze gebracht. Te Efeze, waar Priscilla en Aquila Apollos tot zich namen en hem de weg van God uitlegden, zal het ook zijn geweest, dat zij voor het leven van de apostel hun hals gesteld hebben. Verborgten zij hem misschien bij het volksoproer in hun woning (Hand. 19: 30), dan stelden zij daarmee hun halzen onder de bijl, zoals de uitdrukking "gesteld hebben" eigenlijk wil zeggen; want deze kon op een wenk van de stadsschrijver hen treffen (vgl. Fil. 2: 30). Om deze zelfopofferende liefde wordt met dankbaarheid aan hen gedacht, niet alleen door Paulus zelf, maar ook door alle gemeenten onder de heidenen, die toch de beide redders van hun apostel nooit konden vergeten en de Romeinen bezaten in dit echtpaar, dat uit de ballingschap naar Rome had mogen terugkeren, een levendige band van gemeenschap met alle gemeenten onder de heidenen. Ook wij, zegt Bengel, moeten nog heden Priscilla en Aquila danken en eens zullen wij hun dank betuigen.

5. Groet ook de gemeente, die in hun huis regelmatig godsdienstige samenkomsten houdt (1 Kor. 16: 19) Groet Epenetus, mijn beminde, die de eersteling is van Achaje (volgens betere lezing Azië - naar 1 Kor. 16: 15 was de eersteling van Achaje Stefanus met diens huisgezin) in Christus, de eerste, die in Klein-Azië in Christus gelovig geworden is.

Wat de lokalen voor de godsdienstige bijeenkomsten in de apostolische tijd aangaat, was aan de oprichting van bijzondere kerkgebouwen in deze periode natuurlijk nog niet te denken; gedeeltelijk vanwege de armoede van de Christenen, deels en wel vooral omdat zij als zodanig nog geen wettig bestaan in het Romeinse rijk hadden en zij door openbare huizen van godsdienst nog meer de vervolgingsijver van de Joden zouden hebben opgewekt. Hun bleef

dus niets anders over dan of een openbaar lokaal te huren, zoals bijvoorbeeld de gehoorzaal van de heidensen rhetor Tyrannus te Efeze (Hand. 19: 9), of om elkaar in de bijzondere huizen van de meer aanzienlijke broeders te stichten, zoals in het huis van Lydia te Filippi (Hand. 16: 16, 40), van Jason te Thessalonika (Hand. 17: 5, 7), van Justus te Corinthiërs (Hand. 18: 7), van Aquila en Priscilla te Efeze (1 Kor. 16: 19). In grotere steden en in talrijker gemeenten waren er verscheidene van zulke vergaderplaatsen en de kleine gemeenten van Christenen, die in deze hun gewone godsdienstoefeningen hielden, worden daarom door Paulus huiskerken genoemd (vgl. Kol. 4: 15. Fil. 2). Onder deze kerken in de huizen, of huisgemeenten moeten wij verstaan, dat de Christenen, waar zij reeds zeer talrijk waren geworden en ver van elkaar leefden, zoals vooral te Rome, waarvan de bevolking die van het tegenwoordige Parijs overtrof, in verschillende lokalen tot onderlinge stichting vergaderden. Hierbij is een organische verbintenis tot een geheel en hun leiding door een gemeenschappelijk presbyterium geenszins uitgesloten. Vandaar zijn ook de apostolische brieven nooit aan een afzonderlijk deel een ecclesiola in ecclesia of een conventikel, maar altijd aan alle Christenen te Rome, Corinthiërs, Efeze enz. gericht en spreken zij tot deze als tot een zedelijk lichaam.

Hebben zich ook bijzondere vergaderingen van enkele delen van de gemeente gevormd in bijzondere huizen van degenen, die een daartoe geschikt lokaal hadden, of die bijzondere bekwaamheid hadden om door voordrachten degenen, die zich bij hen verzamelden, te stichten, dan was dat toch zeker iets, dat pas later plaats had, als de reeds regelmatig georganiseerde gemeente talrijker werd. Zij, die tot zodanige vergaderingen samenkwamen, scheidden zich daardoor niet van het grote geheel van de gemeente af, die onder de leidende senaat of het presbyterium stond.

6. Groet Maria, die veel voor ons gewerkt heeft, toen zij gedurende een ziekte de verpleging op zich heeft genomen.

8. Groet Amplias of Ampliatus, mijn beminde in de Heere.

9. Groet Urbanus, onze medearbeider in Christus en Stachys, mijn beminde.

10. Groet Apelles, die beproefd is in Christus (de bevestigde, beproefde Christen). Groet hen die van het huisgezin van Aristobulus zijn, de Christenen onder zijndienstknachten.

11. Groet Herodion, die van mijn familie is (vs. 7). Groet hen, die van het huisgezin van Narcissus zijn, degenen namelijk, die in de Heere zijn, die onze medegelovigen in Christus zijn.

12. Groet Tryfena en Tryfosa, vrouwen, die in de Heere, in Zijn zaak als diakonessen (vgl. bij vs. 2) arbeiden. Groet Persis, de beminde zuster in Christus, die niet slechts, zoals Tryfena en Tryfosa werkt, maar veel gearbeid heeft in de Heere.

De naam Apelles of Apella is gewoon bij Joodse vrijgelatenen. Naast de beproefde Christen, die allerlei bewijzen in het openbaar van zijn Christendom heeft geven, groet Paulus die van Aristobulus zijn, diens slaven, evenals naast zijn bloedverwant Herodion, die van Narcissus, Aristobulus en Narcissus schijnen voornamen mensen geweest te zijn, de laatste misschien de bekende gunsteling van de keizer Claudius. Het had Paulus vooral getroffen, dat van de dienstbaren van deze beide aanzienlijken enigen bekeerd waren (vgl. Fil. 4: 22), vroeger slaven, maar nu vrijen in de Heere.

Evenals de ootmoed van de apostels daaruit blijkt, dat voor hem in den Heere elk onderscheid, ook dat van slaven en vrijen verdwijnt (1 Kor. 12: 13. Gal. 3: 28) zo ook naast zijn ootmoed de wonderbare tederheid en de rijkdom van zijn liefde daarin, dat hij aan ieder zijn onderscheidend bijwoord ten dele laat worden en de erkenning, die hem naar de mate van zijn gaven en van zijn werk toekomt. Daarin volgt hij het voorschrift door hemzelf in Hoofdstuk 12: 3 vv. en 16 gegeven.

Het geloof maakt geen onaangename maar verstandige mensen.

13. Groet Rufus, de uitverkorene in de Heere (vgl. 1 Joh. 1 en 3) en zijn moeder en de mijne Mr 15: 21.

Welke geschiedkundige grond deze aanwijzing "en de mijn" heeft, laat zich denken, als Rufus dezelfde is, die in Mark. 15: 21 de zoon van Simon van Cyrene wordt genoemd. Hij is zeker wel dezelfde, omdat de schrijver van het tweede evangelie voor niet-Joodse lezers (vgl. Mark. 7: 2 vv.), voor wie hij het Grieks door het Latijn verklaart (Markus 12: 42; 15: 16, 39, 44) dus waarschijnlijk te Rome heeft geschreven, waar hij de nadere omstandigheden van Simon van Cyrene, dat hij de vader van Alexander en Rufus was, alleen dan voor doelmatig kon houden, als deze beide broers daar bekend waren. Heeft Rufus met zijn moeder te Jeruzalem geleefd, voordat hij met haar naar Rome verhuisde, dan kan Paulus, toen hij zich te Jeruzalem ophield, in het huis van de moeder hebben gewoond en haar moederlijke verzorging hebben genoten (vgl. Joh. 19: 26 v.). Evenals tot de moeder, zal hij ook tot de zoon van die tijd in een persoonlijke betrekking hebben gestaan, waarop hij zeker wel het woord "de uitverkorene in de Heere" wijst; want hij kan hen niet met dat woord aanwijzen als een Christen, dat te algemeen, noch ook als een uitgezochte Christen, dat zeer on-apostolisch zou zijn, maar alleen als een, die voor hem een in de Heere verkoren, een uitgelezen Christelijke broeder is.

14. Groet Asyneritus, Flegon, Hermas, Pratrobas, Hermes en de broeders die met hen zijn, die tot uitoefening van maatschappelijke zaken als van handel of van gelijk handwerk (Hand. 18: 3) met hen samenwonen.

15. Groet Filologus en Julia, zijn gade, Nereus en zijn zuster en Olympas en al de heilige die met hen zijn.

Velen van degenen, die Paulus in vs. 14 laat groeten, wisten zeker nauwelijks dat zij de apostel met name bekend waren; maar hij richtte zich ook bij zijn groeten tot de nederigen (Hoofdstuk 12: 16). Een geringe broeder een vreugde te verschaffen door vermelding van zijn naam, die in het boek des levens geschreven was (Fil. 4: 3) was voor zijn liefde een genot.

Misschien hebben wij in degenen, die in vs. 15 genoemd zijn, het eerste gezelschap van Christelijke geleerden en afschrijvers. De naam Filologus doet ten minste denken aan een man, die graag geleerde onderzoekingen doet, een vriend van de wetenschappen en het "al de heilige, die met hen zijn" wijst (vgl. "de broeders, die met hen zijn" in vs. 14), op een vereniging van drie mannen, die voor gelijke studie samen verbonden zijn.

16. Groet elkaar met een heilige kus (vgl. 1 Petrus 5: 14). De gemeenten van Christus groeten jullie (1 Kor. 16: 20. 2 Kor. 13: 12

a) 1 Thessalonicenzen. 5: 26.

Bij al de bijzondere groeten is de gehele gemeente aangesproken, die de groeten aan de genoemde personen moet doen. Zo is het geheel natuurlijk, dat de apostel ten slotte de aansporing er aan toevoegt tot een algemene wederkerige begroeting van de leden van de gemeente. De kus gaat bij bijna alle oude volken met de begroeting gepaard (Luk. 7: 45; 22: 48). Deze wordt reeds door de daarvoor gebruikelijke Griekse uitdrukking a) voorgesteld als een daad van vriendschap en liefde en moet bij de Christenen, als die ook bij de godsdienst, bijzonder bij de viering van het heilig avondmaal gebruikelijk werd, een teken zijn van de broederliefde, die hen allen verbond, een teken dat de vrucht is van de Heilige Geest. Daarom wordt hij genoemd "de heilige kus".

De kus, die lichamelijk verbindt, is beeld en tevens uitdrukking van inwendig verbonden zijn.

Van vele gemeenten waren de apostel zonder twijfel groeten aan de Romeinen opgedragen, omdat hij hen zijn plan om naar Rome te reizen en ook om vooraf hun te schrijven zeker niet had verborgen gehouden. Van de overigen is het waar, zoals reeds Erasmus zegt, dat Paulus in hun aller naam groet, omdat hij hun belangstelling in de gemeente te Rome kende.

17. a) En ik bid u, broeders, neemt acht op, hoed u zorgvuldig voor degenen (Fil. 3: 2. MATTHEUS. 7: 15), die tweedracht en ergernissen aanrichten door tot enige mening of stelling, die zij u voorhouden, te verleiden een stelling, die indruist tegen de leer, die u van ons geleerd heeft (Hoofdstuk 6: 17. Kol. 1: 23) b) en wijkt af van deze; mijd hun omgang, als zij van buiten tot u komen, om ook bij u als bij andere gemeenten ingang te vinden (2 Joh. 1: 10).

a) Kol. 2: 8. Tit. 3: 10. MATTHEUS. 18: 17. 2 Thessalonicenzen. 3: 6. 2 Tim. 3: 5

De Christelijke liefde is geen zwakheid maar kracht, ook bij Paulus; zij sluit de tegenstand tegen het verkeerde uit, maar de gemeenschap van de heilige heeft met die van de onheilige niets te doen. De dwaling kan met de waarheid niet samengaan, men kan ze niet beide onder een mantel van liefde bedekken. Want juist de dwaling, de valse leer verstoort de liefde en brengt het tegenovergestelde teweeg: de tweedracht, de ergernis. Om van de broederlijke liefde wil moeten dus valse leraars worden geschuwd. Zeker kan de dwaling niet bestraft worden door uitwendig geweld, maar daarom moet ze te meer bestreden worden door geestelijk geweld, door de Geest van God. Zoals er een heilige liefde is zo is er ook een heilige haat. Vergeten wij niet dat alle onkruid zich op een ontzettende manier vermenigvuldigt. Zo ook de dwaling; uit een dwaling komen snel een menigte andere dwalingen te voorschijn, die het Christendom vernielen. Daarom geen dwaling, hoe gering ook, toegegeven. Ook de kleine tijgertjes en leeuwjes zijn lieve diertjes, maar pas op, zij worden groot en dan verscheuren zij u, als u hun niet onschadelijk heeft gemaakt. Het is dan ook zeer opmerkelijk dat de apostel zijn brief niet besluit zonder nog een woord en wel een zo krachtig woord te zeggen, tegen de valse leraren, die, zoals uit de overige brieven blijkt, bijna altijd in de gemeenschap aanwezig waren. De apostel ijverde ten allen tijde met hoge ernst voor een zuivere leer en tegen een valse, omdat de leugen de mens doet verloren gaan en alleen de waarheid hem redt.

18. Want zulke dienen onze Heere Jezus Christus niet, dat zij de zaak van diens rijk zouden bevorderen, zoals het hun plicht zou zijn, maar zij dienen hun buik, omdat zij bij hun werken alleen hun winzucht op het oog hebben, om dan een goed leven te hebben (Fil. 3: 19); en zij verleiden door schoonspreken en prijzen a) de harten van de eenvoudigen, die, evenals zij zelf

geen kwaad denken, ook bij anderen altijd alleen veronderstellen wat goed, oprecht en waar is.

a) Ezechiël. 13: 18.

De apostel besloot eerst de lange rij van groeten met een oproeping aan allen, om elkaar te groeten met de kus van de heilige broederliefde en groette ze vervolgens namens alle gemeenten van Christus, omdat hij toch wist welk belang zij allen in de gemeente van de hoofdstad van de wereld stelden. Terwijl hij ze echter op deze manier met de hele Christenheid in verbintenis bracht, komt hem voor de geest het gevaar, dat de Christelijke eendracht bedreigt vanwege hen, die de splitsingen veroorzaken, waar die komen en dingen leren en voorstellen, die tegen de algemene leer van de Christenen strijden en sommigen ten val zouden kunnen brengen. De apostel noemt deze zo geheel algemeen, dat men niet kan zeggen wie hij daarbij in het bijzonder op het oog had. Maar van welke kant ook zulke verstoorders van de Christelijke eenheid en waarheid mochten komen, van allen mocht gezegd worden dat zij van het leren een werk maakten, waarvan zij aards voordeel wilden trekken en dat zij hun bedrog in schone woorden kleedden, waardoor zij argeloze gemoederen misleidden.

Deze waarschuwing staat in de brief aan de Romeinen, als een getuigenis voor volgende tijden, evenals het lied van Mozes (Deut. 32: 1-43) voor het volk van Israël.

19. Ik vertrouw nu op u, dat alleen de vermaning in vs. 17 uitgesproken nodig is, om u tegen dergelijke indringers, als ik die hier heb voorgesteld, voorzichtig en op uw hoede te maken. Want uw gehoorzaamheid, waarmee u zo gewillig en zo snel het Evangelie van Christus heeft aangenomen, is tot kennis van allen gekomen. (Hoofdstuk 1: 8). Ik verblijd mij dan over u en heb een goed vertrouwen, dat u uw geloofstaat zult bewaren. a) En ik wil, wanneer ik desalniettemin met een vermaning tot u kom, dat u wijs bent in het goede, maar onnozel in het kwade (1 Kor. 4: 20); weest net zo onvatbaar en ontoegankelijk voor de verleiders, als zij tot u komen, als u zich omtrent de predikers en leraars van de gerechtigheid ontvankelijk en toegankelijk betoond heeft, toen zij kwamen.

a) MATTHEUS. 10: 16.

20. En de God van de vrede, die met u zijn zal (Hoofdstuk 15: 33) zal de satan haast onder uw voeten verpletteren. De genade van onze Heere Jezus Christus zij met jullie. Amen.

De gemeente te Rome onderscheidde zich door kinderlijk geloof en gelovig volgen van de apostolische leer. De apostel versterkt haar in die gezindheid, maar wenst haar evenwel meerdere rijpheid toe, opdat zij het goede met wijsheid kiezen zal, van het kwade echter zo onaangeroerd moge blijven in haar eenvoudigheid als onnozele kinderen. (V.).

Juist om de gehoorzaamheid, die de apostel met roem bij de Romeinen erkent, waren ze makkelijk aan het gevaar blootgesteld in hun argeloosheid ook valse leraars te volgen. Evenzo zijn ook tegenwoordig juist de ontwaakte en opgewekte Christenen in het bijzonder de voorwerpen van de verleidende kunsten van sektarische dwaalleraars.

Zij moeten vatbare onderzoekers zijn voor het goede, maar voor het boze daarentegen zo onvatbaar en zo onleerzaam, alsof zij onnozele mensen waren.

Ter vertroosting voegt de apostel bij zijn vermaning en aanwijzing de verzekering dat de satan, die hen verleidt, als zij op hun hoede zijn, het niet lang zal maken. God zal hem in korte tijd onder hun voeten verpletteren, doordat Hij hen een overwinning boven hem laat betalen als die, die in Gen. 3: 15 aan het vrouwenzaad beloofd is.

De God van de vrede vormt de tegenstelling tot de bewerker van alle kwaad, die hier beneden door zijn werktuigen werkt. De kracht van God werkt in de gelovigen; Christus in hen vertreedt de slang de kop.

Slechts eens in deze helen brief noemt de apostel de vijand, in alle brieven tezamen negen maal de satan, zes keer de duivel.

Het "haast" is nog een zeer ernstige wens van Paulus, want soms duurt het, alhoewel de satan ten slotte wordt vertreden, toch een geruime tijd, waarin hij veel verderf kan aanrichten. Paulus wenst deze tijd voor de Romeinen verkort.

De zegenwens aan het slot behoort evenals in vs. 24 in de tekst. De apostel verkrijgt echter nog nader aanleiding om er enige groeten aan toe te voegen, na welke hij de zegenwens herhaalt.

Deze zegenbede is het gewone besluit van Paulus' brieven, zijn gewoon ondertekeningsformulier. Het bewijst de Godheid van Christus volkomen, want hoe zou Paulus zo'n zegening hebben durven gebruiken als Christus een mindere persoon was geweest dan de Vader en de Heilige Geest? Immers treedt Christus hier ook op als God van de vrede, want wat is de genade anders dan de vrede. Trouwens, Christus is God en mens niet alleen in ieder woord, dat Hij spreekt en in iedere daad, die Hij doet, maar ook in zijn persoon. Nooit zien wij in Hem de mens of wij zien ook God in Hem en nooit zien wij God in Hem, of wij zien ook de mens in Hem.

21. U groeten a) Timotheus, mijn medearbeider ("Ac 16: 3" en "Ac 19: 20" en "Ac 20: 2 en Lucius (wellicht de profeet van de gemeente te Antiochië, die in Hoofdstuk 13: 1 genoemd is) en Jason (waarschijnlijk dezelfde als de Joodse Christen van Thessalonika, van wie in Hand. 17: 5 vv. wordt gesproken) en Sosipater (een ander dan Sopater van Berea in Hand. 20: 4, die een Christen uit de heidenen was), mijn bloedverwanten (vs. 7 en 11).

a) Filippenzen 2: 19. Kol. 1: 1. 1 Thessalonicenzen. 3: 2. 1 Tim. 1: 2

22. Ik, Tertius, die de brief geschreven heb, zoals de schrijver die dicteerde, groet u in de Heere (1 Kor. 16: 19).

23. U groet Gajus, de huiswaard van mij en van de gehele gemeente Ac 19: 34. U groet Erastus, de rentmeester van de stad Corinthiërs (2 Tim. 4: 20. en "Ac 19: 20 en de broeder in Christus, Quartus.

Het zou kunnen bevreemden, dat Timotheus niet aan het hoofd van de brief (vgl. 2 Kor. 1: 1. Fil. 1: 1. Kol. 1: 1. 1 Thessalonicenzen. 1: 1. 2 Thessalonicenzen. 1: 1 wordt aangevoerd als die de brief mee zou hebben gezonden. Mogelijk is de reden daarvan dat Paulus het gepast vond zich voor de gemeente te Rome te stellen in zijn geheel enige en ongedeelde apostolische autoriteit.

Naast Timotheus, aan wie de naam van helper van de apostel in bijzondere zin toekomt, groeten drie bloedverwanten of neven van Paulus. Omdat er zulke ook te Rome waren, is de familie van Paulus van Tarsen wel een familie geworden zeer gezegend in ware Israëlieten (vgl. ook Hand. 23: 16 vv.).

Zonder twijfel had Paulus de brief aan Tertius gedictieerd, zoals de apostel gewoon was zijn brieven te dicteren (1 Kor. 16: 21. Kol. 4: 18. 2 Thessalonicenzen. 3: 17. vgl. 1 Petrus 5: 12 zo vloeide het meest vrij bij wijze van een prediking, de stroom van de Geest voort (alleen bij de Galaten maakte hij een uitzondering (Gal. 6: 11). Nu zou het minder gepast geweest zijn, als de apostel de groet van hem als van een derde had overgebracht, terwijl deze toch zelf de groet neer schreef. Hij liet daarom aan hem zelf over de groet neer te schrijven en ging daarop in vs. 23 weer voort te dicteren. Evenals nu Paulus in vs. 13 de moeder van Rufus ook zijn moeder noemt, maar in oneigenlijke zin, zo noemt hij hier in gelijke zin Gajus zijn huiswaard, bij wie hij thuis was, tevens huiswaard van de gehele gemeente. Of werden in diens huis de samenkomsten van de gemeente regelmatig gehouden, of, wat nog meer met de uitdrukking zou overeenkomen, zijn huis stond gastvrij voor alle leden van de gemeente open, van welke dagelijks enigen de apostel bezochten (2 Kor. 11: 28).

Ook de groet van Erastus betekende voor de Romeinen veel. Niet vele edelen gaven de roepstem van het Evangelie gehoor (1 Kor. 1: 26), maar toch evenals te Corinthiërs, overal enkelen. Tot deze behoorde de rentmeester van de stad. Tevens bevat deze aanwijzing een werk, dat Christenen in het ambt van overheid, als bestuurder van stads- of staatskas, in een roeping van God staan en die met alle getrouwheid moeten waarnemen (Hoofdstuk 13: 6). De huiswaard van de gemeente Gajus was niet heiliger dan Erastus, de rentmeester van de stad. Eindelijk groet nog Quartus, een Romein of ten minste een Italiaan evenals Tertius. Deze was noch huiswaard van de gemeente, maar stads-rentmeester, maar hij had die waardigheid, die aan alle deze groeten sap en kracht geeft en daarom wordt de lange rij gesloten door "de broeder. " Met deze erenaam is zijn naam versierd.

24. De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen (vs. 20). Amen (vgl. 2 Thessalonicenzen. 3: 16 en 18).

Tot hiertoe had Tertius de brief geschreven; nu schrijft Paulus eigenhandig eronder (2 Thessalonicenzen. 3: 17), vandaar dat de zegenwens voor de derde maal (Hoofdstuk 15: 33; 16: 20 Ro 15. 33) terugkeert.

De gewoonte van de apostel brengt het zo mee, dat hij dezelfde groet enige keren herhaalt. Op dezelfde manier doen soms wij, als een brief reeds gesloten is met een "vaarwel" en plaatsen er onder: "en nu nogmaals vaarwel! "

Om het nu geheel te sluiten komt in de volgende verzen een loven van God, rijk van inhoud en diep van gevoel (waarschijnlijk door de apostel eigenhandig eraan toegevoegd evenals de voorafgaande groet). In deze is de leidende gedachte van de hele brief uitgedrukt. Evenals in het begin van de brief een voorspel werd gevonden, in Hoofdstuk 11: 33 vv. die gedachte reeds haar voorlopige doxologische uitdrukking had gevonden, zo vinden wij hier een naspel in het volste akkoord van verhevene piëteit tot juiste wijding van het geheel.

De apostel richt van de broeders, die hij gegroet en gezegend heeft, met aanbidding het oog op tot God met lof en dank voor Zijn genade, welker lof en heerlijkheid hij hier heeft bekend gemaakt bij het volbrengen van zijn apostolisch ambt.

Deze lof heeft iets opmerkelijks in haar afgezonderde plaats aan het einde van het hoofdstuk en na de zegenwensen, die als slot zijn uitgesproken. Dit moet hieruit worden verklaard, dat Paulus na het eindigen van de brief die weer heeft doorgelezen en van de inhoud daarvan zozeer werd getroffen, dat hij zich bewogen voelde om deze verheerlijking van God er aan toe te voegen.

25. a) Hem nu, die machtig is u te bevestigen in het geloof, tot alle goede werk (1 Thessalonicenzen. 3: 2. 2 Thessalonicenzen. 2: 17, naar mijn Evangelie (Hoofdstuk 2: 16) en de prediking van Jezus Christus, b) naar de openbaring van de verborgenheid, die van de tijden van de eeuwen verzwegen is geweest.

a) Efeze. 3: 20. b) Efez. 1: 9; 3: 9. 2 Tim. 1: 10. 1 Petrus 1: 20.

26. Maar nu geopenbaard is en ook te voren, ten minste gedeeltelijk, door de profetische Schriften, hoewel deze vaak weinig werden begrepen (Hoofdstuk 1: 2; Hand. 15: 15 vv.) is verkondigd, maar u naar het bevel van de eeuwigen van God, tot gehoorzaamheid van het geloof, door daartoe een apostel in het bijzonder te roepen, onder alle heidenen bekend is gemaakt (Efeze 3: 3 vv. Kol. 1: 25 vv.).

De bevestiging, die de apostel volgens Hoofdstuk 1: 11 bij zijn persoonlijke tegenwoordigheid de Romeinen wilde aanbrengen, moest door zijn schrijven worden voorbereid. De passieve vorm, waarvan hij zich bedient "ten einde u versterkt zou worden" geeft te kennen dat hij het sterken niet aan zichzelf maar aan God toeschreef. Hier zegt hij het uitdrukkelijk, dat het God is, die bevestigt. Naardien het nu God alleen is, die hem versterken en bevestigen kan en zijn brief dat doel heeft nagestreefd, kan hij deze niet gepaster besluiten dan met een woord van lof aan God, van wie alle versterking eigenlijk uitgaat. Het is echter in het bijzonder zijn Evangelie, zijn prediking van Jezus Christus, die zo'n versterking juist van die gemeente, die hij hier voor zich heeft, met vertrouwen doet verwachten. Deze gemeente toch, die voornamelijk uit vroegere heidenen bestond een gemeente uit de heidense hoofdstad van de wereld, te Rome drukt reeds door haar bestaan alleen het zegel van de waarheid op zijn verkondiging, dat de heidenen ook bestemd zijn om als leden deelgenootschap te hebben aan het lichaam van Christus. Evenals hen nu tegenover deze gemeente van het begin de gedachte aan zijn apostolaat voor de heidenen en aan het ook geroepen zijn van de heidenen tot het Evangelie levendig gedrongen heeft (Hoofdstuk 1: 5 v. ; 13 vv.), zoals hij ook in de loop van zijn schrijven altijd weer daarop is terug gekomen (Hoofdstuk 3: 29; 4: 10 v. ; 9: 24 vv., 30; 10: 11 vv. ; 11: 11, 13, 30; 15: 9 vv., 15 vv. zodat op de duur hij het dicteren de gedachte zich weer openbaart, zo keert hij nu ook weer aan het einde van de brief meteen tot dit begin terug en geeft daaraan zo een slot, zodat het geheel afgerond is. Tegenover dwaalleraars, die zouden komen (vs 17 vv.) hadden de Romeinen vóór alle dingen nodig de versterking in zijn Evangelie, in de prediking van Jezus Christus, waarin noch Jood noch Griek, noch besnijdenis noch voorhuid iets betekent. Daarom looft hij die God, die hen in dit Evangelie kan versterken, waardoor hij hun tevens deze versterking toewenst.

De klok staat niet stil, maar gaat rustig voort. U wordt wakker, maar weet niet hoe laat het is. Alles zwijgt behalve de klok, die rusteloos tikt. Maar daar slaat opeens de klok en nu weet u hoe laat het is. Zo was het ook onder het Oude Testament. Daar tikte wel de klok altijd voort, maar sloeg niet, omdat de grote wijzer nog niet op het juiste cijfer stond. Het Oude Testament zweeg, het Nieuwe spreekt met betrekking tot de volken, tot de Heidenen, tot de wereld. Evenzo zal het ook met Israël gaan op de klokslag. Vóór de tijd zal er niets te zien en te horen zijn, evenals de jongen van Elia op de Karmel niets zag. Maar hield Elia daarom op te

bidden? Nee, hij hield aan tot zolang het afgebedene en door God beloofde kwam en zo moeten wij ook doen. Na zes malen uitgezonden te zijn om te zien en niets gezien te hebben ziet de jongen van Elia een wolk uit zee opkomen ter grootte van de hand van een man en al die tijd hoorde Elia reeds in de geest het ruisen van de naderende plasregen en nu zond hij ijlings de jongen naar Achab heen met het woord: "Span aan en kom af, dat u de regen niet ophoud! " De klok van de Heere had geslagen.

27. De alleen wijze God (1 Tim. 1: 17) zij door Jezus Christus, in wie Hij door Zijn allen omvattende genade als de alleen manier Zich openbaart (Hoofdstuk 11: 33. Efeze 3: 10), de heerlijkheid in de eeuwigheid. Amen. (vgl. Judas 1: 24 en 25)

Zo legt Paulus ten slotte al zijn vleselijke wijsheid, volgens welke hij vroeger tegen God streed, met al de wijsheid van de verstandigen van deze wereld onder de voeten van de Majesteit van de alleen wijze God.

De lofzegging van God in vs. 25-27 wordt in verscheidene handschriften gevonden achter Hoofdstuk 14: 23; in andere zowel daar als hier, dus tweemaal. Haar staan hier en wel alleen hier ter plaatse, heeft de meeste handschriften voor zich en is ook wel de oorspronkelijke. Alleen door verplaatsing zijn de verzen aan het einde van Hoofdstuk 14 komen staan, omdat men aanstoot nam aan een doxologie ten besluite van de brief. Er was toch geen andere brief van Paulus met zo'n slot, terwijl men het gewone reeds in vs. 24 vindt en daarentegen het "bevestigen" of "versterken" in vs. 25 op de zwakke in het geloof scheen te slaan, waarover Hoofdstuk 14 handelt. Afschrijvers, die de beide plaatsingen, zowel aan het einde van Hoofdstuk 14, als aan het einde van Hoofdstuk 16 kenden, maar geen beslissing durfden doen, stelden beide in de handschriften door hen gegeven.

SLOTWOORD OP de BRIEF AAN DE ROMEINEN

De brieven van Paulus hebben hun ontstaan te danken aan zijn apostolische levensontwikkeling over het geheel, als ook in bijzondere tijdelijke omstandigheden. De apostel, zo onvermoeid werkzaam, vergenoegde zich niet met de leiding van de door hem direct of indirect gestichte gemeenten, terwijl hij bij haar was; ook afwezig wilde hij met haar de geestelijke gemeenschap onderhouden en behoeften, die zich openbaarden, bevredigen als was hij tegenwoordig.

Ook wilde hij, afwezig zijnde, voor vrienden en leerlingen raadsman en vader zijn en ieder naar roeping en gaven dienen. De stijl van al zijn brieven nu is een getrouw afdrukkel van zijn persoonlijkheid. Karakteristiek daarin is een rijkdom van taal en een volheid en levendigheid van uitdrukking bij evenveel volheid en diepte van gedachten, die een zeker gebrek aan klassieke correctheid en retorische afronding meer dan vergoedt. Het gedrongene van de constructie, de betrekkelijk grote menigte van afgebroken zinnen, ellipsen, parentheses, maar daarbij ook levendige antithesen, opklimmingen, vragen enz., dit alles is een karakteristiek deel van dit gebrek en van die rijkdom.

De volgorde van de Paulinische brieven in onze kanon rust niet op de chronologie of de tijd, waarin zij geschreven zijn, maar deels op het gewicht en de omvang van de inhoud, deels op de rangschikking van degenen tot wie zij gericht zijn. De brieven aan hele gemeenten staan vooraan, vervolgens die aan bijzondere personen. Volgens de tijdsorde moest echter naar de mening, die wij hebben over de tijd, waarin de verschillende brieven geschreven zijn, de op elkaar volgend de volgende zijn:

1) De beide brieven aan de Thessalonicenzen in het jaar 52-53 uit Corinthiërs geschreven. 2) Brief aan de Galaten, 55 uit Efeze. 3) 1 Brief aan Timotheus, 56 uit Corinthiërs. 4) Brief aan Titus, 57 uit Efeze. 5) 1 Brief aan de Corinthiërs, omstreeks Pasen 57 uit Efeze. 6) 2 Brief aan de Corinthiërs, in het jaar 57 uit Macedonië. 7) Brief aan de Romeinen, 58 uit Corinthiërs. 8) 2 Brief aan Timotheus, 61 uit Rome. 9) Brief aan de Efeziërs, 61 uit Rome. 10) Brief aan Filemon, 61 uit Rome. 11) Brief aan de Kolossensen. 61 uit Rome. 12) Brief aan de Filippensen, 62 uit Rome.

In onze bijbels zijn onder alle Paulinische brieven, alsmede onder de brief aan de Hebreeën, de naschriften behouden, die reeds in oude tijd zijn ontstaan en vooral door de Diaken Euthalius (omstreeks 450 na Christus) verder zijn ontwikkeld en welke traditionele vermoedens bevatten over de tijd en de plaats van de vervaardiging. Die opgaven zijn meestal, zoals kan worden bewezen, onjuist. Bij onze brief is echter terecht gezegd: "De zendbrief aan de Romeinen, geschreven van Corinthiërs, is gezonden door Febe, de dienaar van de gemeente, die te Kenchreae is." Was echter, zoals vroeger is aangemerkt, niet de tijdsorde maar de betekenis van de inhoud en van degenen, die ze ontvangen, beslissend voor de bijeenvoering van de brieven van de apostel in de kanon, dan is het geheel juist, dat de brief aan de Romeinen de eerste plaats inneemt. Rome toch, het einde van de oude heidenwereld, is volgens Gods raad ook het begin, de universele haard en bakermat van de nieuwe katholieke Christenwereld geworden en voor de tijden van de heidenen (Luk. 21: 24) in de plaats van Jeruzalem gekomen, dat gedurende deze tijden moet vertreden liggen (vgl. de aanmerkingen op de Handelingen van de Apostelen). En evenals zo de gemeente te Rome voor de werkzaamheid van de apostel van de heidenen de hoogste sport betekent, die hij moest opklimmen, zo is nu ook de inhoud van zijn aan deze gemeente geschreven brief, als het ware een Paulinische dogmatiek, terwijl alle werkelijke momenten, die de apostel in zijn voorstelling van het Evangelie voornamelijk op de voorgrond pleegde te plaatsen, hier uitvoerig ontwikkeld zijn geworden. De brief moest de persoonlijke prediking van Paulus tijdelijk, tot deze zelf zou volgen, te Rome vergoeden; daarom bevat zij een samenhangende ontwikkeling van de leer van het specifiek Paulinische Evangelie, zoals geen andere. Evenals de brieven aan de Kolossensen en Efeziërs voornamelijk van christologische, de beide brieven aan de Corinthiërs van ecclesiastische, de beide brieven aan de Thessalonicenzen, van eschatologische, de zogenaamde pastoraalbrieven, benevens de brief aan Filemon, van pastoralen en de brief aan de Filippensen in het bijzonder van ethische aard zijn, zo zijn de brieven aan de Galaten en de Romeinen soteriologisch. Terwijl echter de eerste voornamelijk spreekt over de tegenstelling van de gerechtigheid van het geloof tegenover de Joodistische gerechtigheid uit de werken, handelt de tweede over de meer universele tegenstelling van genade en gerechtigheid van het geloof tot het algemeen menselijke verderf, zowel van de Joden als van de heidenwereld. Welke betekenis nu onze brief heeft, voornamelijk, de ontwikkelingsgeschiedenis van de Christelijke kerk, daarover werd reeds bij Hand. 20: 2 het nodige opgemerkt.